

Kriptovalute

Foto: www.pixabay.com

S finančno krizo leta 2008, ko se je močno omajalo zaupanje v bančni sistem in finančne elite, se je na spletu pojavila revolucionarna ideja o virtualnem denarju – 'bitcoinu' – digitalni valuti, enakovredni ostalim, ki pa ne bi bila odvisna od finančnih institucij. Bitcoin in druge kriptovalute so bile kar nekaj let na obrobju finančnega sveta, a je nedavna rast bitcoina na trgu številne presenetila.

Skupaj z vrednostjo bitcoina pa raste tudi evforija nad novim načinom plačevanja. Bitcoin naj bi tako postal novo digitalno zlato, nov naložbeni razred, ki bi ščitil pred negativnimi gibanji finančnih trgov in inflacijo. S tem pa se ustvarja vtis, da bi bil bitcoin lahko eden od načinov varčevanja povprečnega prebivalstva. A ekonomisti opozarjajo, da naložbe v kriptovalute spremlja veliko tveganja.

Življenje pusti sledi

Mag. Janez Černač je svojo poklicno pot po študiju gozdarstva začel na Kočevskem, kjer je deloval vse do upokojitve. Trasiral je gozdne ceste, nadaljeval kot vodja gozdne uprave ter zaključil kot direktor Gozdnega gospodarstva Kočevje. Je ploden pisec knjig, v katerih je opisoval zgodovino slovenskega gozdarstva in lovstva, danes pa se vse bolj posveča aktualnim družbenim temam in opozarja na etične vidike naravovarstva.

Občina Kočevje mu je leta 2015 podelila naziv častnega občana Občine Kočevje za prispevek k razvoju ter promociji Kočevskega doma in v svetu ter ozaveščanju pomena etičnega odnosa do narave in okolja.

Foto: Žarko Nanjara

Priznanja civilne
zaščite
► stran 2

Kriptovalute
► stran 4

Intervju:
Janez Černač
► stran 6

Kočevje, mesto
dreves
► stran 9

Zdravje
► stran 12

Zadruga Zakladi
Kočevske uredila
podstrešje
► stran 14

Zanimivosti
► stran 18

Obrazi:
Miha Janež
► stran 19

Iz depojev
► stran 20

O ravnanju
z biološkimi
odpadki
► stran 24

Prostovoljstvo
► stran 28

Državno priznanje za ZD Kočevje in Tima Osmaka

Dan civilne zaščite v Sloveniji od leta 1992 obeležujemo vsak 1. marec, njegov namen pa je krepiti zavest javnosti o izpostavljenosti naravnim in drugim nesrečam ter o učinkovitosti samozaščiti ter javnost spomniti na vlogo civilne zaščite, ki smo jo dobra spoznali v minulem letu. Na vseh ravneh v državi je bilo dnevno zaradi koronavirusa aktivnih po 1.300 pripadnikov, vse skupaj pa okoli 200 tisoč v vsakem od obeh valov epidemije. Ob vsem tem je v Sloveniji lani 174 tisoč pripadnikov civilne zaščite opravilo več kot 20 tisoč intervencij.

Tudi letos je Uprava RS za zaščito in reševanje podelila priznanja za zasluge. V naši občini sta priznanje bronasti znak civilne zaščite prejela Zdravstveni dom Kočevje za izredno odzivnost, usklajeno delovanje in sodelovanje na vseh nivojih, in Tim Osmak, aktivni član Potapljaškega društva Ponirek in vodja reševalne

Foto: Klara Ban

službe, že od začetka epidemije pa tudi aktiven prostovoljec ter nepo-

grešljiv član civilne zaščite pri organizaciji pomoči občanom in občanom

med izrednimi razmerami.

Poveljnik Civilne zaščite Občine Kočevje Antun Gašparac je ob priložnosti povedal, da je minulo nenavadno leto od vseh nas zahtevalo, da se prilagodimo tako v zasebnem kot poklicnem življenju. Civilna zaščita se je tako morala odzvati z dodatnimi aktivnostmi, ki so bile usmerjene k varovanju zdravja naših občanov, normalizaciji življenja v naši lokalni skupnosti in tudi k izvajanju novih preventivnih ukrepov. "Vsega tega ne bi zmogli brez številnih posameznikov, ki so v sklopu našega sistema zaščite in reševanja vložili ogromno svojega prostega časa," je še dodal.

Najvišje priznanje, kipec civilne zaščite, je letos prejel Zvezdan Božič, poveljnik civilne zaščite za obalno regijo, ki se s področjem varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami aktivno ukvarja že skoraj četrto stoletje. **Ž. N.**

Prvi sestanek skupine za nadzor raztrosa gnojnice

Prejšnji mesec se je prvič sestala delovna skupina za nadzor raztrosa gnojnice, ki je nastala na podlagi sklepa kočevskega občinskega sveta in katere namen je zagotoviti transparentno komuniciranje z lokalno skupnostjo. V njej poleg predstavnikov podjetja GO-KO sodelujejo podžupan Gregor Košir, dva predstavnika vaških skupnosti Željne in Klinja vas, Janko Car in Jani Kirn, ter strokovnjak s področja agroživilske stroke Jerko Babič.

"Ustanovitev mešane skupine in prvi sestanek ocenjujem kot uspešen, saj imajo zdaj tudi občani komunikacijski kanal, na katerega se lahko

kadarkoli obrnejo in morebitne težave, dileme in vprašanja, povezana s poslovanjem farm, rešujemo takoj," je poudaril podžupan Gregor Košir, ki pravi, da so na prvem sestanku že izmenjali stališče in poiskali konkretne rešitve. "Zavedamo se, da je za uspešno sobivanje kmetijske dejavnosti in lokalne skupnosti pomemben dialog, obenem pa želimo vrniti zaupanje javnosti v kmetijsko dejavnost na področju Kočevskega," o sodelovanju pravi Toni Kavka iz podjetja Farme Ihan-KPM.

Krajani so kot enega glavnih problemov poudarili smrad, ki se v določenih obdobjih širi v okoliška

naselja. Na Farmah Ihan pravijo, da bodo preučili možnosti posodobitve ventilacijskega sistema ter odvajanja zraka v višje plasti ozračja in zasadili hitro rastoča drevesa kot oviro za zadrževanje neprijetnih vonjav. S sanacijo lagun za odtekanje gnojnice bodo tudi zmanjšali emisije v okolje.

Hkrati želijo zmanjšati promet na okoliških cestah, kar bodo deloma rešili s pokritjem lagun, v katere ne bodo več odtekale meteorne vode, to pa bo zmanjšalo potrebo po prevozu, ter z nabavo novih transportnih strojev, ki bodo zmanjšali gostoto prometa ter omogočili prevoz na bolj oddaljene lokacije.

Zavezali so se tudi k transparentnemu vodenju gnojilnih načrtov, ki bo osnova za optimalno gnojenje, ki ne bo skoncentrirano na okolico farm, morebitni kršitelji načrta pa bodo morali prevzeti odgovornost za nepravilna ravnanja.

"Kot skupnost se moramo zavezati, da je kmetijstvo ena izmed strateških dejavnosti občine in države," pravi Košir, saj je konkurenčno kmetijstvo odločilno za samooskrbo s hrano. "Ravno zato ni rešitev preganjanje kmetijstva iz naših krajev, temveč iskanje rešitev za boljše sobivanje." **Ž. N.**

Risinja Petra

1. marca je ekipa projekta LIFE Lynx v Kolpski dolini odlovila odraslo risinjo. Pod vodstvom ekipe biotehniške fakultete so v sodelovanju z Zavodom za gozdove, ljubljanskim živalskim vrtom ter lokalnimi lovci uspavali samico, opravili biometrične meritve ter ji namestili telemetrično ovratnico, ki bo omogočala spremljanje njenega življenja in razmnoževanja.

Risinjo so po lokalni legendi o Petru Klepcu poimenovali Petra. Samica, stara 4 do 5 let, tehta 16 kilogramov in je že znanka s posnetkov kamer s terena, s katerih je razbrati, da je del njenega teritorija zgornja Kolpska dolina. Samica je imela prejšnjo sezono enega mladiča, ki se že osamosvaja. "Trenutno pri risih

Foto: Lan Hočevar

ravno poteka tudi obdobje parjenja in Petra je bila te dni videna skupaj z lokalnim teritorialnim samcem. Upamo, da bo tudi letos uspešno vzgojila mladiče," so še zapisali na strani projekt LIFE Lynx.

Populacija risa se počasi, a vztrajno širi, po naselitvi leta 1973 je prišel tudi na območje Triglavskega narodnega parka, leta 1986 so ga zasledili v Trenti. Ob praznovanju 40-letnice razglasitve pa je park prejel prav posebno darilo: prvega izmed najmanj petih risov, ki bodo naseljeni na Gorenjsko. V prilagoditveno oboro na Pokljuki so na začetku marca pripeljali risa iz Romunije, ki so mu nadeli ime Tris. **Ž. N.**

Prenova predora Golovec

S 15. marcem so se začela obnove dela v predoru Golovec, ki bodo predvidoma trajala dva meseca. Zaradi tega se pričakuje močno povečan promet na celotni ljubljanski obvoznici ob delovnikih med 6. in 9. uro zjutraj ter med 15. in 17. uro popoldne. Na Ministrstvu za infrastrukturo so zato skupaj s Fakulteto za gradbeništvo, prometno inženirstvo in arhitekturo Univerze v Mariboru in Družbo za avtoceste RS pripravili

omilitvene ukrepe za uporabnike. Ukrepi so usmerjeni predvsem v promocijo javnega potniškega prometa. Potnikom tako ponujajo 50-odstotni popust ob nakupu enosmerne ali povratne enodnevnice na relacijah Novo mesto-Ljubljana in Kočevje-Ljubljana.

Predor Golovec leži na vzhodni ljubljanski obvoznici, skozenj poteka tranzitni promet iz smeri Primorske in Dolenjske proti Štajerski ter obra-

tno, hkrati pa lokalni promet v južni oziroma severni del mesta. Predor je bil odprt leta 1999, tovorni promet pa je vseskozi naraščal, predlani je tako predor prevozilo skoraj 4.900 tovornjakov na dan. Doslej na njem niso izvajali obsežnejših obnovitvenih posegov, trenutno sanacijo pa nameravajo izkoristiti tudi za ureditev prezračevanja ter nadgradnjo razsvetljave in varnostnih sistemov.

Ž. N.

V muzej z zavihanimi rokavi

Učenje je lahko zabavno, pa čeprav gre za učenje ene najstarejših tehnik izdelave tkanine. Trditev vedno znova potrjujejo udeleženci delavnic mokrega polstenja oz. filcanja volne, ki izdelajo svoja polstena mila. Neobdelani in nepobarvani kosi volne služijo kot platno, na katero nanašajo barvne kose – modre, rumene, vijoličaste in rdeče ter oblikujejo motive. Izzivu so bili 18. marca v prostorih Pokrajinskega muzeja Kočevje kos prav vsi, od petletne Lare naprej. Čeprav je videti lahko, je polstenje postopek, ki zahteva veliko potrpežljivosti in natančnosti. S pomočjo vroče vode in milnice ter drgnjenja se volnena vlakna začnejo sprejemati in nastane filc. Ta material

so v preteklosti sicer uporabljali za marsikaj, tudi copate, dandanes pa ga

Foto: Petra Šolar

uporabljajo za torbice, puščice, etuije, ogrlice, uhane ...

Zavod za kulturo in turizem Kostel je v prostorih muzeja pripravil sedmo v nizu osmih delavnic filcanja volne,

ki so del projekta Junaki skrivnostnih gozdov. Raziskovanje in promocija

kulturne dediščine, tudi že pozabljenih veščin, sta bila naša cilja, obenem pa raziskovanje mitološkega izročila območja LAS, zlasti občin Kočevje, Kostel in Osilnica. Naš mitološki 'junak' je Mikulov vrag, nekaj njegovih vragolij pa so skozi zgodbe spoznali tudi otroci. Poleg tega so izdelali svoja filcana mila, ki jih bodo lahko uporabili za umivanje, saj delujejo kot piling. Partnerji pri projektu, ki je dobil sredstva

iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja, so poleg ZKT Kostel še Občina Osilnica, podjetje Kolpa in Zavod Putscherle.

Petra Šolar

Most med dvema svetovoma

Ana Selšek je dijakinja zaključnega letnika Gimnazije in srednje šole Kočevje. Svoje zaključne naloge na smeri ekonomskega tehnika se ni lotila zgolj teoretično, ampak si je za zadnji projekt pred maturo izbrala organizacijo dobrodelne dražbe, s katero je eni družini vsaj nekoliko olajšala življenje. "Za to idejo bi se še posebej rada zahvalila mentorica-ma Heleni Marolt in Nataši Tekavec, saj sta mi bili v veliko pomoč," je dejala.

V sodelovanju z Zvezo prijateljev mladine Slovenije ter lokalno slikarko in ilustratorko Danajo Padovac, ki je ustvarila risbo z motivom medveda, je nastal projekt Most med dvema svetovoma. "Most med dvema sveto-

voma se imenuje zato, ker obstajata dva sveta. Svet, v katerem si ljudje lahko nekatere stvari privoščijo, in svet, v katerem ljudje te možnosti nimajo. Ta razlika se še posebej opazi v teh časih, zato moramo stati drug drugemu ob strani in si pomagati po najboljših močeh," je pojasnila. "Za risbo smo zbrali 200 evrov," s končnim izkupičkom pa bodo obdarili družino v stiski. "Sredstva bodo namenjena vsaj za majhen delček v mozaiku prenove," pove Ana.

Gre za družino, katere zgodba je težka in tragična. "Mati samohranilka se je pred časom s tremi otroki preselila k svojim staršem, prejema pa le otroški dodatek," je situacijo opisala Ana. "Mati je potrebna pomo-

či in se ne namerava vrniti v prejšnjo stanovanjsko situacijo, ko so živeli v kletnih prostorih. Zaradi dolgotrajne bolezni, ki se že leta ne izboljšuje, je ostala brez noge in je zdaj na vozičku. Kmalu po operaciji se je okužila še s koronavirusom." Njihova hiša je potrebna prenove, da bi mama z otroki tam lahko normalno bivala, njihovi prihodki pa ne zadostujejo, da bi lahko sami financirali obnovo. Otroci trenutno tudi nimajo svojih sob, tako da si družinski člani delijo postelje in kavč.

"Vesela sem, da smo lahko vsaj nekako prispevali k njihovi prenovi in s tem osrečili družino, ki potrebuje našo pomoč," je zaključila Ana.

Neja Jerebičnik

Uvodnik

Angleški režiser Adam Curtis je v znanem dokumentarcu Stoletje jaza opisal neki nenavaden trik, ki so ga uporabili ameriški oglaševalci v 50. letih prejšnjega stoletja. Dokumentarna serija v štirih delih prikazuje nastanek potrošniške družbe v 20. stoletju, z njo pa tudi vzpon oglaševanja, ki se je obrnilo k metodom psihoanalize, da bi ljudem ponudili tisto, za kar doslej niso niti vedeli, da si želijo.

Kljub intenzivnemu delu s testnimi skupinami neki produkt le ni dosegel pričakovane prodaje, instant torta pač ni bila pogodu ameriškim gospodinjam, ki so v urejenih, a skrajno dolgotrajnih in enoličnih ameriških predmestjih naveličane čakale svoje može. Po končani drugi svetovni vojni se je začela doba napredka, slutiti je že bilo, da se bo to obdobje klicalo prav ameriško stoletje, rasla sta proizvodnja in standard ljudi, doba potrošništva pa je ljudem – vsaj srednjemu belemu sloju – omogočala brezskrbno življenje.

A se instant torta še vedno ni dobro prodajala, čeprav ni bilo za peko treba narediti skoraj ničesar.

A je bila tedanja družba (kot mnoge) daleč od brezskrbnosti, z leti se je družbena neenakost večala, potrošniški sistem pa je vsake toliko časa ponudil drobtinico z mize, da bi utišal glasove obubožanih ali potolažil občutke neizpolnenosti srednjega razreda. Delavce je vsake toliko časa nagradil, da so vztrajali v ameriškem snu – a ne preveč, saj so za uspeh zaslužni sami – srednjemu sloju pa izrekel majhno pohvalo, saj je vse tako, kot mora biti, in tudi ti si del ameriškega sna.

Trik oglaševalca je bil preprost: recept za torto so sprejeli tako, da je gospodinja vendarle morala opraviti nekaj dela, ki ji ga je naložila družba – dodala je eno jajce.

OBVESTILO

Uredništvo časopisa Kočevska obvešča, da je **rok za oddajo prispevkov** za aprilsko številko **10. 4. 2021**. Gradivo pošljite na naslov **info@kocevka.si**.

Žarko Nanjara
odgovorni urednik

Virtualni denar

Bitcoin se je pojavil med krizo bančnega sistema v novem tisočletju, prav v času njegovega nastanka je potonila ena od največjih ameriških investicijskih bank Lehman Brothers, kar je močno omajalo zaupanje v bančni sistem in finančne elite. Bitcoin je predstavljal drugačno vizijo – elektronski denar, enakovreden preostalim valutam, ki omogoča pošiljanje plačil prek spleta med strankami, ne da bi denar prehajal skozi roke finančnih institucij.

Zgodba o bitcoinu se je začela 31. oktobra 2008, ko je Satoši Nakamoto, kar je po vsej verjetnosti psevdonim ene ali več oseb, po elektronski pošti poslal prvi opis digitalne valute bitcoin. Ta je vseboval navodila za vzpostavitev vrstniškega omrežja ali računalniškega omrežja enakovrednih uporabnikov ("peer-to-peer"), ki bi vzpostavili "sistem elektronskih transakcij, ki ne slonijo na zaupanju". Bitcoin omrežje je bilo vzpostavljeno na začetku leta 2009, z njim pa je v obtok prišlo tudi prvih 50 bitcoinov.

Bitcoin in preostale kriptovalute, ki so nastale po njegovem vzoru, predstavljajo povsem necentralizirano digitalno valuto, saj si nihče ne lasti omrežja, zato tudi ni nadzora, kot ga pri preostalih valutah opravljajo centralne banke. Kriptovalute temeljijo na tehnologiji blokovnih verig ('blockchain'), ki je necentraliziran javni register vseh transakcij. Transakcije se opravljajo neposredno med uporabniki, več transakcij skupaj sestavlja blok, ti pa hranijo informacije o prejšnjem bloku. Transakcije se preverijo v blokovni verigi, zavarovane pa so s kriptografsko tehnologijo (zato kriptovalute). Tako nihče ne more spremeniti enega bloka, ponarediti ali izbrisati transakcije, saj bi se s tem spremenila celotna veriga. Blockchain omogoča popolno preglednost plačil, ki je dostopno vsem in ne pripada eni osebi, ampak se vzdrževanje omrežja izvaja s skupno močjo vseh računalnikov v omrežju.

A od kod potem bitcoin, če jih ne izdaja nobena banka? Ustvarjanje bitcoinov se imenuje 'rudarjenje'. Rudarji ne opravljajo fizičnega dela, ampak računsko – preverjajo in potrjujejo transakcije med uporabniki, za računsko moč, ki je bila potrebna za reševanje zahtevnih kriptografskih nalog, pa so nagrajeni z bitcoin kovanci. A je nagrada za opravljeno delo vse manjša, Satoši Nakamoto je določil, da se ta prepolovi vsake štiri leta. Sčasoma bo nagrada za rudarjenje padla na nič in dosežen bo limit 21 milijonov bitcoin kovancev, to pa bi se lahko zgodilo šele leta 2140.

Rudarjenje pa ima pomembno nevirtualno stran – veliko energijsko porabo, ki pa bo s časom le še naraš-

čala. Prav vsaka finančna transakcija porabi nekaj energije in preračunano tudi ogljični odtis. Ena transakcija bitcoina bi tako proizvedla toliko CO₂ kot več kot 700 tisoč potegov s kreditno kartico. Ocene energijske porabe niso natančne, a kažejo, da rudarjenje letno potroši 130 teravatnih ur energije. Tolikšne številke bi bitcoin uvrstile med 30 energijsko najbolj potratnih držav na svetu.

Največ obratov za rudarjenje je na Kitajskem, v Rusiji in ZDA. Kitajska je investitorjem v rudarjenje privlačna zaradi nizkih cen energije, a skrb

valute, ne pa najboljša investicija za programerja – cena nakupa tistih dveh pic bi trenutno znašala več kot 470 milijonov evrov. Hanyecz nakupa ne obžaluje in dodaja, da je bila bitcoinu rast usojena, v drugačnem primeru bi prvi nakup pač opravil nekdo drug.

Vrednost bitcoina se je v preteklih 12 letih izkazala kot izjemno nestabilna, a nedavno dosega izjemno veliko rast. Pred tem je največjo vrednost 20.000 dolarjev dosegel konec leta 2017, a se je v enem mesecu njegova vrednost razpolovila. Januarja letos je bitcoin dosegel mejo 30.000 dolarjev,

evro. Kriptovalute lahko služijo kot menjalni posrednik, a se to v praksi še ni zgodilo v velikem obsegu, saj ima trgovanje z bitcoinom še poseben problem, to pa je število transakcij na sekundo. Bitcoinov sistem jih zmora le sedem (po nekaterih izračunih še manj), plačilne kartice pa jih omogočajo nekaj tisoč na sekundo.

Denar služi tudi kot ohranjevalec vrednosti, tako na primer le majhen del vse gotovine v evrih, ki so v obtoku, dejansko kroži oziroma se uporablja za plačila. Ohranjanje vrednosti omogoča, da se sposobnost

nakupa prenese v prihodnost, kar ljudje počnemo z varčevanjem, v zameno pa zahtevamo obresti ali donose, ki jih dobimo iz naložb: bančnih depozitov, obveznic, delnic, dragih kovin. Kriptovalute naj bi tako predstavljale t. i. alternativni naložbeni razred in po trenutnem gibanju vrednosti bitcoina bi se lanska naložba lahko večkratno povečala. Mamljivo, a se je tu treba vprašati, kaj je podlaga teh donosov? Banka nam npr. izplačuje obresti, ki jih sama zasluži z izposojanjem denarja, dividende in kapitalski dobički so odvisni od poslovanja na trgu, to pa je povezano tudi s tveganji.

Naložbe v bitcoin pa predstavljajo izredno visoka tveganja. Ceno bitcoina določata le povpraševanje in ponudba. Ker v ozadju nima centralne oblasti – kar naj

bi bila njegova prednost – cena

nima spodnje meje. Pričakovanje, da bo bitcoin služil kot zaščita pred inflacijo, temelji na njegovi redkosti in domnevi, da bo povpraševanje vedno presegalo ponudbo. Bitcoin je po definiciji špekulacija, njegova vrednost izvira iz upanja, da ga bo nekdo kupil po višji ceni.

Tehnologijo blockchain smatrajo za eno od najpomembnejših digitalnih tehnologij od iznajdbe interneta, zanjo pa so vse bolj zainteresirane tudi države, saj bi lahko nadomestila velikanske informacijske sisteme. Ti predstavljajo velike stroške in so bolj občutljivi za kibernetične napade. Za tehnologijo se odpirajo možnosti tudi v gospodarskem sektorju, nekatere države pa se odločajo za uporabo tehnologije v javnem sektorju.

Žarko Nanjara

Bronasti bik kiparja Artura di Modice je opstal simbol ameriškega finančnega trga.
Foto: Carol M. Highsmith, Library of Congress

povzroča njihovo zanašanje na premog. Čeprav ima kitajska vlada ambiciozen načrt zmanjšanja ogljičnega izpusta do leta 2030 in želi doseči ogljično nevtralnost leta 2060, dve tretjini energije pridelajo s termoelektrarnami. Rudarjenje bitcoina pa že vpliva na cene električne energije. Potroši ogromne količine energije, ki jo subvencionirajo države, nedavna raziskava univerz v Dublinu in Southamptonu pa je pokazala, da trgovanje z bitcoinom že vpliva na cene elektrike na večjih trgih.

V zgodbo o novodobni valuti pa je vmešana tudi – pica. Ameriški programer Laszlo Hanyecz je 22. maja 2010 opravil prvi dokumentirani nakup z bitcoinom. Valuta je bila takrat stara dobro leto dni, Hanyecz pa je za dve pici ponudil 10.000 bitcoinov. To je bil zgodovinski trenutek za kripto

sredi marca pa je presegel že 60.000 dolarjev. Skupaj z vrednostjo kriptovalut pa raste tudi evforija nad novim načinom plačevanja. Bitcoin naj bi tako postal novo digitalno zlato, nov naložbeni razred, ki bi ščitil pred negativnimi gibanji drugih delov finančnih trgov in inflacijo. S tem pa se ustvarja vtis, da bi bil bitcoin lahko eden od načinov varčevanja povprečnega prebivalstva.

Bitcoin naj bi nekoč zamenjal denar, vendar kriptovalute za zdaj še ne opravljajo nobene od treh osnovnih funkcij denarja. Denar služi kot obračunska enota za določanje cen blaga in storitev. Služi kot plačilno sredstvo, ki uživa splošno zaupanje, ali menjalni posrednik. Če gremo na tržnico ali splet, vemo, da bo prodajalec v zameno za blago sprejel npr.

Prostoživeče živali ne spadajo v ujetništvo

Divje oziroma prostoživeče živali so tiste, ki niso nastale z umetnim izborom in lahko živijo prosto v naravi, torej neodvisno od človeka. Čeprav nekateri mednje štejejo tudi domače oziroma hišne živali, če te živijo brez pomoči človeka, se bomo v nadaljevanju osredotočili le na divje živali v ožjem pomenu.

Na začetku tega meseca, natančneje 3. marca, smo praznovali svetovni dan prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst, znan tudi kot World Wildlife Day. Kot takšnega ga je konec leta 2013 razglasila Generalna skupščina Združenih narodov (ZN). Letošnji svetovni dan smo obeležili pod tematično Gozdovi in preživetje: ohranjanje ljudi in planeta, poudarek pa je bil na osrednji vlogi gozdov, gozdnih vrst in ekosistemov za preživetje več sto milijonov ljudi po vsem svetu, zlasti avtohtonih in lokalnih skupnosti, ki so

slednje prestopimo, povečamo njihov stres celo do te mere, da postanejo bolj dovzetne za bolezni, ki lahko vodijo v smrt. V takšnih okoliščinah lahko živali razvijejo tudi vedenjske motnje, kot so na primer ponavljajoče se nihanje glave ali neprestana hoja v krogih, opozarjajo na ljubljanskem Društvu za zaščito živali. Lastniki divjih živali v ujetništvu, naj bodo to živalski vrtovi ali posamezniki, so v skladu z zakonom živalim dolžni zagotoviti ustrezne bivalne razmere.

jo pustimo pri miru. Konec koncev smo v tem primeru mi tisti, ki smo obiskovalci v njihovem domu. Če pa na divjo žival naletimo v urbani okolju, jo moramo čim manj vznemirjati. Če ravnamo nasprotno, smo lahko tudi kaznovani, saj s tem kršimo Zakon o ohranjanju narave in Zakon o zaščiti živali. Čeprav prostoživeče živali ne potrebujejo pomoči človeka v obliki hranjenja, nekateri ali celo številni to vseeno počnejo – pogosti primeri tega so golobi, ribe in race. S tem pravzaprav posegamo

povsem prepričani ali se celo motimo, lahko s svojim poseganjem naredimo bistveno več škode kot koristi. Strokovnjaki to utemeljujejo s preprostim primerom bambija – če mlado srnico pobožamo, s tem naredimo nepopravljivo škodo, saj bo mama mladiča zaradi človeškega vonja zavrnila, in ta bo obsojen na smrt. Podobno naše pomoči običajno ne potrebujejo ptičji mladiči, ki zapuščajo gnezdo. Izjema so primeri razpuščenih mladih ptic, ko najdemo oba starša mrtva. Če o ukrepanju nismo prepričani, je smiselno poklicati zatočišče za prostoživeče živali, kjer nam bodo o tem svetovali.

Če je ukrepanje potrebno, bodimo previdni. Divja žival, ki je zbolela, postala žrtev prometne nesreče ali celo namerne človeške zlobe, nas namreč ne bo dojemala kot prijatelja. Najbrž bo poskušala pobegniti in se ubraniti. Odlov oziroma lovljenje živali z namenom, da se izpustijo drugod, mora biti hiter, da žival ni predolgo v stresu. Pri tem so odsvetovani tudi nagli gibi in odvečni zvočni elementi. V mislih pa moramo imeti tudi to, da so divje živali lahko vir kužnih bolezni, izmed katerih so številne lahko za človeka nevarne (steklina, garjavost, tuberkuloza), zato bodimo previdni.

Žival moramo v naravno okolje vrniti čim prej. Z oskrbo, ki jo ponudimo živali, jo želimo čim prej pripraviti na samostojno življenje v naravi. Če je tega zmožna, jo je treba kar se da kmalu spet izpustiti v naravo. Če pa žival v naravi ni sama zmožna preživeti, je nikakor ne smemo izpustiti – to je tudi z zakonom prepovedano. V to kategorijo spadajo tudi mladiči, vzrejeni s človeško pomočjo, ki se zaradi tega ne znajo sami oskrbovati, poleg tega pa nimajo niti strahu pred človekom. Taka žival mora, ob primernih pogojih, ostati v ujetništvu. Nekatere vrste so lahko kot mladiči zelo prijazne, ko odrastejo, pa začnejo napadalno ravnati s človekom, kar je lahko zelo nevarno.

Za vsako pridobljeno prostoživečo žival je treba obvestiti Ministrstvo za okolje in prostor, za žival ogroženih vrst pa pridobiti ustrezno dovoljenje, na svoji spletni strani navajajo na Društvu za zaščito živali Ljubljana.

Zaradi vsega naštetega je pri reševanju živali potrebnega veliko znanja in načrtovanja, da dobri nameni ne prinesejo slabih posledic, zato se je pred tem priporočljivo posvetovati s strokovnjakom.

Neja Jerebičnik

Foto: Žiga Marin

zgodovinsko povezane z gozdnatimi in gozdnimi območji, so zapisali na Ministrstvu za okolje in prostor.

S tem se spominjamo datuma, ko je bila marca 1973 podpisana konvencija CITES – angleška okrajšava za Konvencijo o mednarodni trgovini z ogroženimi prostoživečimi živalskimi in rastlinskimi vrstami. Veljati je začela leta 1975, v Sloveniji pa je stopila v veljavo 23. aprila 2000. Cilj tega mednarodnega sporazuma je doseči, da trgovina z živalskimi in rastlinskimi vrstami ne ogroža njihovega preživetja, pojasnjujejo na Agenciji RS za okolje (Arso). Konvencija CITES zagotavlja različne režime varstva za več kot 30.000 vrst živali in rastlin, ne glede na to, ali gre za žive osebe, njihove dele ali izdelke iz njih.

Divje živali, razen v izjemnih primerih, ne spadajo v ujetništvo, saj jim ne moremo zagotoviti življenjskih razmer, kakršne imajo v naravnem okolju. Vsaka žival se je sicer sposobna prilagoditi na spremembe v okolju, vendar znotraj nekih meja. Če

Kakšne so ustrezne razmere za divje živali?

Ustrezne bivalne razmere so tiste, kjer ima žival dovolj prostora in svetlobe, ta pa je tudi redno in primerno očiščen. Ob tem mora imeti tudi primerno hrano, zagotovljena pa ji mora biti primerna veterinarska oskrba. Več živali je lahko nameščenih skupaj samo pod pogojem, da se dobro razumejo in da se med seboj ne bodo poškodovale. Pri tem pa je izredno pomembno tudi, da žival iz ujetništva ne more pobegniti. Če ti pogoji niso izpolnjeni, govorimo o mučenju živali.

Prostoživeče živali srečujemo lahko v njihovem prvotnem okolju, pa tudi v mestnih parkih, na poljih, gozdnih obrobjih ali smetiščih. Včasih se znajdejo tudi v mestnih središčih in blokovskih naseljih, v takšnih primerih so srečanja z njimi neizogibna. Ko naletimo na prostoživečo žival, je izrednega pomena, da z njimi pravilno ravnamo.

Če srečamo divjo žival v divjini, je pravilo ravnanje le eno, in sicer, da

v naravno ravnovesje in vplivamo na številčnost populacij, organska hrana, kot je kruh za race, pa škodljivo vplivajo tudi na kakovost vode in lahko povzročijo pomanjkanje kisika, ki pride do pogina rib. Ob vsakem hranjenju prostoživečih živali je zato pomembno upoštevati, kaj katera vrsta lahko uživa, saj lahko napačna hrana povzroči nepopravljivo škodo.

Kako ravnati, ko divje živali potrebujejo pomoč?

Če v naravi naletimo na bolno oziroma poškodovano žival, jo kljub vsemu smemo vzeti iz njenega naravnega okolja, da ji pomagamo. Pri tem pa za večino vrst velja, da jih moramo v roku 24 ur oddati v zatočišče. Živali torej ne smemo zadrževati doma. Če naletimo na žival, za katero sumimo, da potrebuje pomoč, je priporočljivo upoštevati naslednje korake, ki jih je skrbno pripravilo Društvo za zaščito živali Ljubljana.

Najprej se vprašajmo, ali je naše ukrepanje res nujno. Če namreč nismo

"Narava je najvišja vrednota"

Mag. Janez Černač s svojimi predlogi še vedno sodeluje v polemikah glede varstva narave, v pogovoru pa je tudi navrgel, da piše že svojo 14. knjigo. Njegov domet pisanja je širok, loteva se aktualnih dogodkov in ohranja kritičen pogled na domače in svetovno dogajanje. Poudarja pomen trajnostnega upravljanja gozdov, kot naravovarstveno dejavnost smatra tudi lovstvo, zato je eden od soavtorjev etičnega kodeksa slovenskih lovcev.

Na Kočevskem je od leta 1964, kočevski krajini pa je posvetil tudi svoje magistrsko delo ter z njim postavil izhodišča trajne negovalne uporabe kočevske gozdne krajine. Bil je tudi republiški inšpektor za lovstvo in ribištvo ter glavni urednik revije Lovec ter knjižnih izdaj Lovske zveze Slovenije. Leta 1992 je na Biotehniški fakulteti prejel Jesenkovo priznanje za uspehe pri sonaravnem gospodarjenju z gozdovi na Kočevskem ter za razvijanje gozdarstva kot kulturne in etično razvite stroke.

Pestro življenjsko bogastvo gozdov je dokumentiral tudi s fotoaparatom, svoje razumevanje narave pa je prelil tudi na slikarska platna. Imel je več samostojnih in skupnih slikarskih razstav, najbolj odmevna pa je zagotovo njegova serija slik Življenje pusti sledi.

Foto: Žarko Nanjara

V Kočevje ste prišli leta 1964 in si tukaj ustvarili dom. Kakšen vtis je na vas pustila Kočevska?

Zelo sem bil zadovoljen, ko sem prišel v Kočevje. Bolj sem ga spoznaval, bolj sem ga spoštoval. Kočevsko je izredno lepo in z izjemno bogato naravo, kar je bila zame vedno najvišja vrednota. Med študijem sem se o gozdu marsikaj naučil, a ko doživiš pragozd in spremljaš delovanje narave ... Zame je bila to nova vzgoja in šola v živo.

Celotna Slovenija je kot država zelo majhen prostor, ampak zaradi lege je tu izjemno bogata narava, saj je na stičišču različnih klimatskih razmer in različnih ekoloških sistemov, alpskega in sredozemskega sveta, Dinaridov in Panonske nižine. Predstavlja le 4 tisočinke površine planeta, ima pa 1 % odstotek vseh živih bitij. Še posebej je bogat ravno kraški svet, kjer je veliko naravnega bogastva, tako na površini kot tudi v podzemlju. Kočevsko je prav poseben ekosistem, saj se z ene smeri navezuje na Notranjsko, z druge na Kolpsko dolino, Gorski kotar ter prek njega do Bosne in zato so se tukaj izjemoma lahko ohranile velike zveri.

Pomembno je še nekaj: v tem majhnem slovenskem prostoru, kjer nas obkrožajo veliki narodi, je stičišče različnih kultur – germanske, romanske in slovanske, kar bogati tako ljudi kot

kulturo. Obkroža nas dvojno bogastvo, in sicer tako ekološko kot kulturno.

Zapisali ste, da se je resno obravnavanje gozda na našem koncu začelo v Avstro-Ogrski z reformami Marije Terezije. Kaj so uvedle takratne reforme?

Letos mineva 250 let od vzpostavitve obveznega gozdnega reda na Kranjskem iz leta 1771, ki je še danes vreden občudovanja. Ena od takratnih zapovedi je bilo natančno ločevanje lesa, tistega, ki je bil primeren za pohištvo in ladjedelstvo, drugo je bilo za drva. Določeno je bilo tudi, kakšne pravice ima gospostvo, kakšne pa kmetje, saj je bil gozdni red napisan za vse. V tisti revščini, ko je primanjkovalo kurjave, so ljudem dovolili nabiranje drv, a da ne bi delali škode v gozdu, je lahko vsak nabral le toliko debelo vejevje, da ga je lahko nalomil z nogo.

Naj omenim še eno zanimivost: na vrtu imam dve tepki, vrsto hruške, ki so jih prav med njeno vladavino sadili ob poteh, da so se popotniki lahko odžejali. Prav tako so sadili drevesa na južni strani cest, da so metala senco na pot.

Kako se je od takrat spremenil naš odnos do živali in gozda. Kaj smo se iz njega naučili?

Takrat je bila v srednji Evropi metoda gospodarjenja z gozdom enaka kot v

kmetijstvu: ko je bil gozd po približno 100 letih zrel, so ga posekali na golo in ponovno posadili. Prav zaradi tega je bila najbolj ugodna drevesna vrsta smreka, ki je bila v tistem obdobju pa do nedavnega v Evropi zelo razširjena. V nasprotju z njimi je upravljavec posesti Auespergov na Kočevskem Leopold Hufnagel razumel, da je kraški svet še posebej občutljiv, vedel je, kaj se je zgodilo v Dalmaciji in drugod, kjer so gozd posekali na golo. Zato je leta 1892 izločil šest pragozdov, kar je bilo takrat nepredstavljivo.

Na Kočevskem se je tradicija gozdarstva zelo dobro nadaljevala, saj so ga vodili sposobni ljudje. Že takrat je kočevske gozdove in pragozdove prišla občudovat množica ljudi iz vsega sveta. V tej klimatski in okoljski krizi se je Kočevsko s svojo zgodovino spet uveljavilo.

Z osamosvojitvijo se je upravljanje gozdov spremenilo. Kakšne so bile takrat glavne spremembe?

Spremembe na ekonomskem področju po letu 1990 so močno vplivale tudi na gozdarstvo, to se je razdelilo na Zavod za gozdove in izvajalska podjetja, naše takratne ideje o zavarovanih območjih pa so bile kar nekako pozabljene. Takrat so se zgodile silovite organizacijske spremembe. Kljub razdrobljenemu zasebnemu lastništvu se je gospodarjenje v zasebnih in državnih

gozdovih do leta 1990 izvajalo celovito, drevesa, ki jih je odkazal revirni gozdar, smo posekali in les prodali, lastniku pa je bil plačan njegov delež. Kočevska in Notranjska sta po deležu državnih gozdov sicer v ospredju, a je v Sloveniji 460.000 lastnikov gozda, vsak si lasti v povprečju zelo majhen delež, lastniki živijo v mestih ali celo v tujini in do gozda ne gojijo interesa.

Ali je sploh smotrno pričakovati, da bi prav vsak lastnik svoj gozd dobro upravljal?

Vsak lastnik je drugačen, med njimi so zagotovo takšni, ki gozd dobro upravljajo, a so to bolj izjeme. Dober lastnik mora z gozdom živeti ter imeti tudi željo po dobrem upravljanju, večina pa tega nima. To je bila huda napaka, kako pa v teh neoliberalnih časih stanje izboljšati, je pa težko vprašanje.

Spremembe so takrat doletele tudi upravitelje lovišč. Kakšne so bile razmere med vašim delovanjem v Gozdnem gospodarstvu Kočevje?

Po 2. svetovni vojni je bil odpravljen zakupni sistem za lovišča, ker to ni bilo več primerno za novo družbeno ureditev. Naletel sem na podatek, da so se za ustanovitev gojitvenih lovišč odločili že pred koncem vojne. Na večini lovnih površin so bile ustanovljene lovske družine kot društva, ki so se

združevala v območne zveze lovskih družin, te pa v Lovsko zvezo Slovenije. Na področjih, kjer je izjemno bogata narava ponujala ugodne pogoje za življenje divjadi, pa so ustanovili gojitvena lovišča s poklicnim osebjem, ki so bila namenjena za protokolarne love, pozneje pa predvsem za bogate in ugledne lovske goste iz tujine. Za take goste in za družine poklicnih lovskih čuvajev so bili na območju teh lovišč zgrajeni novi objekti z vsem udobjem. Ta lovišča so bila ustanovljena predvsem na območjih nekdanjih

Kaj bi morali storiti po vašem mnenju?

Predlagal sem, da se morajo lovišča s posebnim namenom ponovno obravnavati in urediti po vsebini kot naravovarstvena območja, v njih mora izobraziti, usposobljen kader sodelovati v naravovarstvenih raziskavah v sodelovanju z Biotehniško fakulteto Univerze v Ljubljani, Gozdarskim inštitutom Slovenije ter sorodnimi inštitucijami drugih univerz v Sloveniji in v EU.

Na takšen način je bilo tudi gojitveno lovišče Triglav-Bled preobliko-

skih lovišč, kjer poznamo različne lovske navade in običaje, od lovskih krstov in obzirnega ravnanja z mrtvo divjadjo. Mi smo na stičišču germanskega ali srednjeevropskega in romanskega vpliva na lovsko kulturo. Tudi Madžari z divjadjo ravna zelo spoštljivo.

V lovski zvezi so idejo takoj vzeli za svojo, vodil sem odbor, kjer smo sestavili etični kodeks, ki je bil silno dobro sprejet tudi v svetovni lovski organizaciji, ki je iz našega kodeksa povzela določene stvari.

šolo, ter zahtevajo vse večje odstrel zveri.

Pred politiko marsikdo poklekne. Prvi pogoj za izboljšanje stanja bi bila zato prav umestitev lovišč v resor ministrstva za okolje in prostora, čeprav ne vemo, kako bi tudi tam reagirali na pritiske.

Kakšen odnos do narave in živih bitij bi moralo imeti lovstvo?

Lovska zveza Slovenije ima celo status naravovarstvene organizacije, ampak je s svojim delom daleč od tega.

Janez Černač s soprogo. • Foto: Bojan Štefainč

veleposesti, katerih lastniki so bili tudi lovci z rodovnimi koreninami še iz fevdalnih časov.

V tistem obdobju je bilo intenzivno in redno sodelovanje med gojitvenimi lovišči, Gozdarskim inštitutom Slovenije, gozdarskim in veterinarskim oddelkom Biotehniške fakultete, kakor tudi s sorodnimi raziskovalci v sosednjih državah. Tako strokovno sodelovanje je bilo tudi pri uspešnem odlovu medvedov za ponovno naselitev v nekaterih evropskih državah.

Po osamosvojitvi so se po vzoru zahodnih držav začele spreminjati razmere tudi v lovstvu. Gojitvena lovišča, ki so imela dotlej jasno vsebino, so pred desetletjem preimenovali v lovišča posebnega namena. Nekoč sem ironično zapisal, da oblast ni nikoli pojasnila, kaj so ti posebni nameni. Preoblikovanje se je zgodilo na način, ki je v nasprotju z načeli prvotnih gojitvenih lovišč, zmanjšuje se njihova vloga v raziskavah, na prikriti način so postale celo zakupni sistem.

vano v narodni park. Enako bi lahko storili z lovišči posebnega pomena na Kočevskem in Notranjskem, na Karavankah, Pohorju in na območju Mure. Takšen predlog bi prav tako morale podpirati tudi lovske družine, če so ekološko ozaveščene, saj divjad ne pozna meja.

Ste tudi eden izmed avtorjev etičnega kodeksa slovenskih lovcev, ki je nastal leta 1998 kot prvi kodeks lovcev na svetu. Zakaj se vam je natančno definiranje etičnih pravil takrat zdelo potrebno?

Slovensko lovstvo ima bogato zgodovino, vodili so jo ugledni ljudje, prvi predsednik leta 1907 je bil poslanec avstrijskega državnega zbora in poznejši ljubljanski župan Ivan Hribar. Za lovski etični kodeks smo se odločili zaradi zapletov z lovskimi gosti iz tujine. Tujci, še posebej romanski narodi, imajo povsem drugačen odnos do lova v primerjavi z lovci iz srednjeevrop-

A je bilo s spremembami, ki so prišle pozneje, naše delo pozabljeno. Po mojem mnenju je odločujoči vpliv na ministrstvu za kmetijsko, gozdarstvo in prehrano. Preoblikovana lovišča bi morala spadati pod resor ministrstva za okolje in prostor, nikakor pa ne pod kmetijstvo, kar se je nedavno izkazalo pri odstrelu velikih zveri. Na kmetijskem ministrstvu so pritiski kmečkih lobijev za odstrel divjadi izjemno močni, zlasti so šli v skrajnost z redukcijskimi odstrel v gojitvenih loviščih.

Kočevsko bi moralo biti osrednje območje za varstvo velikih zveri. Vendar isto ministrstvo na tem območju pospešuje rejo drobnice brez varstva, kar je zdaj povzročilo konflikte. Ukinili so krmljenje medveda, zato medvedi s svojimi mladiči iščejo hrano na odlagališčih smeti, hodijo v naselja ter iščejo ostanke hrane. Zato danes ocenjujejo, da zveri ogrožajo premoženje, ljudi in otroke na poti v

Lovstvo bi moralo biti sestavni del ali eden od vplivnejših delov varstva narave in okolja, saj je stanje divjadi odraz razmer v naravi. Vsako razhajanje je škodljivo za ekološki sistem, saj je ta celota, kjer šteje vse, od mravlje do medveda.

V svojih zapisih večkrat obravnavate odnos do živali, ki presega pogled na žival z vidika lovca ali gozdarja. V trenutni okoljski krizi bo na preizkušnji tudi človekov dosedanji odnos do živali.

Na tem področju se danes dogajajo velike spremembe. Raziskave so večkrat potrdile, da so živali čuteča bitja, kar je bil bistven premik, saj je doslej veljalo, da je žival le predmet. Da je žival čuteče bitje, še posebej razumejo ljudje, ki imajo domače živali. Farmska vzreja je daleč od obravnave živali kot čutečih bitij, prav tako ne baterijska reja kokoši ali reja prašičev v kletkah.

Žarko Nanjara

Začetek del v Podgorski ulici

Občina Kočevje je marca na javnem razpisu izbrala izvajalca projekta celovite rekonstrukcije Podgorske ulice. Dela bo izvajalo podjetje CGP. Predviden začetek del je v aprilu, investicija pa se bo zaključila do konca letošnjega leta. Rekonstrukcijska dela bodo potekala od odseka ceste, ki poteka od križišča pri planinskem parkirišču in se zaključi pri odcepu za podjetje CGP, ter odseka ceste, ki poteka od križišča pri planinskem parkirišču in se zaključi pri križišču z Grajsko potjo. Investicija predvideva rekonstrukcijo obstoječega karakterističnega profila ceste, ureditev odvajanja meteorne vode ter na delu

Foto: arhiv Občine Kočevje

v smeri Grajske poti ureditev cestne razsvetljave. Rekonstruiralo se bo

tudi trikrako križišče na lokalni cesti, ki bo preurejeno v povozno krožišče.

Na celotni trasi investicije se bodo uredile površine za pešce in kolesarje ter površine za mirujoči promet, ki zajemajo ureditev planinskega parkirišča. Predvidena je tudi zamenjava poškodovane in dotrajane prometne signalizacije in opreme ter obnova vodovoda. V času del bo prometni režim spremenjen, prihajalo bo do začasnih delnih ali popolnih zapor ceste ter planinskega parkirišča. Natančnejše informacije bodo objavljene na spletni strani Občine Kočevje in radiu Univox. Vse uporabnike ceste in parkirišča prosimo za razumevanje in upoštevanje prometne signalizacije. **G. Š.**

Načrtovane rekonstrukcije lokalnih cest

Občina Kočevje ima v letu 2021 poleg dveh večjih investicij na cestnem področju, to sta gradnja površin za kolesarje in rekonstrukcija Podgorske ulice, namen urediti tudi nekatere manjše odseke cest. Tako načrtujemo ureditev ceste v Gornjih Ložinah do stanovanjskega objekta št. 19 a, uredila pa se bo tudi cesta med cerkvijo in stanovanjskimi objekti št. 9 do 13. Rekonstruirala se bo cesta v Gorenju od križišča pri avtobusnem postajališču do objekta št. 53, kjer se bo uredilo tudi odvodnjavanje meteornih vod. Lotili pa se bomo tudi rekonstrukcije ceste od naselja Mlaka do priključka na državno cesto

Foto: arhiv Občine Kočevje

pri podjetju Yaskawa, dela ceste ob objektih Podgorska ulica 45 in 47,

odseka občinske ceste od priključka Mala Gora proti naselju Vrbovec v

skupni dolžini 200 metrov, uredilo se bo odvodnjavanje na občinski cesti v naselju Smuka, asfaltirali bomo del ceste skozi naselje Inlauf, zaključen pa bo tudi del pločnika na Trati, ki smo ga začeli graditi v minulem letu. V Kočevski Reki se bosta uredila dva prehoda za pešce, in sicer kot plato. Skupna ocenjena vrednost naštetih investicij znaša več kot 400.000 evrov, sredstva pa so zagotovljena v proračunu. Prve investicije se začnejo spomladi, o posameznih točnih terminih izvajanja del in o zaporah cest pa bodo informacije objavljene na spletni strani Občine Kočevje. **G. Š.**

Komunalno opremljanje stavbnih zemljišč na Bregu

Občina Kočevje bo konec meseca začela komunalno opremljati štiri gradbene parcele na Bregu pri Kočevju, ki bodo namenjene za gradnjo stanovanjskih objektov. Projekt obsega novogradnjo dovozne ceste v dolžini 165 metrov, novogradnjo meteorne kanalizacije za odvodnjavanje vode s cestišča, novogradnjo sanitarne kanalizacije in novogradnjo vodovodnega cevovoda za potrebe predvidenih

Foto: Piso

objektov na lokaciji ter novogradnjo cestne razsvetljave na celotni lokaciji obravnavanega posega. Predvidena je izvedba treh svetilk. Skupna vrednost investicije je 146.225 evrov. Dela bodo potekala do predvidoma 31. maja 2021, parcele pa bodo po zaključku del na voljo za nakup prek javnega razpisa na javni dražbi, predvidoma jeseni letos. **I. K.**

Bi uporabljali lokalni javni prevoz na zahtevo?

Občina Kočevje je največja slovenska občina in ima izrazito razpršeno poselitev. Zagotavljanje trajnostne mobilnosti prebivalcev je zato lahko velik izziv, a nove tehnologije ponujajo vse bolj zanimive rešitve. Kot ena najprimernejših za našo občino se kaže t. i. javni prevoz na zahtevo. To v praksi pomeni, da z aplikacijo na svojem mobilnem telefonu izrazite povpra-

ševanje za prevoz, aplikacija pa vam javi, v katerem časovnem okvirju vas lahko vozilo (kombi) dejansko pobere in odpelje na zeleni cilj. Če vam bi termin ustrejal, bi prevoz potrdili, strošek pa bi se odštel od vašega vnaprej naloženega dobroimetja ali s kreditne kartice.

Občina Kočevje namerava sodelovati v pilotnem projektu prevoza na

Foto: www.pixabay.com

zahtevo. Še pred izvedbo testnega obdobja pa želimo vaše mnenje in predloge. Zato vljudno vabljeni, da na spletni strani Občine Kočevje izpolnite anketo JAVNI PREVOZ NA ZAHTEVO in sodelujete pri pripravi čim bolj ustrezno zastavljenega pilotnega projekta. Vzeli vam bomo le nekaj minut časa. **G. K.**

Kočevje, mesto dreves

Občina Kočevje je za leto 2020 prejela mednarodno priznanje svetovno mesto dreves (Treecityoftheworld), ki ga podeljujeta Fundacija Arbor Day in Organizacija združenih narodov za prehrano in kmetijstvo (FAO). Kočevje je za naziv kandidiralo prvič in tako postalo eno od 120 mest iz 63 držav, ki skrbno upravljajo drevje ter s tem gradijo bolj zdrava in odporna mesta. Drevesa so namreč pomemben del infrastrukture, saj nam ponujajo senco in ohlajajo zrak v mestu, proizvajajo kisik, nas varujejo pred vetrom in zmanjšujejo hrup.

Kočevje je priznanje pridobilo z izpolnjevanjem vseh zastavljenih kriterijev razpisa, od ustreznega načrtovanja do promocije dreves. V Kočevju namreč redno izvajamo delavnice pravilnega obrezovanja drevnine, občanom so na voljo navodila pravilnega obrezovanja,

Foto: arhiv Občine Kočevje

za nasvet pa so vedno na voljo tudi strokovni sodelavci. Naša javna drevesa so vsa popisana v registru, ki omogoča pregled nad vitalnostjo dreves in načrtovanje potrebnih ukrepov. Redno se izvaja pravilno in strokovno obrezovanje dreves, vsako leto pa so izvedene tudi nove zasaditve in nadomeščanje dreves. Na letni ravni posadimo povprečno 45 dreves na javnih površinah, skupaj s podjetjem Kočevski les pa skrbimo tudi za revitalizacijo občinskih gozdov.

Za zdravo zeleno infrastrukturo je bistveno načrtovanje od samega začetka: izbor prave vrste drevesa na pravem mestu, kakovost sadike in ustrezno vzdrževanje mladega drevesa. Občina Kočevje pri skrbi za drevje na javnih površinah sodeluje z Zavodom za gozdove Slovenije, OE Kočevje in certificiranim arboristom.

K. G., T. Š. U.

Na Rudniškem jezeru urejanje novih površin

Rudniško jezero postaja vse bolj priljubljena točka za preživljanje prostega časa domačinov in obiskovalcev, predvsem v poletnih dneh. Zato se letos spomladi nadaljuje urejanje obale med pomoli in glavno plažo. Dela bodo potekala predvidoma do poletja, da za obiskovalce jezera v poletnih dneh ne bodo moteča.

V sklopu prve faze ureditve je ob obali predvidena izgradnja lesene brvi od obstoječih pomolov do glavne plaže Rudniškega jezera. Pot bo izvedena kot lesena konstrukcija na pilotih z vmesnimi klopmi. Na

Foto: Prikaz umestitve brvi

glavni plaži pa je pod obstoječo terasama predvidena izgradnja

dodatne lesene terase in vzdolžnega pomola. Druga faza ureditve obsega

izvedbo dodatnih lesenih teras med obstoječimi na glavni plaži in točko, kjer se bo lesena pot pripela na bolj položen del obale. Tu se bo uredila podobna sestava lesenih teras kot na glavni plaži, in sicer dve platformi s končnim pomolom, ki bo segal pravokotno v vodo.

Na jezeru se bo urejal tudi prostor za potapljaško jadralni center, na za to predvideni lokaciji zahodne obale jezera. Letos je predvidena ureditev infrastrukture, torej vodovoda, elektrike, telekomunikacije, kanalizacije, javne razsvetljave in dovozne ceste.

T. R., T. Š. U.

Brezplačen dostop do interneta na petih lokacijah

Občina Kočevje je s pomočjo sredstev iz razpisa Wi-Fi4EU vzpostavila javno dostopne točke za brezplačen dostop do interneta. Evropska komisija financira stroške opreme in namestitve v skupnem znesku 15.000 evrov z DDV,

občina pa bo zagotovila, da bo omrežje delovalo najmanj tri leta. Tako bomo občanom in obiskovalcem ponudili brezplačen dostop do interneta na javnih mestih, kjer doslej tovrstnega dostopa ni bilo, in jim zagotovili še

boljšo izkušnjo v naših prečudovitih krajih. Wi-Fi točke so nameščene na najbolj obljudenih javnih lokacijah, tako zunaj stavbe kot v njej: **TIC Kočevska Reka, Kulturni dom Predgrad, Turistični kompleks Jezero,**

KCK – Kulturni center Kočevje in Gasilski dom v Kočevju. Dostop do internetnega omrežja, ki bo označen z znakom Wi-Fi4EU, je odprt in dostopen brez gesla ter ni časovno omejen.

K. G.

Vabljeni k oddaji predlogov za naj spominek Kočevske 2021

Občina Kočevje je objavila javni natečaj za naj spominek Kočevske v letu 2021. Tema letošnjega natečaja se navezuje na kulturno leto občine Kočevje, poimenovano Kočevje mesto 550. Namen javnega natečaja je spodbuditi ustvarjanje novih kreativnih izdelkov, ki bodo predstavljali razpisano temo in ustrezno obeležili visok jubilej 550 let

mesta Kočevje. Cilj organizatorja natečaja je, da bi ustvarjalci ob 550-letnici mesta Kočevje izdelali kreativen spominek, ki bi bil zanimiv za domače in tuje turiste, hkrati pa primeren tudi za protokolarno ali poslovno darilo. Spominek naj odraža pomemben zgodovinski trenutek, dosežek, zrelost mesta. Za najboljše tri spominke so razpisane

Foto: Pokrajinski muzej Kočevje

denarne nagrade v višini 300 evrov za tretje mesto, 400 evrov za drugo mesto in 500 evrov ter možnost odkupa spominkov za protokolarna darila občine v vrednosti do 400 evrov za prvo mesto. Javni natečaj je odprt do 31. maja, razpisno dokumentacijo pa najdete na spletni strani Občine Kočevje.

S. M.

Ureditev mestnega pokopališča

Na pokopališču v Kočevju se bomo letos zaradi dotrajanosti odprtega prostora lotili urejanja in prenove. Urejeni bodo ekološki otoki z lesnim plotom, umaknili pa bomo vse 100-litrne zabojnike. Pregosto sajene smreke v obrobi pokopališča se bodo razredčile, da bodo preostala drevesa lažje in bolj varno rastle. Štori od vetroloma in poseka se bodo odstranili, prav tako tudi vse suho in potencialno nevarno drevje.

V vetrolomu podrti drevje bomo nadomestili z bolj primernimi vrstami. Dodali bomo nekaj vzdolžnih členitev z belim gabrom, polomljene smreke v sredini pokopališča pa nadomestili z manjšim drevjem – tiso. Vsa zasaditev bo poleg oblikovnih in tvornih funkcij služila dodanemu zavetrju in členitvi prostora ter s tem izboljšanju urejenosti in orientacije prostora, bolj primerne pokopališča. Na vzhodnem delu se bo dodala živa meja iz tise, morebitne vrzeli v obrobi smrek se bodo nadomeščale z navadnim rdečim borom. Zasaditev s trepetlikami ob travniku v smeri vedute križa bo pripomogla k simbolni vrednosti prostora, kjer se izvajajo obredi.

Mestno pokopališče z Jarmovo vežico • Foto: arhiv Občine Kočevje

Območje novih objektov ponudnikov • Foto: Piso

Umeščale se bodo tudi nove klopi za počitek v senci, postopoma se bodo menjale še fontane in dotrajane klopi. V sklopu prenove se bo zamenjal tudi

križ, prenovili pa bomo tudi še edino ohranjeno Jarmovo vežico na pokopališču. Najbolj dotrajana je značilna betonska kupolasta streha, ki je hkrati

tudi najbolj zahtevna za prenovo. Uredili bomo se poškodovane dele objekta, povrnile se bodo replike kovinskih skulptur in lestencev.

Poziv zainteresiranim ponudnikom

Občina Kočevje in Komunala Kočevje bosta pristopili tudi k posodobitvi in ureditvi vhodnega dela Mestnega pokopališča. V videzu sodobne arhitekture z lokalnim pridihom bi želeli desno pred glavnim vhodom urediti prostore, ki bi bili zasnovani kot manjši modularni objekti. Namenjeni bi bili predvsem ponudnikom blaga in storitev, ki so s pokopališčem kakorkoli povezane – prodaja sveč, cvetlic, urejanje grobov, spomenikov ipd. Možna bi bila tudi ureditev manjšega dnevnega lokala.

V ta namen Občina Kočevje in Komunala Kočevje vabita vse, ki bi jih uporaba objektov utegnili zanimati, da izkažejo svoj interes. Pogovor o potrebah za oblikovanje prostorov, možnih načinih uporabe in sodelovanja bo potekal 31. 3. 2021 ob 16. uri v prostorih KCK. Prijave so obvezne, in sicer na e-naslov: tanja.stajdohar-urh@kocevje.si.

T. Š. U.

**Očistimo
Kočevsko
2021**

**Seveda
bom
sodeloval
tudi
letos.**

www.kocevsko.com

KS STARA CERKEV

- Nove, Dolnje in Gornje Ložine - pri gasilskem domu
- Stara Cerkev - pri Agromarketu
- Koblarji - pri igrišču
- Konca vas - pri pokopališču
- Mlaka pri Kočevju - pri igrišču
- Gorenje - pri igrišču
- Slovenska vas - pri ekološkem otoku
- Breg - pri ekoloških otokih
- Mala gora
- Vrbovec - v središču vasi
- Polom - pri vaškem domu
- Stari Log - pri pokopališču
- Smuka - pri spomeniku

KS KOČEVJE-MESTO

- Kočevje-mesto - na mestni ploščadi
- Mahovnik - pri gasilnem domu
- Trata - pri cerkvi

KS ŠALKA VAS

- Šalka vas - pri gasilskem domu
- Željne - pri lovskem domu
- Klinja vas - pri igrišču
- Sp. Cvišlerji - pri ekološkem otoku
- Zg. Cvišlerji - pri ekološkem otoku
- Mačkovec - pri ekološkem otoku
- Koprivnik - pri ekološkem otoku

KS IVAN OMERZA-LIVOLD

- Dolga vas - pri gasilskem domu
- Livold - pri trgovini
- Mozelj - pri OŠ
- Kočarji - pri ekološkem otoku
- Rajndol - pri ekološkem otoku
- Knežja Lipa - pri ekološkem otoku
- Spodnji Log - pri ekološkem otoku

- Kačji Potok - v središču vasi
- Zajčje Polje - v središču vasi
- Črni Potok - v središču vasi

KS KOČEVSKA REKA

- Štalcerji - pri gasilskem domu
- Novi Lazi - pri igrišču
- Kočevska Reka - pri kulturnem domu
- Borovec, Dolnja Briga, Gornja Briga - v križišču
- Morava - pri gasilskem domu

KS POLJANSKA DOLINA

- Predgrad - pri kulturnem domu
- Dol - v križišču
- Laze pri Predgradu - pri ekološkem otoku
- Vimolj - v križišču

OBČINA KOČEVJE

Komunala Kočevje

ZAVOD ZA GOZDOVE
SLOVENIJE
Območna enota Kočevje

dan za
SPRIMEMBE
dobro za ljudi in planet

Uspešni ukrepi

Velikokrat nismo pozorni na ukrepe, ki ji sprejememo, še manj pa na njihov učinek. Ker smo sodelovali in predlagali pravilnik o subvencioniranju stanovanjskega problema za mlade in mlade družine, smo se pozanimali, kako je bil uspešen razpis pravilnika. Dobili smo podatek, da je bil pravilnik, pri katerem smo sodelovali, korak v pravo smer. Na razpis se je namreč prijavilo kar 44 mladih oz. mladih družin. Komisija mora še

preveriti vse podatke in potem subvencionirati mlade in mlade družine. V OO SDS Kočevje ocenjujemo, da bo ta pravilnik številnim mladim in mladim družinam pomenil dodaten razlog, da ostanejo v Kočevju. Ob vsem tem je treba pohvaliti vlado, ki je občinam dvignila povprečnine in jih razbremenila dodatnih obremenitev, ki jih je do zdaj financirala občina. Brez dviga povprečnin bi bilo težko sprejemati ukrepe in s tem za-

gotavljati dodatni razvoj občine. Vlada je zagotovila dodatna sredstva tudi vsem gasilcem, na katere smo zelo ponosni. Verjamemo, da bomo v tem mandatu uresničili se kakšno zavezo iz našega programa in tako pripomogli k razvoju našega mesta Kočevje.

Na februarski seji smo bili seznanjeni s poročilom nadzornega odbora, ki ga je vodil mag. Robert Tomazin, ki je postavil nove normative v vodenju

nadzornega odbora. Nadzorni odbor je vodil profesionalno in predvsem strokovno ter postavil nove smernice za vodenje nadzornega odbora. Za uspešno delo v nadzornem odboru se mu zahvaljujemo in mu želimo veliko uspeha na čelu SIDG.

Vlada bo v letu 2021 namenila 6,5 milijona več denarja za slovenski šport kot leta poprej. Na februarski seji sem predlagal, da se usmerimo v pripravo čim boljše strategije razvoja športa v

Kočevju in poskušamo počrpati dodatna sredstva, ki ji je namenila vlada v tem letu. Veseli nas, da smo vsa ta leta konstruktivno sodelovali pri razvoju Kočevja in si želimo v prihodnje tudi sodelovati za dobrobit vseh občanov.

Če imate kakšen predlog, o katerem bi se bilo treba pogovoriti, vas vljudno vabimo, da nam svoj predlog predstavite vsak prvi ponedeljek od 17. do 18. ure v prostorih naše pisarne na TZO 64.

Luka Bubnjič

Pozivi vladi o sprostitvi nekaterih ukrepov!

Zaradi vse hujših posledic, ki jih prinašajo epidemija in ukrepi, povezani z njo, smo socialni demokrati na vlado v kratkem naslovili več pobud in pozivov. Ena od teh je bila, da se nemudoma odpravi policijska ura, ki ne izpolnjuje vseh pogojev testa sorazmernosti, na kar je opozoril tudi strokovni svet NIJZ. Druga pobuda pa se nanaša na izjemno slabo stanje v gostinstvu. Po večmesečnem zaprtju gostinskih lokalov so gostinci v izjemno težki situaciji. Nekateri od njih so že trajno zaprli dejavnost. Tisti, ki še vztrajajo, pa čedalje glasneje opozarjajo, da tako ne bodo

več zmogli dolgo, zato obstaja upravičena bojazen, da se nam v kratkem obeta kolaps gostinske dejavnosti v Sloveniji, s tem pa veliko število novih brezposelnih oseb in še bolj zaostrena socialna slika. Ob postopnem popuščanju epidemiološkega primeža izpred nekaj tednov se je vlada odločila, da v rumenih regijah omogoči odprtje teras lokalov in gostiln, kar je gostincem v naših krajih dalo nekaj malega upanja, da bodo morda le preživeli in ob negotovih razmerah nadaljevali svojo dejavnostjo. Odprtje teras gostiln in lokalov pri nas kaže na vzorno spoštovanje ukrepov za

preprečevanje okužb tako delavcev kot gostov, in to bi moralo vlado spodbuditi k razmisleku, da omogoči odprtje teras gostiln in lokalov po vsej Sloveniji! Glede na to, da so v tem času odprte trgovine in tudi preostale dejavnosti, katerih dinamika poslovanja je zaradi same narave dela z epidemiološkega vidika morda precej bolj zahtevna od gostinske dejavnosti, in ob tem, da sta Posavska in naša regija te dni deležni velikega števila gostov iz preostalih območij Slovenije, bi bilo tako z epidemiološkega kot tudi vidika preživetja gostinske dejavnosti edino

smiselno, da se terase gostiln in lokalov odpro v vseh regijah! Prvi pomladanski dnevi kažejo, da si ljudje po dolgi in naporni zimi želijo svežega zraka na soncu v družbi najbližjih. Žalostno pa je, da morajo naše državljanke in državljanji mesta za oddih iskati na klopeh, stopniščih in raznih improviziranih sediščih, medtem ko terase lokalov in gostiln poleg teh mest samevajo! Vse več je slišati tudi o pozivih gostincev za odpravo oziroma spremembo vladnega odloka o prepovedi prodaje alkoholnih pijač na prevzemnih mestih pijač in hrane, češ da se ljudje na

teh mestih ne bodo zadrževali, medtem ko je tam zbiranje in zadrževanje že tako prepovedano. Ta odlok zdaj gostince potiska še globlje v obup, ko bo zalagam kmalu ali jim je že potekel rok trajanja, na drugi strani pa se lahko alkohol kupuje v bližnjih trgovinah, kar je vprašljivo tudi z vidika nelojalne konkurence. Zato smo socialni demokrati na Vlado RS naslovili pobudo, da se nemudoma omogoči odprtje lokalov v vseh regijah Slovenije ter omogoči neomejeno prodajo hrane in pijače na vseh prevzemnih mestih.

Predrag Baković

Mladi, šport in novodobna digitalizacija

Začetki kočevskega športa segajo v drugo polovico 19. stoletja, kjer se je vse začelo s športno vzgojo v šolah. Zaradi zgodovinskih okoliščin je seveda šport skozi leta doživljal vzpone in padce. Enega daljših stažev na Kočevskem je lani s 100. obletnico obeležil nogometni klub. Ste morda vedeli, da je bil Fran Saleški Finžgar med službovanjem na Kočevskem ustanovitelj prvega kolesarskega kluba v Sloveniji, in to davnega leta 1897? Kočevje je sicer zgledno sodelovalo na slovenskih tleh v različnih športnih panogah. Tako so nekateri ekipni in individualni športi poskrbeli, da je bilo o našem mestu slišati tudi

zaradi uspehov naših športnikov. Vendar če pustimo zgodovino in dosežke v kočevskem športu na strani, se moramo obvezno dotakniti ključnega problema današnjega časa, ki je naše otroke odpeljal na povsem drugačno pot. Pot k vedno skromnejši športni aktivnosti, vedno slabšim gibalnim sposobnostim, predvsem pa k pomanjkanju aktivacije mladine na področju športa.

To smo zaznali tudi v naši občini, saj trendi ukvarjanja otrok s športom upadajo. Na Zavodu za šport, skupaj s člani sveta zavoda, smo zavihali rokave in s podrobnim anketnim vprašalnikom poskušali izvedeti čim več o tem, s kakšnimi težavami se

soočajo športni klubi na Kočevskem. Skupni imenovalec vprašalnika je bil, kako odgovoriti na čedalje manjši interes otrok in na neki način tudi njihovih staršev, da pri izbiri med športom, gibanjem zunaj in novodobno digitalizacijo izberejo slednjo. Drugi problem je, da je večina športnih klubov kadrovske podhranjenih, soočamo se s pomanjkanjem športno strokovnega kadra. Klubski prihodki so skromni, posledično pa številni trenerji delajo volontersko in brez posebnih stimulacij. Kljub izjemni gospodarski rasti in razvoju v Kočevju gospodarstvo še kar ni okrepilo financiranja športa, prispevek kočevskih podjetij je

zanemarljiv. Seveda pa je žogica tudi na naši strani, strani staršev, učiteljev, vzgojiteljev ... Če nam bo uspelo vrniti otroke v šport, bo tudi gospodarstvenikom lažje primakniti kakšen evro več za kočevske klube.

Začeti moramo v šolah in nadaljevati v klubih! Ker bomo težko spremenili trende, ki mlade odvrčajo od športa, je ideja vrniti več športa že v osnovne šole, predvsem za tisti zadnji del šolskega urnika, ko poteka varstvo. Pogovori z ravnatelji šol že potekajo. Primanjkuje tudi šolskih in občinskih tekmovanj, na katera so tako rade hodile naše generacije, npr. tekmovanja v atletiki, v tekaškem krosu,

košarki, nogometu, pogrešamo pa tudi boljše sodelovanje med klubi in šolami. S tem bi lažje napolnili lepo urejene in vzdrževane športne objekte, s srcem v Gaju, s športniki in otroki. Izziv, ki smo si ga zadali, je velik, prve vidnejše rezultate lahko pričakujemo v petih letih. Starši pa smo odgovorni za to, da otroke odlepimo od telefonov in računalniških zaslonov ter jih podučimo o pomenu gibanja, jih vpišemo v športni klub ter jih spodbujamo k udeleževanju in druženju. Tako lahko poskrbimo za zdrav razvoj otrok, hkrati pa tudi za njihovo boljšo socializacijo v okolju.

Janez Dejak

Ali bo športna dejavnost na Kočevskem žrtev izgube družbene lastnine in covid-19?

SLOGA

Razprava o Letnem programu športa je odprla tudi vprašanje prihodnosti športa. Poudarjeno je bilo, da je bil šport močno razvit do leta 1996, potem pa kljub novim športnim objektom, kot so telovadnica in igrišče pri OŠ Stara Cerkev, pri OŠ Ob Rinži, prenova telovadnice v OŠ Zbora odposlancev in Domu telesne kulture, nogometnega igrišča s pokritimi tribunami ter dolgo pričakovani Športni dvorani, šport ni doživel razcveta. V SLOGI smo opozorili, da je razlog v tem, ker so do leta 1996 šla v stečaj naša največja podjetja.

Nekatera so bila uničena, druga so se enostransko odvezemala pod krinko privatizacije. Kot da ta podjetja niso bila naša zasebna lastnina državljanov in kot da mi nismo bili znani lastniki. Odtujitev brez soglasja lastnika je enako, kot da bi prodali ukraden avtomobil. Pri športu pa se je to poznalo, ker so prej podjetja v družbeni lasti skrbela tudi za razvoj športa, zagotavljala možnosti šolanja mladim in zaposlovanje. To je bila podlaga za ustvarjalno vzdušje tudi pri športnikih. Zato smo opozorili, da je ponovno nujno vključevanje

kočevskega gospodarstva v šport in vlaganje v strokovni kader, ki bo delal z mladimi. Opozorili smo tudi, da se morajo sredstva, ki jih klubi in društva niso mogli izkoristiti v letu 2020, ker so tekmovanja odpadla zaradi pandemije virusa covid-19, dodeliti klubom in društvom, da bodo lažje premagovala obdobje krize zaradi pandemije.

V SLOGI se želimo pokloniti tudi pred kratkim preminulemu Alojzu Koširju, nekdanjemu predsedniku Občinskega sveta Občine Kočevje. Skupaj sva začela politično pot, on kot prvi

predsednik sveta, sam pa kot prvi župan občine Kočevje v samostojni Sloveniji. Ne glede na to, da sva kandidirala v različnih političnih strankah, on je bil član SKD, jaz kandidat ZLSD, sva sodelovali in se predala delu za blaginjo občanov. Skupaj sva hodila na ministrstva in iskala podporo za nujne razvojne projekte v naši občini. Sam pogrešam njegovo željo po sodelovanju kot tudi simbole ZLSD - SRCE, ZVEZDO in LIPOV LIST. To so močni simboli povezovanja, ki so bili pozneje zapuščeni. Skupaj sva delila

uspehe in to sodelovanje je bilo za nekatere moteče, kot sva velikokrat premlevala v pogovorih. Sodelovala sva tudi, ko ni bil več svetnik in se je posvetil Pihalnemu orkestru Kočevje. Plod sodelovanja je nova glasbena šola in prostori pihalnega orkestra v njej. Za vedno mi bo ostal v lepem spominu. Upam, da bo njegova slika kot predsednika občinskega sveta dobila prostor pri predsednikih Skupščine Občine Kočevje, ki je primerljiva funkcija s predsednikom občinskega sveta.

Janko Veber

Trening starševstva zaključila prva skupina staršev

V Zdravstvenem domu Kočevje smo uspešno zaključili prvi trening starševstva, ki je potekal v okviru programa Neverjetna leta. Gre za dokazano učinkovit program za preprečevanje in zgodnjo obravnavo vedenjskih težav otrok. Program je v pomoč staršem, da se lažje soočajo z izzivi pri vzgoji in si pridobijo pomembne veščine pozitivnega starševstva.

Uspešen zagon programa Trening starševstva v Kočevju je eden izmed dokazov, da sta se naš trud in prizadevanje za izboljšanje ponudbe storitev na področju duševnega zdravja poplačala. K temu so poleg ZD Kočevje pomembno prispevali tudi Občina Kočevje in številni lokalni deležniki in posamezniki.

Komu je trening starševstva namenjen?

Trening je namenjen staršem otrok od 3. do 8. leta starosti. V skupino, ki je trening zaključila februarja, je bilo vključenih 12 staršev različno starih otrok. Nekateri starši so se vključili zgolj zaradi želje po izboljšanju starševskih veščin, drugi pa so pri svojih otrocih opazili določene vedenjske težave in so si želeli usmeritev pri vzgoji.

Kako potekajo srečanja?

Skupino vodita dva usposobljena voditelja, ki predvajata učne posnetke, na podlagi katerih poteka razprava, reševanje problemov Potekajo tudi skupne vaje. Starši na vsakem srečanju prejmejo navodila za aktivnosti, ki jih nato doma vadijo s svojimi otroki. Celoten program je naravnan tako, da delo poteka čim bolj praktično.

Prva izvedba je zaradi epidemije covid-19 v celoti potekala na daljavo, kar se nam je še posebej na začetku zdel precej velik izziv. Nekateri starši so bili na začetku nekoliko skeptični zaradi načina izvedbe, a so pozneje poročali, da so se med srečanji sprostiti in da so svoje izkušnje vedno lažje delili. Ob zaključku so bili vsi starši s treningom zadovoljni.

Koristi treninga za starše?

Udeleženci prvega treninga starševstva, izvedenega v Kočevju, so tedensko poročali o pozitivnih spremembah pri vedenju otrok. Tudi rezultati vprašalnikov, ki smo jih staršem dali pred in po zaključku skupine, kažejo na bistveno izboljšanje njihovih starševskih prijemov (tako na področju popustljivosti kot na področju izgube nadzora in prepričevanja), vedenjskih težav otrok in duševnega blagostanja staršev. Trening staršem pomaga pri vzpostavljanju rutine, postavljanju pravil, meja, uči jih, kako otroka pohvaliti, in jih opolnomoča pri vzgoji. Še posebej pomembno pa je, da številni starši poročajo, da so doživeli olajšanje, ko so spoznali, da s svojimi težavami niso osamljeni.

Ena izmed mamc, ki se je udeležila

prve izvedbe treninga starševstva v Kočevju, je svojo izkušnjo opisala takole: "Največji del treninga je namenjen okrepitvi pozitivnega odnosa navezanosti med staršem in otrokom, s čimer otrok postane bolj samozavesten in je posledično veliko bolj pripravljen na sodelovanje s staršem (ja, ubogati). Zdelo se mi je, da že imam kakovosten odnos z otrokom, a z udeležbo na

brez nepotrebnih vprašanj, pozornost, usmerjena na otrokova ter svoja in partnerjeva čustva, izdatne pohvale in zbiranje nalepk ter socialne nagrade ob zelenih vedenjih, spoštovanje dogovorjenih hišnih pravil in opravičilo ... dajanje učinkovitih navodil, kadar so ta resnično potrebna, ignoriranje in šele na koncu, po potrebi, izguba privilegijev ali po domače sankcionira-

potekala v živo, se bomo srečevali v prostorih ZD Kočevje. Srečanja bodo potekala enkrat tedensko v popoldanskem času, predvidoma 14 tednov. Eno srečanje traja približno dve uri.

Pomembno!

Ker je interes za trening starševstva precej velik, vsi starši najverjetneje ne boste prišli takoj na vrsto. Zaradi

Foto: www.pixabay.com

treningu sem spoznala, da lahko v odnosu z njim še ogromno pridobiva in tudi sva. Sama sem imela največ težav otroka ustrezno pohvaliti. Ugotovila sem namreč, da svoja otroka hvalim zelo pavšalno "priden/-a", "super", "bravo", pa tudi, da namenjam preveč pozornosti vedenju, ki ga pri otroku ne želim videti. Vesela sem, da sem se prek treninga naučila kakovostno hvaliti, rezultati pri starejšem otroku so pravi dokaz ... Kot zelo koristno ocenjujem vlogo domačih nalog in preverjanje teh, saj mislim, da je za napredek v programu zelo pomembno, da se vsebin najprej lotevamo načrtno in jih tako 'zvadimo' do te mere, da nam pridejo v kri. Sama sem imela npr. večino časa med enim in drugim srečanjem v delu dneva, ko sem bila z otrokoma, v mislih, kaj je obveznost tega tedna (npr. vsakodnevna igra z otrokom, nevsiljivo komentiranje igre

nje) ... Gre za princip 'goodenough', ki se ga naučiš na treningu in ki pravi, da je dovolj dobro sprejemljiv standard, kar pomeni, da starši (tako kot otroci) nismo in ne moremo biti popolni, da so napake dovoljene – nam, še bolj pa našim otrokom, ki morajo po vsaki napaki čim prej dobiti priložnost, da poskusijo znova, in se ob tem učijo."

Prijava in potek srečanj

Ker je prva izvedba treninga starševstva bila tako pozitivna, smo se v ZD Kočevje odločili, da organiziramo še treningov. Eno izvedbo treninga bomo izpeljali spomladi, drugo pa jeseni. Stroške izobraževanja bo kril ZD Kočevje, tako da je udeležba za starše brezplačna.

Izvedba treninga bo odvisna od trenutnih razmer. Če bodo razmere dopuščale, bodo srečanja potekala v živo, sicer pa prek spleta. Če bodo

omejitve vpisa in z namenom doseganja maksimalne učinkovitosti treninga je izredno pomembno, da se prijavite samo tisti starši, ki imate namen trening obiskovati od začetka do konca, torej približno 14 tednov.

PRIJAVNICO LAHKO IZPOLNITE NA POVEZAVI:

<https://neverjetna-leta.si/prijava/> (pomembno je, da pod okencem, kjer piše Izberite enoto, izberete Zdravstveni dom Kočevje)

Če imate kakšno vprašanje, nam lahko pišete na e-mail: neverjetnaleta@zdkocevje.si

Oziroma nas pokličete na številko: 040-314-564

Več o programu si lahko preberete na: <https://neverjetna-leta.si/>

Leto dni pandemije covid-19. Kje smo danes?

Na naših tleh je te dni minilo leto dni od prve potrjene okužbe s koronavirusom SARS-CoV-2. Pandemija je povzročila eno najhujših zdravstvenih kriz v zadnjem stoletju, svoj pečat je in bo pustila na gospodarstvu, šolstvu in izobraževanju ter preostalih družbenih sferah našega življenja. Do današnjega dne (o. p. 4. 3. 2021) je bilo v Sloveniji potrjenih več kot 193.000 okužb, več kot 4.100 bolnikov je umrlo. Da je covid-19 postal javnozdravstvena urgenca številka 1 po vsem svetu, sta kriva predvsem velika nalezljivost omenjenega virusa ter dejstvo, da povzroča resno zdravstveno ogroženost s pogosto potrebo po bolnišničnem zdravljenju – pri 20 % zbolelih poteka v težji obliki, ki pogosto zahteva dihalno podporo v bolnišnici. To zaradi množice obolelih med razmahom epidemije pomeni izjemno obremenitev zdravstvenega sistema, ki hitro doseže rob zmogljivosti oskrbe vseh bolnikov, potrebnih bolnišničnega in zlasti intenzivnega zdravljenja.

Znanost v boju s covidom-19

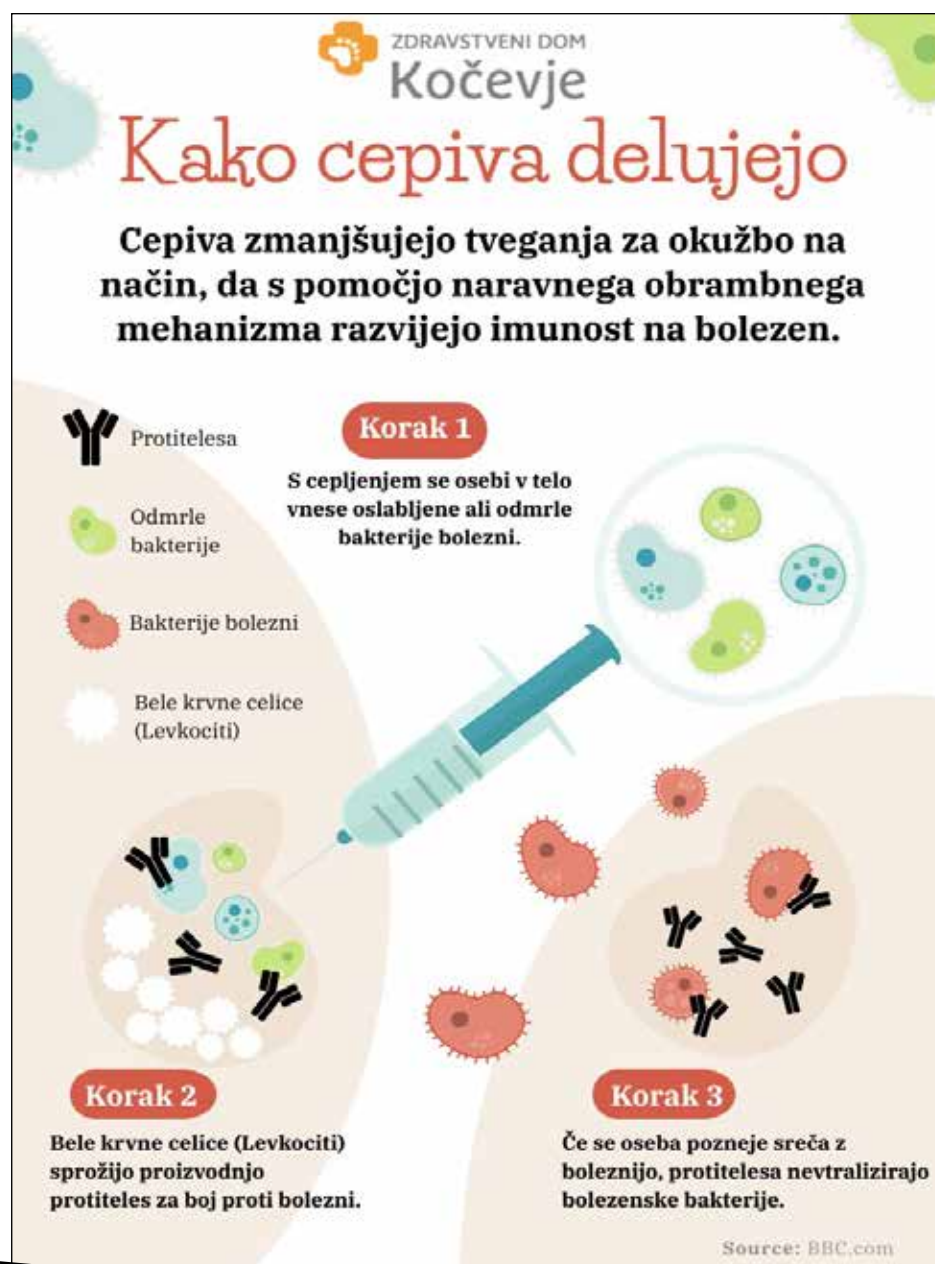
Ob koncu leta 2019 je bila Svetovna zdravstvena organizacija obveščena, da so na Kitajskem, glavnem mestu province Hubej, zaznali več deset primerov hude pljučnice neznanega izvora. Vzroka za pojav pljučnic takrat še niso poznali, prav tako niso vedeli, kako se bolezen prenaša in kakšne posledice ima za obolele. Vendar so se na Kitajskem izjemno hitro odzvali na izbruh bolezni in zelo hitro našli povzročitelja. Že nekaj dni pozneje so določili in objavili celotni genom virusa, ki ga danes imenujemo SARS-CoV-2.

Danes vemo, da se virus širi s kapljicami različnih velikosti. Ker že običajne maske učinkovito preprečijo širjenje kapljic in nastajanje aerosolov, je nošenje mask zelo pomembno za zaježitev širjenja epidemije. Vemo, da je hitrost širjenja okužbe odvisna od povprečnega števila stikov in verjetnosti za prenos okužbe ob stiku. Število stikov lahko zmanjšamo, če delamo od doma, če se ne družimo, če odpovemo nujne dejavnosti in če časovno ter prostorsko omejimo gibanje. Verjetnost za prenos okužbe zmanjšamo z uporabo maske, z ohranjanjem distance, z izogibanjem gneči, z zračenjem prostorov in z umivanjem rok.

Razvoj cepiv

Znanstveniki po vsem svetu so lahko prav s pomočjo hitre javne objave genoma povzročitelja bolezni začeli izdelovati cepivo. V zadnjem letu dni, odkar poznamo novi koronavirus, ni prišlo do velikega napredka le pri spoznavanju delovanja virusa in razvoju bolezni covid-19, ampak tudi pri razvoju testov in pri izdelavi cepiva. O samem poteku bolezni in dolgoročnih posledicah ostaja še veliko neznank in vprašanj, na katera danes še ne poznamo odgovora.

Hitro je postalo jasno, da je za obvladovanje tako hitro nalezljive bolezni na dolgi rok edina smiselna strategija, da poskušamo virus povsem odstraniti iz populacije, nato

pa poskrbeti, da morebitne ponovne izbruhe takoj zaznamo in zamejimo. Vse to bistveno lažje počnemo, ko imamo na voljo cepivo. S cepljenjem želimo spodbuditi imunski sistem posameznika, da bo razvil molekule in obrambne celice, ki ga bodo učinkovito branile proti povzročitelju. S tem si prihranimo prebolevanje okužbe in pridobimo imunsko zaščito, kot bi jo nam sicer pustila bolezen – brez težav, tveganj in posledic, ki jih bolezen prinaša. Pri klasičnih cepivih smo imunski odziv dosegli z vbrizganjem močno oslabljenega virusa ali njegovih značilnih beljakovin, kar je bilo dovolj, da je telo sprožilo izdelavo posebej prilagojenega orožja, hkrati pa cepivo ni povzročilo bolezni. Pri

novi tehnologiji genetskega cepiva v tovarni ne izdelajo in nato v telo ne vbrizgajo dejanskih virusnih beljakovin, ampak le informacijo v obliki molekul RNK ali DNK. Ko te molekule prispejo v celice telesa, začnejo izdelovati beljakovine, ki jih nato kot tujke prepozna imunski sistem in izdela posebej prilagojeno orožje za obrambo.

Lani novembra sta prva dva proizvajalca cepiv proti covidu-19, Pfizer-Biontech in Moderna, objavila rezultate zaščitnega delovanja njunih cepiv mRNA proti okužbi s povzročiteljem covid-19. V obeh primerih je cepljenje z okoli 95-odstotno učinkovitostjo zaščitilo ljudi, ki predhodno še niso imeli stika z virusom. Mesec dni pozneje je svoje rezultate objavil tudi proizvajalec AstraZeneca-Oxford – njegovo cepivo je pred okužbo zaščitilo s približno 70-odstotno učinkovitostjo.

Prof. Alojz Ihan, dr. medicinskih znanosti in naš vodilni imunolog, pojasnjuje, da je objavljeno povzročilo vtis, da je cepivo mRNA boljše od cepiva proizvajalca AstraZeneca. Zato so ljudje marsikje začeli odklanjati cepljenje z 'astro' in čakali na 'nemško cepivo'. A vtis, da se je smiselno cepiti le s cepivom mRNA, je napačen. Vsa registrirana cepiva za trg EU so povsem enakovredna z vidika zanesljivosti zaščite pred resnejšim zbolevanjem v primeru okužbe. Nedavna analiza več kot milijon cepljenih starostnikov na Škotskem je pokazala, da je že prvi odmerek cepiva zmanjšal tveganje za hospitalizacijo zaradi covid-19 za 85 odstotkov (Pfizer) oziroma za 94 odstotkov (AstraZeneca). S stališča posameznika je torej daleč najpomembnejše, da se cepimo in se zaščitimo.

Vsa registrirana cepiva v EU (Moderna, Pfizer, AstraZeneca) vzbudijo enako dolgotrajno zaščito pred težjim potekom covid-19 (nad 90 odstotkov), glede tega med cepivi ni razlike. Zaščito povzroči cepljenje s tem, ko izzove nastanek dolgotrajnega spominskega T-celičnega odziva, ta pa prepreči, da bi se v primeru okužbe bolezen stopnjevala do težjih oblik covid-19.

Zadruga Zakladi Kočevske uredila podstrešje

Podjetje Center ponovne uporabe je 1. oktobra 2014 odprl vrata trgovine na Ljubljanski cesti 5 v središču mesta. V sodelovanju z Občino Kočevje in Komunalo Kočevje so si zadali cilj, da omogočijo težje zaposljivim zelena delovna mesta, hkrati pa so želeli poskrbeti, da odvečni ali poškodovani predmeti za simbolično ceno razveselijo nove lastnike. V dobrih šestih letih delovanja so v Kočevju veliko pripomogli k ponovni uporabi in obnovi predmetov, kar tudi dokazuje obiskovanost in prepoznavnost trgovine v centru mesta. Vodstvo podjetja CPU je postavilo Občini Kočevje in potencialnim lastnikom nov izziv. Dokazali so, da center ponovne uporabe lahko deluje in je v mestu prostor za takšno trgovino, napočil pa je čas, da se lastnik zamenja in morda pride nekdo nov, z novo vizijo in motivacijo. Ta izziv smo prepoznali v Zadrugi Zakladi Kočevske in ga tudi odprtih rok sprejeli. Sodelovanje s podjetjem CPU, d. o. o., bomo še naprej ohranili, kot vedno pa bomo naredili stvari po svoje in uresničili vizijo. V sodelovanju s Podjetniškim inkubatorjem Kočevje smo razvili inovativen

Foto: www.pixabay.com

poslovni model, ki bo združil vse nadarjene, ustvarjalne osebe ter jih združil pod eno streho in jim omogočil nov prodajni kanal. Pripravljamo mobilno in spletno aplikacijo ter številne nove aktivnosti, zato nas le spremljajte na socialnih omrežjih pod imenom trgovine.

Trgovina pa bo s tem pridobila prenovljene in obnovljene predmete z visoko dodano in oblikovalsko vrednostjo. Občina Kočevje in Komunala Kočevje nadaljujeta svoje tesno

sodelovanje tudi z novim lastnikom, saj si vsi skupaj želimo zmanjšati odpadke, ohraniti pa želimo tudi življenje v samem središču mesta. Zakladi Kočevske so razpisali javni natečaj za izbiro imena nove trgovine. Na elektronski naslov so se zvrstili številni predlogi in težko je bilo izbrati le enega. Na koncu se je komisija odločila za ime Podstreš'ca. Ime ima različne pomene, urejeno podstrešje poznamo kot prijetno sobo za bivanje ali sobo s skritimi zakladi, v prenesenem pome-

nu pa je urejeno podstrešje nekaj, kar bi moral imeti sleherni prebivalec naše zemlje. Skupaj bomo lahko urejali podstrešja, bodisi naša ali vaša.

K novemu imenu pa, kot se tudi spodobi, spada nova trgovina. Trgovino smo obnovili, sami izdelali izdelke in pohištvo iz obnovljenih virov in moramo priznati, nam je zelo všeč. Odprtje trgovine bo 19. marca 2021, vi pa boste lahko v novo trgovino pripeljali odslužene predmete in postali del naše vizije. Zato vabljeni na Ljubljansko cesto 5, verjamemo namreč, da boste odkrili unikatne predmete in izdelke, s katerim si boste polepšali dom, zunanost ali pa si polepšali dan s kakšnim novim kosom oblačila. Z nakupom boste tudi prispevali k uporabi obnovljenih virov, zmanjševanju odpadkov ter prispevali k boljšemu življenju za vse nas. V centru mesta poiščite novo, najljubšo Podstreš'co in pogumno vstopite. Spoznali boste tudi naše najboljše orožje. Zaposleni v trgovini vas bodo pričakali z nasmehom in prijaznostjo ter vam pomagali izbrati predmete, za katere boste menili, da so bili izdelani samo za vas.

Andrej Mladenovič

Ali prepoznate svoj interesni tip?

Interes sporoča, kaj vas zanima in veseli. Delodajalec ve, da boste v to, kar vas zanima, pripravljeni vložiti več truda, bolj boste motivirani in dobro opravili delo. Hkrati boste lahkotno sprejemali novosti in bili uspešni. Poklic, ki ga opravljamo, navadno ni velika zabava, je pa dobro, da naloge z veseljem opravljamo. Zato je zelo pomembno, da svoje interese poznamo. Skozi življenje se delovne vrednote in interesi razvijajo in spremenijo. Starejši smo, bolj znamo izpostaviti tisto, kar nas zares

veseli. Hobiji so idealna priložnost, da razvijate spretnosti in spoznavate svoj interes. Tudi sanje odkrivajo naše interese. Čudovit pripomoček za odkrivanje prevladujočega interesnega tipa pri osebi je e-vprašalnik Iskanje poklicne poti. Temelji na teoriji priznanega ameriškega psihologa dr. Jona Hollanda, ki ljudi razvršča v šest različnih interesnih tipov:

R - realističnega,
I - raziskovalnega,
A - umetniškega,

S - socialnega,
E - podjetniškega in
C - konvencionalnega.

Rezultat vprašalnika razkrije, da je posameznik kombinacija različnih interesnih tipov ljudi, kjer navadno en tip prevladuje, preostali pa so izraženi v večji ali manjši meri. Takšni ljudje imajo tudi jasno izražen poklicni interes. Interesni tipi sovpadajo s poklici in delovnim okoljem. Osebe, ki imajo vse tipe enako izražene, pa imajo težave pri

sprejemanju poklicnih odločitev. Kateri poklici pa so primerni za vaš interesni tip?

V Svetovalnem središču Pokolpje na Ljudski univerzi Kočevje vas bomo sprejeli odprtih rok in vam pomagali pri kariernih odločitvah na zaposlitveni poti. Tudi pri prepoznavanju vašega interesnega tipa. Toplo vabljeni na brezplačno svetovanje. Dejavnosti svetovalnega središča so financirane iz sredstev MIZŠ in ESS.

Maja Rupnik

TRADICIONALNA KITAJSKA MASAŽA BLAŽ ABRAHAMSBERG

Vzemimo si čas za svoje dobro počutje.

- TUI NA trad. kitajska masaža
- ŠPORTNA MASAŽA
- REFLEKSNA MASAŽA (se dela na stopalih)
- ANTISTRESNA - SPROSTILNA MASAŽA
- AKUPRESURA

Informacije in naročanje: gsm 031 260 358,
Blaž Abrahamsberg s. p., Tomšičeva 13, Kočevje

DARILNI BONI

Dobite jih v
Mestni cvetličarni,
Reška cesta 10A

Tudi na daljavo smo lahko zlati, srebrni ...

Program Ekošola je šola za življenje je mednarodno uveljavljen program celostne okoljske vzgoje in izobraževanja, namenjen spodbujanju in ozaveščenosti o trajnostnem razvoju med otroki, učenci in dijaki skozi njihov vzgojno izobraževalni program. Osnovno načelo delovanja programa Ekošola je, da bodo mladi v prihodnosti vplivali in sprejemali pomembne odločitve na vseh ravneh našega življenja. Skozi dejavnosti v programu postajajo ambasadorji za uresničevanje trajnostnega razvoja, vplivajo na obnašanje odraslih ter spreminjajo njihove vzorce ravnanja.

Ekošola bogati čustvene vezi otrok in mladih do narave. Uči jih spoštovati drugačnost in ceniti naravne dobrine. Učencem in učiteljem daje priložnost, da znanje, ki ga pridobijo pri pouku, uporabijo v vsakdanjem življenju in v šoli.

Eden izmed vsakoletnih projektov Ekošole je Ekokviz za srednje šole. S tem projektom želijo dijakom, profesorjem in staršem predstaviti drugačen pogled na spreminjanje okolja, predstaviti možne vzroke in spodbuditi dijake k zanimanju za okolje in k

sodelovanju pri reševanju okoljskih problemov. Letošnji temi sta bili energija in ogljični odtis ter krožno gospodarstvo.

S pojmom energija označujemo različne vire in pojmovanja. Ko se fizično izčrpamo, nam zmanjka energije, takrat porabimo predvsem sladkor. Ko se začnejo hladnejši jesenski dnevi, se z veseljem pogrejemo ob toplem kaminu, prižgemo centralno ogrevanje ali pa si privoščimo skodelico najljubšega čaja. Energijo izrabljamo in pretvarjamo v priročne oblike. Pri tem pa ne smemo pozabiti na trajnostno energijo, ki nas bo obdajala brez hujših posledic za kakovost bivanja v našem okolju. Dijaki so ugotovili, da zgodovina električnih avtomobilov sega v leto 1835, ko se je oblikoval prvi električni avtomobil. 60 let pozneje pa je dirkač Camille Jenatton z električnim avtomobilom postavil pomemben rekord: prebil je mejo 100 km/h. Dijaki tekmovalci so izračunavali ogljični odtis in spoznavali obnovljive vire energije. Ugotavljali so, da je krožno gospodarstvo vključujoča ideja, ki temelji na ključnih vidikih trajnosti. Trajnost se začne

že ob rojstvu, ta pristop se imenuje od zibelke do groba. Biomimetika ali biomimikrija je pristop učenja iz narave za iskanje rešitev, ki bodo ustrezale našim potrebam in izzivom; narava je okrog nas in nas navdihuje, da se učimo iz njenih vzorcev in strategij. Usvojili so številne izraze in pojmovanja, kar se je pokazalo tudi na državnem tekmovanju iz EKOKVIZA. Letos je tako šolsko kot državno tekmovanje potekalo prek spleta. Na državno tekmovanje so se uvrstili najboljši trije dijaki iz posamezne kategorije oziroma programa, skupno 9 dijakov naše šole. Dosegli so izjemne rezultate. Zlato priznanje je v kategoriji gimnazij osvojila Ela Maxine Košir 3. a, srebrno sta osvojili Ajda Mihelič 3. b in Vita Bojc 4. a. V kategoriji srednjega strokovnega izobraževanja sta srebrna Anže Oražem in Tilen Brunec, oba dijaka 3. letnika strojništva. V kategoriji srednjega poklicnega izobraževanja pa sta bronasti priznanji osvojili dijakinja programa prodajalec Neža Kovačič in Anja Resman.

Narava nam v vsakem letnem času pričara čudovite barve, razgle-

Ekošola

de, ponuja nam prostor za bivanje, rekreacijo, uživanje v prostem času ... Pomembno se je zavedati, da kar dajemo, to žanjemo. Tudi naravi in naši bližnji okolici. Ta pa nam vrača v izobilju plodov, na drugi strani pa vpije in kriči po spremembi našega odnosa. Vsaka sprememba se začne pri posamezniku, vpliva pa na celotno družbo.

Karin Kočevar, Nina Recek

LIP ODKUP HLODOVINE

**Vaš partner
v gozdu
že 70 let**

Predelava hlodovine
na lastni žagi

Kratki plačilni roki in
zanesljivo plačilo

Možnost izbire
elektronske izmere

lipbohinj.si

● BARAGA Bojan ☎ 030 634 434

● DEMŠAR Viljem ☎ 040 700 058

LIP BOHINJ

From **wood** to **wonders**.

Tukaj smo, otroci z dodatnim kromosomom

Čeprav so osebe s posebnimi potrebami del našega vsakdana, pa nekaterim vsako leto 21. 3. namenimo posebno pozornost. Ta dan obeležujemo kot svetovni dan Downovega sindroma, dan, ki na simbolni ravni označuje temeljno značilnost tega sindroma: 3. oz. dodatni kromosom na 21. paru kromosomov vsake celice osebe s tem sindromom.

Tudi našo šolo obiskujejo otroci s trisomijo 21. Posebno stanje kromosomov vpliva tako na telesni kot tudi duševni razvoj. Navadno imajo več zdravstvenih težav, kot so srčne napake, težave z vidom, kožo Dodatni kromosom vpliva na razvoj možganov. Obstajajo številne posebnosti, ki pomembno vplivajo na učenje. Zato otroci z Downovim sindromom predstavljajo prav poseben izziv, posebno skrb in ne nazadnje tudi poseben dar. Nam zaposlenim kljub usvojenemu znanju in izkušnjam delček njihovega razvoja še vedno ostaja uganka in nas spodbuja k nadaljnjemu izobraževanju in iskanju novih poti. Njihove specifične značilnosti in sposobnosti so tako različne, da vsak zahteva poseben pristop in način dela. Poleg dejavnosti za usvajanje šolskih vsebin prav vsi potrebujejo tudi logopedsko obravnavo. Idealno bi bilo tudi, če bi jim lahko kar na šoli omogočili tudi fizio- in delovno terapijo. Logopedinja nas obišče vsak četrtek, za

preostale dodatne strokovne delavce pa upamo, da se nam pridružijo v prihodnosti, kar bi bilo odlično tako za učence z Downovim sindromom kot tudi vse preostale, ki obiskujejo našo šolo.

Pri delu z otroki je izrednega pomena tudi sodelovanje s starši. Mamici

sta nam zaupali: "Manca je stara 18 let in ima še starejšo sestro in brata, s katerima se zelo dobro razume. Pri odraščanju sta ji v veliko podporo. Kljub zdravstvenim težavam, ki jih ima, je zelo prijazna, ustvarjalna, družabna, pozitivna in vesela. Manca obiskuje posebni program. Šolo rada obiskuje, tam se veliko nauči, z učenci ter učitelji se dobro razume."

"Razmišljala sem o tem, koliko lepega se nam je zgodilo, ko se nam

je rodila deklica z Downovim sindromom. Spoznali smo ogromno čudovitih ljudi z dragocenimi izkušnjami, ki so nam pomagali na poti skozi soočanje z vedno novimi in novimi izzivi, ki se iz dneva v dan spreminjajo. Včasih si mislim, da cilja nikoli ne bomo dosegli, potem pa nas kar pre-

Foto: Anita Marinko

seneti. Veliko truda in prostega časa smo morali vložiti, da smo preplezali vse ovire in prepreke, ki so nam stale in nam še stojijo na poti. Ta del se nikoli ne konča. Vedno živiš v začaranem krogu 'vseživljenjskega učenja' oz. večnega usvajanja novih izzivov. Danes imamo res dobre prijatelje po Sloveniji in v tujini, ki nam s svojim znanjem priskočijo na pomoč tudi takrat, ko smo resnično v stiski. Ko ne vidimo več izhoda, je dovolj le spod-

budna beseda. Izkušnje prijateljev so dragocene, nekateri na gibalnem področju, drugi na jezikovnem, področju socialnih veščin ... Vsem staršem pa je skupno, da so se do znanj dokopali zaradi želje, da bi pomagali svojemu otroku z Downovim sindromom, da bi šel lažje skozi svoje življenje in da bi

bil sprejet v današnji družbi. Da otroci ne bi bili izključeni, da bi se lahko družili z vrstniki brez posebnosti, da bi se lahko šolali ... Da bi ti otroci živeli dostojno življenje."

Simbolni znak tega dne so pisane kratke nogavice. Vabimo vas, da se nam pridružite in ta dan obujete dve različni nogavički. Tako bomo skupaj pokazali razumevanje in sprejemanje oseb z Downovim sindromom.

Barbara Poje

"Prižgimo luč" - Prešernov literarni natečaj 2020/2021

Na OŠ Zbora odposlancev Kočevje vsako leto razpišemo Prešernov literarni natečaj, kjer se v pisanju lirskih, proznih ali celo dramskih del preizkusijo učenci druge in tretje triade. Ker smo postali po sili izrednih razmer pravi računalniški mojstri na daljavo, smo izziv sodelovanja razširili še v prve tri razrede. Pod mentorskim očesom učiteljic razrednikov in slovenistk, ponekod pa tudi staršev, so iz pesmi Frana Milčinskega - Ježka z naslovom PRIŽGIMO LUČ, LJUDJE vzklila krasna umetnostna besedila, tako da izbira zmagovalcev ni bila preprosta.

Vito Gričar Kozic (1. B) se je v lirski izpovedi spomnil na osamljene starejše ljudi in poudaril pomen prijateljskih vezi: "V srcu se jim prižge luč, tudi če je zunaj noč. Lahko se jim pridružiš v njihove sanje in se potopiš vanje."

Nia Grm (2. A) je opisala svoje počutje ob vseh omejitvah današnjega časa. Zaključila ga je z mislijo: "Vem, da bo za nas kmalu posvetila luč in življenje bo teklo naprej, kot je do zdaj."

Tadej Varga (3. A) je popisal dan v življenju navihanega medvedka, ki se je po prebuditvi iz zimskega spanca podal dogodivščinam naproti. V šoli je obrnil vse mize na drugo stran učilnice, preusmeril je celo železniške tirnice tako, da se je vlak odpeljal v napačno smer. To bi bilo pa res nerodno, če ne bi mogli zaupati našemu novemu kočevskemu vlaku.

Mark Kovačević (4. A) je s kančkom pesniškega humorja pribil: "Ne hodi v tujino, ti karantena grozi, ne zamujaj Zooma, drugače kazni ti sledi. A upanje ostaja, leto 2020 je odšlo, z novim letom pa cepivo je prišlo. Prižgimo luč, ljudje, skupaj bomo zmogli vse, saj kmalu covid poslovil bo se."

Nejc Poznič (5. B) poziva k simboličnemu prižiganju luči z besedami: "Prižgimo luči za vse trpeče, nesrečne ljudi v upanju na boljše dni. Za otroke naše male, vesele in razigrane. Prižgimo luči, da se covid umiri in življenje v normalen tok spusti."

Eva Gabrovšek (6. C) je svoje razmišljanje zaključila z mislijo: "Ko smo bili še v šoli, smo se družili z

Foto: Maja Gole Premrl

vrstniki, zdaj pa se družimo z računalnikom. Ljudje se moramo družiti drug z drugim. Vedno sem se veselila počitnic, da bom lahko doma. Zdaj pa si želim le, da bi se vrnila v šolo."

Iva Žganjar (7. C) vidi tudi v malih stvareh, kot so sprehod, objem drevesa, klic prijatelja in peka kruha, nekaj dobrega. "Za nas ves čas gorijo čisto majhne luči."

Marko Boc (8. B) je zapisal, da so "virus in krizo, ki ga je povzročil, napovedali že v risanki Simpsonovi, prav tako tudi, da bo Donald Trump postal predsednik ZDA. Oboje se je zdelo mogoče samo v komični risanki, pa se je vseeno zgodilo. Občutek je, kot da živimo v znanstvenofantastičnem filmu."

Marin Dervišević (9. B) se je izkazal za pravo pesniško dušo z verzii: "Svet v temi je kot kamen v vesolju, kot kapljica vode v prevretem olju, kot ptica zlomljenih kril, mati brez otroka, morje brez otoka, kot stara slika, kjer zbledel je akril."

Videoposnetki njihovih del v celoti oziroma odlomki daljših prispevkov so bili vključeni v filmček proslave ob slovenskem kulturnem prazniku, ki ga je na daljavo pripravila učiteljica Jadranka Zekić ob pomoči računalničarja Klemna Kovačiča. Povezava je romala do vsakega učenca naše šole, z veseljem so si jo ogledali tudi starši in stari starši. Tako smo dokazali, da nas družijo izjemna in močna svetloba v tem mraku večmesečnega šolanja na daljavo.

Maja Gole Premrl

V OŠ Stara Cerkev veliko nasmejanih obrazov

Po zimskih počitnicah smo se spet vrnili v šolo vsi učenci in učitelji. Polni pričakovanja in želje po druženju se vsak teden prilagajamo novemu vladnemu odloku z namenom, da bomo do konca šolskega leta le ostali v šolskih klopih. Marec je mesec, v katerem je predvideno veliko tekmovanj na šolski in državni ravni. Tako se je 16 učencev od 60, ki so sodelovali v februarjem šolskem tekmovanju v Matemčku, uvrstilo na državno tekmovanje. Načrtovana so tudi šolska tekmovanja iz angleščine, Vesele šole, iz kemije, geografije, Razvedrilne matematike, na začetku aprila pa tudi Vegovo tekmovanje.

Po slabem mesecu dni pouka v šolah učitelji razrednega pouka opažamo, da se otroci v šolah, kljub strogim pravilom in prilagojenemu načinu dela, zelo dobro počutijo. Največji primanjkljaj pri mlajših učencih je opaziti pri branju in bralnem razumevanju ter nekoliko počasnejši tempo in manjša samostojnost pri reševanju nalog. Učenci predmetnega pouka imajo snov na daljavo predelano, kar

Foto: Jasmina Arko

so potrdili z urejenimi zvezki, vendar bo treba znanje bolje usvojiti. Učitelji matematike, slovenščine in angleščine ter preostalih predmetov se bodo trudili, da učenci ponovno dosežejo nekoliko izgubljeno učno formo. Veliko moramo ponavljati tudi lansko snov, ki je bila prav tako okrnjena zaradi epidemije. Ravno zato bomo učitelji pripravili mrežni načrt ocenjevanja,

da olajšamo stresno obdobje tako za učence, starše kot tudi za učitelje. Znani bodo točni datumi pisnega in ustnega ocenjevanja znanja. Prav tako bomo učitelji poskrbeli, da bodo imeli učenci podane točne cilje in kriterije znanja pri vsakem predmetu. Treba je tudi diferencirati pouk, saj se je pokazalo, da je motivacija pri nekaterih učencev med poukom na daljavo bolj

upadala kot pri drugih. Snov, ki je bila podana na daljavo, je treba še kar nekaj časa utrjevati in temu prilagoditi letno pripravo, še poudarja ravnateljica Sonja Veber. Učitelj športa sta izpostavila, da se pri učencih od 4. razreda dalje pozna želja po gibanju in druženju, pa čeprav vsak razred v svojem mehurčku. Zelo je dobro, da učenci niso izgubili veliko gibalnih sposobnosti, le malo sta jim padli koordinaciji in vzdržljivosti. Veliko dela pa imata z vzpostavljanjem reda in organizacijskega bontona pri pouku.

Šola je pridobila pomoč javnih delavcev, ki bodo poskrbeli za razkuževanje, učno pomoč in delo v kuhinji, učitelja iz CSOD-ja in romskega pomočnika. Predvsem bomo morali biti učitelji pozorni na romske učence, na katerih se odsotnost pouka v šoli najbolj pozna.

Končno se šola postavlja nazaj na tirnice, zato vsem učencem, staršem in učiteljem želimo uspešno in ne preveč naporno obdobje.

Jasmina Arko

Daleč, pa vendar skupaj

Čeprav nam je virus prekrizal načrte skupnih dogodkov, v vrtcu Mojca nismo stali križem rok. Današnja tehnologija nam je omogočila, da smo se lahko med epidemijo povezali s starši in otroki prek različnih spletnih aplikacij. Vzgojiteljice smo redno objavljale različne ideje, zamisli in nasvete, kaj početi med bivanjem doma. Večkrat tedensko smo si s starši izmenjavali informacije, kako tudi sami preživljajo dneve v izolaciji, in pošiljali njihove družinske utrinke na aplikacijo messenger. Prek Zooma smo se igrali skrivnice v prostoru ter se pri tem naučili novo izštevanko. Odkrivali smo božična darila in poslušali Lahkonočnice. Seveda nismo pozabili na peko zdravega kruha, ki smo se ga lotili peči po enostavnem receptu. Ustvarjali smo velike snežake, poslušali posnetke otroških karaok in plesali na ritmično afriško glasbo za sprostitev. Otroci so imeli tudi naloge z lažjimi

Foto: Neja Ritlop

domačimi opravili. Vsi skupaj smo se zavedali, da so igra, smeh in zabava nujne sestavine življenja tudi med epidemijo.

V tem času smo drug drugemu želeli le najboljše. Priznam, da smo večkrat pogrešali svoje bližnje in prijatelje, pa vseeno smo poskušali obvladati svoje občutke zaskrbljenosti. Če smo bili mirni odrasli, so bili mirni tudi naši otroci. Skupaj z družino smo imeli čas za sprehode, raziskovanje kočevske narave in urejanje doma. Vsi pa smo se veselili ponovnega odprtja naše enote, s čimer smo spet pričarali nasmeh in veselje naših najmlajših in vzgojiteljic. Otroci so pogrešali socializacijo in igro s sovrstniki, ki je še kako pomembna za njihov razvoj, saj otrok prek igre spozna sebe in svet. Vzgojiteljicam je bilo najpomembnejše to, da so otroci spet srečni. In naj imamo vsi v mislih pregovor, da za vsakim dežjem posije sonce.

Neja Ritlop

HUD-PA®KET
PARKETARSTVO IN MALA HIŠNA POPRAVILA

GREGOR HUDOBIVNIK s.p.
Bršljanova pot 4 1330 Kočevje
gsm 031 653 361 e hud.paket@gmail.com

OBNOVLJENI ORIGINALNI

TONERJI

kakovostno, cenovno ugodno, okolju prijazno

BPS Mikec Bastar, s.p., Pri Unionu 15, Kočevje

www.bps.si

mikec.bastar@siol.net

041 690 440

01 89 50 490

Roza ali modri možgani?

Tovarna Lego je v sedemdesetih letih v škatlo z igračami priložila listek z navodili za starše, na katerem so zapisali: »Želja po ustvarjanju je enako močna pri vseh otrocih. Fantkih in punčkah. Šteje le domišljija, ne veščina. Zgradiš lahko karkoli si zamisliš in na kakršenkoli način. Hišo za lutke ali vesoljsko plovilo. Veliko fantkom so všeč lutke, saj so bolj človeške od vesoljskih plovil. Veliko punčk ima raje vesoljska plovila, saj so bolj razburljiva od lutk. Najbolj pomembno je, da jim pustimo proste roke, naj ustvarjajo, kar jim srce poželi.«

Oglas, ki je nastal pred petdesetimi leti, je presenetljivo napreden, saj je dandanes trg z igračami vse bolj ločen glede na spol. Že stereotipni barvi, s katero označujemo spola otrok, modra in roza (in ki sta bili kot marsikaj uvoženi z druge strani oceana), sta naključni, saj sta imeli pred stotimi leti drugačen pomen – roza naj bi veljala za močnejšo, modra pa za nežnejšo barvo. Spolno razlikovanje igrač pa je le širši del stereotipizacije spolov, ki jo mnogokrat zagovarjajo s prirojenimi razlikami. Ženski spol je nežnejši, bolj razumevajoč, moški pa racionalnejši in odločnejši, razliko pa bomo seveda našli prav v možganih. Domneva izvira iz 18. stoletja, ko so na vse pretege iskali načine, kako določiti spol možganov in s tem nedvoumno dokazati razliko med spoloma.

S pojavom naprednih tehnik za slikanje možganov in njihovih procesov je nastopila možnost, da končno raziščemo njihovo skrivnost. Angleška nevroznanstvenica Gina Rippon v knjigi Spol in možgani ('Gendered Brain') opisuje, kako so nove tehnologije kljub napredku le ponavljale stare stereotipe. Vsaka nova raziskava je postavila pod vprašaj prejšnjo, razlika med spoloma se je brisala, znanstveniki pa so vse bolj spoznavali, da so določene spolne razlike privzgojene, možgani pa dosti bolj gnetljivi in pod vplivom okolja, kot so predvidevali prej. Ko se je velikost možganov izkazala za nepomemben faktor pri inteligenci – če upoštevamo, da so ženske povprečno manjše rasti – so skušali najti razliko v povezavi med možganskima poloblama. A ta tudi podmena ni obrodila sadov, ne le da niso našli statistično pomembnih spolnih razlik, ugotovili so celo to, da je corpus callosum, ki povezuje možganski hemisferi, bolj razvit pri igralcih strunskih instrumentov (kjer sta vlogi obeh rok asimetrični) kot pri pianistih (ki roki uporabljajo bolj simetrično). To pa tudi dokazuje, da se možganske povezave tvorijo še nekaj časa po adolescenci.

Ena največjih nevroznanstvenih ugotovitev zadnjih treh desetletij je, kako gnetljivi so človeški možgani

in kako močno nanj vpliva okolje, in to ne le v obdobju odrasčanja. Odražajo naše življenje ter stvari, ki jih počnemo, pa tudi tiste, ki jih ne. To je velika sprememba od prejšnjega dojemanja razvoja možganov, ki je predvideval, da obstajajo vnaprej

učili žongliranja ter njihove možgane skenirali pred in po poskusu. Glede na kontrolno skupino se je siva snov v tistem delu možganov, ki upravlja koordinacijo očesa in rok, povečala, boljši je bil žongler, večja je bila rast. Po koncu preizkusa so nadobudnim

A kljub očitnemu vplivu okolja na razvoj možganov, problem »narave ali vzgoje«, determiniranosti ali privzgojenosti spolov, ostaja. Otroci sicer zelo hitro osvojijo vloge, ki pritičejo njihovemu biološkemu spolu, naj bo to izbira igrač, pričakovanje staršev ali prilagajanje družbenim spolnim stereotipom – možgani deklet se bodo razvijali drugače kot tisti njihovih fantovskih vrstnikov. Znanost pa je nedavno uspela slikati možgane majhnih otrok in tudi novorojenčkov. Zaradi splošne nepripravljenosti subjektov je zbiranje podatkov za tovrstne raziskave sila težavno opravilo, ti pa kažejo, da je zgodba o spolni diferenciaciji še bolj zapletena.

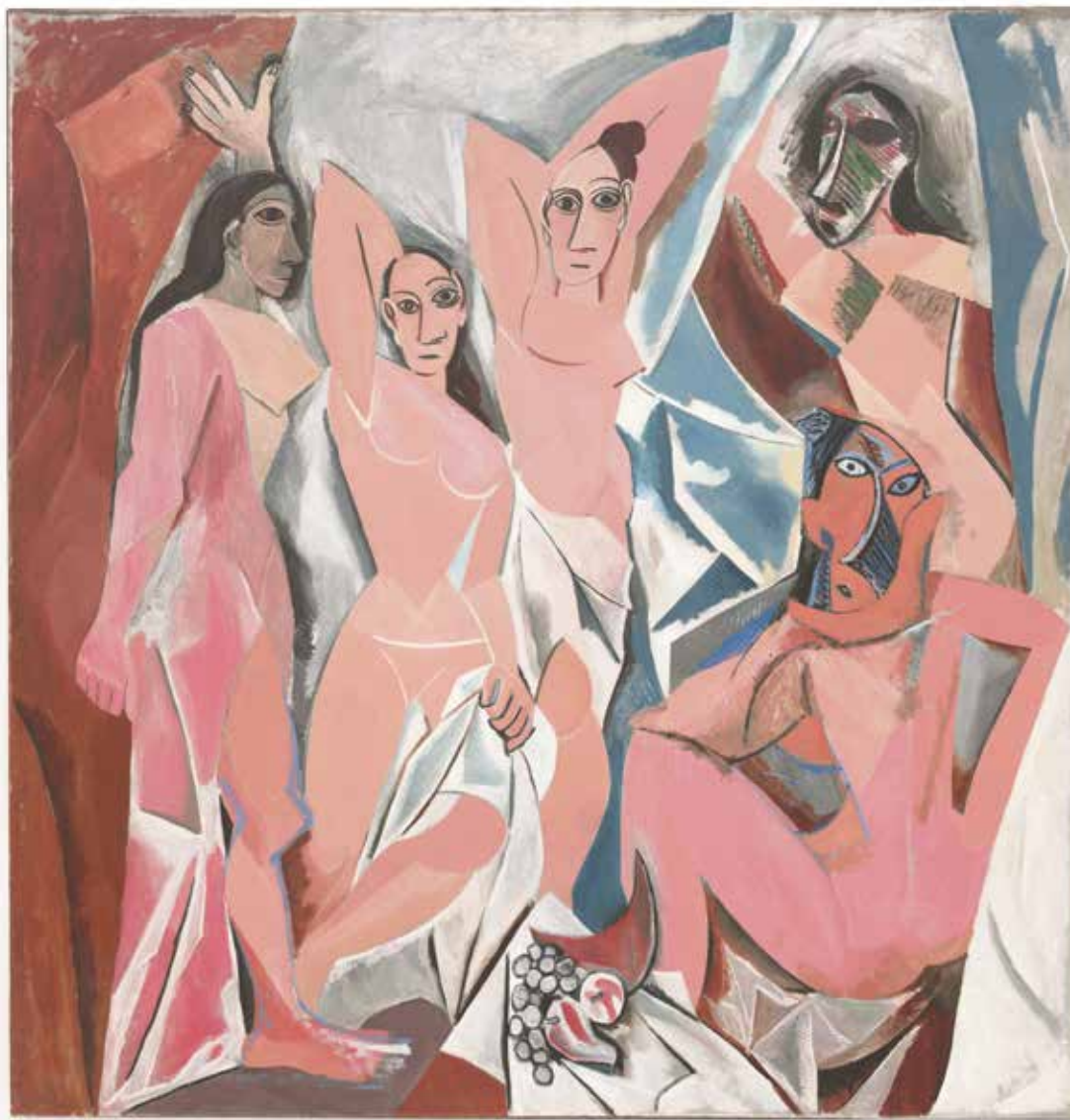
Preprostega odgovora na vprašanje, kakšne so spolne razlike v možganih ob rojstvu, ni. Splošno prepričanje naj bi bilo, da so strukturne spremembe možganov novorojenčkov med spoloma skoraj neopazne, zato so se raziskovalci lotili iskanja razlik v povezanosti med možganskimi predeli in tvorbo nevronske povezave.

Nekatere razlike med spoloma, ki odstopajo pri odraslih ženskah, so opazili tudi pri dojenčkih, predvsem pri prepoznavanju obrazov in razpoznavanju čustev. V neki raziskavi, ki je spremljala komunikacijo med materjo in njenim enoletnim otrokom, so

se hčerke dosti bolj intenzivno odzivale na čustvene reakcije matere. Razlike v možganih bi tako lahko nastale že pred rojstvom zaradi hormonskih razlik med spoloma. Raziskave, ki jih je na novorojenčkih opravil angleški psiholog Simon Baron-Cohen, so nakazale, da so fantki v povprečju boljši v analiziranju sistemov, ženske pa bolj empatične do ljudi. A kljub temu razlika ni tako velika, pri večini novorojenčkov opaznih odstopanj ni bilo.

Skrivnosti uma in razlik med spoloma še dolgo ne bomo razvozljali, vsaka nova raziskava podre kakšno staro prepričanje ter odpre novo vprašanje. Odgovor na zagato, kaj nas določa, biološka danost ali družbeni vplivi, pa ni enoznačen.

Žarko Nanjara

Pablo Picasso: Avignonske gospodične

določeni vzorci, po katerih se bodo možgani razvijali. Čeprav je bilo jasno, da možgani otrok rastejo in v nekaterih primerih celo popravijo poškodbe, so domnevali, da se z odraslostjo razvoj možganov preneha, strukture in povezave med nevroni pa so določene in nespremenljive. Veliko dokazov o gnetljivosti in prilagodljivosti so raziskovalci našli v možganih strokovnjakov, glasbenikov, plesalcev ali športnikov, ki briljirajo v svoji veščini. Tisti deli možganov, odgovorni za njihovo veščino, so bili daleč bolje razviti.

Lahko bi rekli, da so mojstri svojega področja postali prav zaradi naravnih danosti ter okolja, ki je prepoznalo njihovo nadarjenost. A so nadaljnje raziskave ovrgle tudi to: v neki raziskavi so prostovoljce

žonglerjem prepovedali uporabljati naučeno veščino, skeniranje pa je pokazalo, da se je količina sive snovi začela manjšati na osnovno raven.

Raziskave so tudi pokazale, da je igranje videoiger dober pokazatelj razvite prostorske predstave, razložijo pa tudi razliko med spoloma, saj naj bi v prostorski predstavili prednjačili fantje, ki pa po drugi strani več časa prečepijo za računalnikom. Slikanje možganov skupine deklic, ki so v trimesečni študiji uro in pol na teden igrale tetris, je pokazalo rast celic v delih možganov, ki so povezani s prostorsko koordinacijo. Druga študija je pokazala, da tudi igranje Super Maria vodi v rast sive snovi v sprednjem režnju možganov, podoben vpliv pa so zaznali tudi po osemnajsturnem tečaju origamija.

Hobi, ki je prerasel v posel

Čarodej vizualij, tako bi ga lahko poimenovali, v šali odgovarja, da izdeluje fotografije stvari, ki še ne obstajajo. Miha Janež pri svojem delu povezuje umetnost, arhitekturo in grafično oblikovanje. Računalniško namreč izrisuje hiše, stanovanja in izdelke, ki v večini primerov še niso zgrajeni ali pa so v fazi prenove. Njegova pot do 3D-umetnosti pa se je začela drugod, na področju, ki je zahtevalo nekoliko manj ustvarjalnosti.

Obiskoval je takratno Srednjo šolo tiska in papirja, ki se je pozneje preimenovala v Srednjo medijsko in grafično šolo. "Vpisal sem se, saj sem želel biti računalniški stavec oziroma oblikovalec tiskovin. Ker pa so po prvem letniku, ki je bil bolj splošen, ukinili to smer, sem se bil prisiljen odločiti med knjigovestvom in tiskom," pojasnjuje. Tedaj se je odločil za tisk. Po srednji šoli se je zaposlil v Kočevskem tisku, kjer je dobrih deset let delal kot tiskar. "V osnovi mi je poklic tiskarja zelo všeč. Stalno sem bil v stiku z barvami in papirjem, vendar je tisk farmacevtskih tiskovin precej specifična stvar in ne dopušča veliko svobode oziroma kreativnosti, če sploh kaj," razloži. Ravno to pa je na tem delovnem mestu pogrešal.

televizija – so se zanj ponovno odprla vrata nazaj k umetnosti. "Ta ideja me je takrat blazno privlačila, zato sem takratni ekipi poslal elektronsko sporočilo, v katerem sem se predstavil, zapisal, da se ljubiteljsko ukvarjam z videom in da bi se kot prostovoljec rad pridružil ekipi. Sprejeli so me odprtih rok in tako se je začelo," opiše. Naslednjih pet let je spoznaval praktično vse funkcije, ki jih zahteva delo na televizijski postaji, večinoma pa je opravljal delo snemalca, montažerja in osvetljevalca. Po nekaj letih vzporednega dela v tiskarni in na televiziji se mu je ponudila možnost redne zaposlitve, ki jo je sprejel.

A kreativnosti zanj še kar ni bilo dovolj. "S kolegom Urbanom Bradeškom sva se domislila, da bi poleg novičarskih stvari začeli delati tudi vsebine,

času se je namreč za dve leti preselil v Nemčijo. Ko se je ta projekt zaključil, se je zaključilo tudi sodelovanje z ekipo in ker je želel v tujini ostati, se je znašel drugače. "Tako sem odprl svoje podjetje za 3D-vizualizacijo DUAVIZ. Do tedaj je bil to moj hobi, potem pa je prerasel v posel," pove.

Zakaj ravno preskok na 3D-umetnost? "Ko sem delal za 'Freeloaders', sem začel spoznavati tudi 3D- vsebine. Ker smo želeli video izdelke nadgraditi, smo se znašli v 3D-svetu, ki je zelo razvejan in ponuja neskončno možnosti. Med učenjem sem naletel na fotografijo nekega stanovanja, ki to sploh ni bila. Bil je njegov izris v 3D, tako realen, da ga nisem znal ločiti od prave fotografije. To me je popolnoma prevzelo in nemudoma sem začel raz-

v za to namenjenem računalniškem programu. Potem pripravim kamere in iščem dobre in zanimive kompozicije, kot bi posnel klasično fotografijo. Sledi še nekaj postprodukcije, kjer uravnavam kontraste, barve in podobno," je precej poenostavljeno opisal potek svojega dela.

Kot priznava Janež, je za to delo potreben skupek različnih znanj. Od osnov fotografiranja, računalniškega znanja, barvne teorije, nekaj občutka za estetiko pa tudi volje in ogromno časa. "Veliko mi pomeni, če naročniki dopuščajo kreativno svobodo in mi zaupajo," pove. Najbolj pri srcu so mu izrisi interjerjev, saj je s tem tudi začel. Najraje pa se loti osebnih projektov. "Ti so popolnoma moji izdelki, kjer si lahko vzamem čas in jih pilim do

Foto: Osebni arhiv Mihe Janeža

"Odkar pomnim, sem bil vizualno ustvarjalen. Rad sem raziskoval različne tehnike risanja in slikanja. V najstniških letih, ko sem v roke dobil svoj prvi računalnik, pa sem svinčnik in čopič zamenjal za tipkovnico in miško, a ne samo, da bi preigraval računalniške igre. Spoznal sem namreč, da z računalnikom lahko tudi ustvarjaš. Najprej so bile to nekakšne risbe, pozneje grafično oblikovanje, nato pa sem se v najstniških letih preizkusil tudi v 3D-grafiki, a takrat zaradi pomanjkanja virov informacij kaj hitro obupal," opisuje svoje umetniške začetke.

"Nekje na polovici delovne dobe v Kočevskem tisku sem ugotovil, da pogrešam ustvarjalnost, predvsem na vizualnem področju. Sicer sem se veliko ukvarjal z glasbo, ki je to praznino dokaj uspešno zapolnjevala, vendar sem potreboval še nekaj več," opiše. Tedaj se je začel ukvarjati z videom in fotografijo, in ko se je na Kočevskem pojavil nov medij – lokalna spletna

povezane z glasbo in oglaševanjem. K sodelovanju smo povabili tudi Alena Udovča, za večje projekte pa smo si izposojali kar celotno ekipo TV Kočevja. Tako je nastala kreativna sekcija, ki smo jo poimenovali Freeloaders Media House. Ime je nastalo iz šale, ravno zato, ker smo si na televiziji izposojali tudi vso opremo," opisuje Janež. Najprej so posneli nekaj videospotov na lokalni ravni, sodelovali pa so tudi z večjimi imeni slovenske glasbene scene, kot so Omar Naber, Dan D, Muff in BO!. Posneli in producirali so tudi nekaj oglasov in dokumentarcev, pri čemer izpostavlja dokumentarec Kolpa Kupa Koupa, za katerega so prejeli nagrado na filmskem festivalu SHOTS. Čeprav ekipa v začetni postavi ne deluje več, se priložnostno in po potrebi za kakšen projekt še vedno zberejo in kaj ustvarijo.

Do zaključka večjega projekta animirane risanke je za ekipo Freeloaders delal tudi na daljavo. V vmesnem

iskovati to področje. Po nekaj lastnih poskusih doseganja foto-realnosti sem vedel, da je to nekaj, kar si želim v prihodnosti početi."

Kaj natančno pa 3D-oblikovalec sploh počne? Njegova naloga je, da po načrtih in navodilih arhitekta oziroma notranjega oblikovalca izriše objekt takšen, kot so si ga zamislili. Izris mora biti seveda kvaliteten in čim boljši približek predvidenemu realnemu stanju, saj ravno te vizualizacije pomagajo pri prodaji njihovih idej svojim strankam. Tako naročnik dobi točno predstavbo, kako bo objekt videti, in se lahko izogne morebitnim nadaljnjim zapletom in stroškom."

"Proces dela poteka nekako tako: od naročnika, torej arhitekta ali notranjega oblikovalca, prejmem načrte z vsemi potrebnimi merami. Nato po teh načrtih pripravim 3D-model objekta ter ga opremim s pohištvo in materiali. Nato ta model osvetlim, kakor bi to počeli v realnosti, le da to pripravim

onemoglosti. Čeprav pri količini dela zanje zmanjkuje časa, se vsake toliko prisilim in iztisnem kakšnega, da zapolni mojo dušo."

Čeprav je ustvarjalnost dobrodošla na veliko področjih, je pri njegovem delu nujna. Kot pravi, navdih črpa iz svojega okolja, ljudi, narave, filmov, glasbe in potovanj, "ogromno navdiha pa najdem tudi na spletnih portalih, kjer se združujemo ustvarjalci z istih ali podobnih področij. Tam drug drugega učimo, si svetujemo in pomagamo, srečujemo pa se tudi na mednarodnih konferencah, kjer se spoznavamo v živo, sklepamo pa tudi sodelovanja in prijateljstva." Njegovo podjetje počasi raste v mali studio, pod znamko DUAVIZ zdaj delujeta že dva. Trenutno se posveča enemu izmed večjih projektov, izdeluje namreč vizualizacije za proizvajalca avtomatskih drsnih vrat, a kljub vsemu poudarja, da najbolj ponosen ostaja na osebne projekte.

Neja Jerebičnik

70 let Šahovskega društva Kočevje

Šahovsko društvo Kočevje je bilo ustanovljeno leta 1950. Njegov pobudnik in prvi predsednik je bil Ferdo Paradiž (1899–1961), tudi sam navdušen šahist. Kočevski igralci kraljevske igre so se shajali v kavarni Zvezda (danes Mestna kavarna Kočevje), uradna tekmovanja pa so organizirali v hotelu Pugled. Danes je Kočevje eno od trinajstih regijskih središč *Šahovske zveze Slovenije* s šahovsko šolo, šahovskimi koticiki po vrtcih in šahovskimi krožki po šolah.

Veselite se igre z 32 črnimi in belimi figurami na 64 poljih so prvi pokazali dijaki kočevske gimnazije. V začetku decembra 1938 so v okviru Podmladka *Jadranske straže* ustanovili šahovski odsek. Vodil ga je suplent Ivan Simonič, ki je poučeval zgodovino in zemljepis. Igralni dnevi so potekali ob sobotah popoldne.

Ferdo Paradiž je že leta 1949 okoli sebe zbral nekaj kočevskih šahistov, toda društvo so formalno ustanovili šele leta 1950. Po letu 1960 je na obeh kočevskih osnovnih šolah uvajalo šahovske krožke. Vodili so jih Tone Adamič (OŠ Mirka Bračiča), Lojze Žagar, Karol Mohar in Ive A. Stanič (OŠ Jožeta Šeška). Posvetili so se tudi cicibanom in pionirjem. Kmalu so prišli prvi rezultati, ki so presegli vsa pričakovanja. Mlajši pionirji (Teodor Dobrič, Stanko Podkoritnik, Bojan Levstik, Venčeslav Oberstar) so že na republiškem prvenstvu leta 1964 dosegli prvo mesto. Do sredine 70. let prejšnjega stoletja so kočevski šahisti na regijskih in republiških tekmovanjih v konkurenci mlajših in starejših pionirjev skoraj po pravilu posegali po najvišjih mestih. Zavidljive uspehe so beležili tudi mladinci Rudi Osterman, Štefan Cimer, Franc Gornik, Janez Zupanc, Zdravko Janež, Rudi Karničnik in Lojze Obranič. Skrb za mlade je obrodila sadove tudi na članskem področju: Rudi Osterman je leta 1969 osvojil naslov slovenskega prvaka. Uspešne so bile tudi šahistke. Na republiškem prvenstvu v Postojni leta 1969 so starejše pionirke Nada Gornik, Tatjana Šega, Majda Fartek, Nada Gorc in Zlata Babič osvojile prvo mesto.

V začetku 70. let prejšnjega stoletja je Kočevje veljalo za središče pionirskega šaha v Sloveniji. Ive A. Stanič, takratni predsednik Šahovskega društva Kočevje, je za popularizacijo šaha leta 1973 organiziral *Šahovske musicale*. Potekali so vsak petek od 9. februarja do 23. marca v nabito polni dvorani Šeškovega doma. V sedmih večerih so točno ob 18.18 šah združili z glasbo, poezijo, dramatikom in humorjem. Na odru so gostili priznane glasbene (New Swing Quartet z Otom Pestnerjem, operni pevec Ladko Korošec, harmonikar Silvester Mihelčič, Sestre Potočnik, ansambel Intervali, baletnik Janez Mejač, Koroški akademski oktet) in dramske umetnike (Janez Rohaček, Toni Gašperič, Andres Waldes, Zlatko Šugman) ter šahovske osebnosti (Jože Šiška, Vasja Pirc, dr. Viljem Lippai, Stojan Puc, Albin

Teodor Dobrič, Stanko Podkoritnik, Bojan Levstik in Venčeslav Oberstar so na republiškem pionirskem prvenstvu leta 1964 dosegli prvo mesto. • Foto: zasebni arhiv, Ive A. Stanič

Toni Malnar, Dušica Kous, Edita Junc, Samo Žilevski in Aleš Jerše med igro Toni-šaha, okoli 1973. • Foto: zasebni arhiv, Ive A. Stanič

Šahovski musicali v Šeškovem domu, 23. marec 1973. • Foto: Pokrajinski muzej Kočevje, foto Jože Primc

Planinc, Toni Štimec, Bruno Parma). Za pravo šahovsko vzdušje je poskrbela domača dekliška vokalna skupina DOREMI s šahovsko himno Šah je šah. Prireditelj sta vodila Lado Gašparac in pionirka Edita Junc, za glasbeno spremljavo na klavirju je poskrbela prof. Anita Zupan. Pokrovitelji šahovskih musicalov so bila domača podjetja Melamin Kočevje, Tekstilana Kočevje, Oprema Kočevje, Avto Kočevje, ZKGP Kočevje, Zidar Kočevje in LIK Kočevje. Prvi in zadnji musical je posnela tudi TV Slovenija.

Na predzadnjem Šahovskem musicalu, ki je bil 16. marca 1973, je Toni Štimec iz Medvod predstavil šah za štiri igralce na eni igralni deski - Toni-šah. Kmalu zatem je nov izum postal priljubljen med kočevsko mladino. Po posredovanju Šahovske zveze Slovenije in njenega predsednika, vele mojstra Vasje Pirca, so kočevski šahisti novo igro 'moral' opustiti. Zadnji turnir v Toni-šahu je potekal spomladi 1974.

Šahovsko društvo Kočevje je organiziralo številna šahovska tekmovanja in turnirje, prijateljska srečanja, sin-

dikalna tekmovanja ter celo tekmovanja med mestnimi ulicami in vasm. Priljubljene so bile tudi simultanke s šahovskimi vele mojstri. Leta 1970 je simultanko na 28 deskah odigral Bruno Parma, tri leta pozneje pa na 40 deskah madžarski vele mojster Lajos Portisch.

Mentorstvo in skrb za napredek šaha sta v letih 1982 do 1986 prevzela Stane Podkoritnik in Marko Ofak. Pod njunim vodstvom je pionirska ekipa v postavi Igor Mestek, Damir Marinč, Cveto Štimac, Borut Gričar in Rajko Grabovac na republiškem prvenstvu leta 1986 osvojila prvo mesto, na državnem (jugoslovanskem) prvenstvu v Pulju pa šesto.

Pomemben mejnik v razvoju kočevskega šaha je ustanovitev *Šahovske šole Kočevje (ŠŠK)*. Ustanovljena je bila leta 2008 na pobudo Roberta Kolariča, ki je naslednje leto postal predsednik društva. Šola je posebnost v slovenskem prostoru in obsega 12-letni izobraževalni program: nižjo, srednjo in visoko šahovsko šolo ter šahovsko akademijo. V njej poleg domačih licenciranih trenerjev poučujejo tudi uveljavljeni slovenski šahovski trenerji.

V novem tisočletju se je poleg moške začela vse bolj uveljavljati tudi ženska članska ekipa. Nanizale so številne naslove državnih prvakinj v pospešenem in hitropoteznem šahu. V klasičnem šahu je ekipa v postavi Špela Kolarič, Ena Cvitan in Maja Vučko leta 2016 zmagala v najvišji članski ženski državni ligi in se uvrstila na Evropski članski ženski šahovski pokal. Med članicami najbolj izstopa Špela Kolarič. Večkratna mladinska in članska državna prvakinja je nastopila na dveh Šahovskih olimpijadah (2014, 2016). Petkrat zapored (2010–2014) je bila tudi športnica leta Občine Kočevje. Leta 2011 je osvojila mednarodni naslov ženske FIDE mojstrice šaha (wFM), doslej najvišji naziv v zgodovini kočevskega ženskega šaha.

Kakovostno društveno delo potrjujejo izjemni rezultati mladih in številni naslovi mladinskih državnih prvakov v ekipni in posamični konkurenci. Med posamezniki trenutno najbolj izstopa David Stevanič. Leta 2018 je pri svojih še ne šestnajstih letih postal prvi kočevski moški FIDE mojster šaha (FM).

Za podatke se zahvaljujem Ivetu A. Staniču in Robertu Kolariču.

Ivan Kordiš, Pokrajinski muzej Kočevje

Kazensko taborišče v Kočevju

Tokrat predstavljamo stavbe iz manj oddaljene preteklosti, ki pa so pomembno zaznamovale tudi Kočevsko. Ob koncu druge svetovne vojne je Kočevje, tako kot drugi kraji, potrebovalo veliko delovne sile, ki bi čistila ruševine v mestu, pomagala pri obnovi in s tem omogočila priseljevanje in razvoj mesta ter okolice. Poleg vojnih ujetnikov so najcenejšo delovno silo predstavljali obsojenci na prisilno, pobiljševalno ali družbeno koristno delo.

Delovna taborišča so v Sloveniji obstajala v obdobju 1945–1951. Najprej so bila ustanovljena kazenska taborišča. Tu so obsojenci prestajali kazen s prisilnim delom. Kot prvo naj bi bilo že maja 1945 ustanovljeno kazensko taborišče v Kočevju.

Za taborišče naj bi uporabili barake, ki jih je za svoje vojake med junijem 1942 in majem 1943 zgradila italijanska divizija Macerata na nasprotni strani ceste, kot sta stali stavbi dijaškega doma (danes je ena od njiju Glasbena šola Kočevje). Na posnetkih letal, ki so bombardirala Kočevje aprila 1945, na tem območju vidimo le morebitne temelje teh, po čemer sklepamo, da so taboriščne barake postavili na temeljih

Baraka nekdanjega Kazenskega taborišča in Zavoda za prisilno delo Kočevje (v lve. A Stanič, V objemu osvoboditeljev: kazensko taborišče Kočevje, 2005.)

predhodnih. V barakah naj bilo prostora za približno 400 zapornikov. Od maja 1945 do avgusta 1946 naj bi bilo v taborišču zaprtih 132 oseb. Čistili so ruševine v mestu, prenašali drva iz gozda, opravljali različna kmetijska dela, obnavljali rudnik itd. Taborišče so zaprli 1. junija 1946, vendar naj bi delovalo še mesec ali dva po uradnem zaprtju. Zapornike so nato premestili v druga taborišča in zapore.

V Poročilu komisije za pregled kazensko-pobiljševalnih zavodov v Sloveniji z dne 3. aprila 1946 so opisane tudi razmere v Zavodu za prisilno delo

Kočevje. Zapisano je, da so bili glavni prostori tega zavoda vzhodno od mesta Kočevje na ravnici. Ograjeni so bili z bodečo žico. Upravno poslopje je bilo v poslopju v samem Kočevju in je bilo od taborišča oddaljeno približno pol kilometra. Kaznjenci in kaznenke so bili nastanjeni v petih lesenih barakah, posebej so stale še barake s kolarsko in mizarsko, kovaško, krojaško in čevljarstvo delavnico, kuhinjo, pralnico, kopalnico, razkuževalnico in stranišči. Stražarsko osebje je imelo v taborišču zidano pritlično poslopje. Barake s kaznjenci so bile z žično ograjo ločene

od prostora, na katerem so bile barake s kaznjenkami. Vsak oddelek je imel svojo bolniško ambulanto. Higiena v taborišču je bila zelo pomanjkljiva. Stanovanjski prostori v barakah so bili temni, ker so bila okna deloma zabita zaradi pomanjkanja šip. Strop je prepuščal vodo, ležišča so bila preveč stisnjena med seboj.

Po opustitvi taborišča so v delu teh prostorov začele delovati delavnice podjetja Ključavničarstvo Kočevje. Leta 1957 je podjetje dograjevalo objekte, v katerih je bila predvidena namestitve galvanike in brusilnice. V začetku 60. let 20. stoletja se je Ključavničarstvo spremenilo v industrijsko podjetje in preimenovalo v INKOP – Industrija kovinske opreme, ki je šlo leta 1996 v stečaj.

O sami zgodovini stavb ni veliko zapsanega, mnogo gradiva je bilo uničenega, ljudje, ki so vedeli več, pa o tem niso govorili. V Pokrajinskem muzeju Kočevje bomo hvaležni za vse informacije, ki bi dodatno osvetlile preteklost našega mesta. Posredujete jih lahko na e-naslov muzej@pmk-kocevje.si.

Vesna Jerbič Perko

ZBIRANJE NEVARNIH ODPADKOV Z MOBILNO ZBIRALNICO

Odpadna jedilna in motorna olja ter maščobe, barve, lake, čistila, razredčila, škropiva, pesticide, ostanke kozmetike, prehranskih dopolnil in druge nevarne odpadke boste lahko oddali v mobilno zbiralnico po razporedu:

PRIJAVITE SE NA E-RAČUN

Prijavite se lahko na blagajni Komunale Kočevje ali preko elektronske pošte z digitalnim podpisom obrazca, ki ga najdete na spletni strani Komunale Kočevje: <http://www.komunala-kocevje.si/>

Kotiček Komunale Kočevje

KRAJ	ČETRTEK, 25.3.	PETEK, 26.3.	SOBOTA, 27.3.	LOKACIJA
BANJA LOKA		9:15 – 10:15		pri ekološkem otoku
BREG			9:00 - 9:15	pri ekološkem otoku (trafo.)
BREZOVICA	11:30 - 11:45			pri tabli Brezovica, v križišču
CVIŠLERJI (SPODNJI)	8:00 - 8:15			na avtobusnem postajališču
CVIŠLERJI (ZGORNJI)	8:30 - 8:45			pri ekološkem otoku
ČRNI POTOK		13:00 - 13:15		pri kapelici
DOLGA VAS		13:30 - 13:45		pri Gasilskem domu
FARA		8:00 - 9:00		pri ekološkem otoku
GORENJE			13:45 - 14:00	pri ekološkem otoku pri kapelici
KLINJA VAS			13:15 - 13:30	pri Gasilskem domu
KNEŽJA LIPA	12:45 - 13:00			pri ekološkem otoku
KOČEVJE	14:15 - 16:00			pri Športni dvorani
KOČEVJE		14:00 - 15:30		na parkirišču pri TUŠ-u
KOČEVJE			10:00 - 12:00	na parkirišču v Kidričevi ulici
KOČEVSKA REKA		11:30 - 12:15		pri Kulturnem domu
KOPRIVNIK	9:30 - 10:00			pri ekološkem otoku
LIVOLD	13:45 - 14:00			pri trgovini
LOŽINE		15:45 - 16:00		na parkirišču pri Tušku
MAČKOVEC	9:00 - 9:15			v križišču na začetku vasi
MAHOVNIK			9:30 - 9:45	pri Gasilskem domu
MLAKA PRI KOČEVJU			14:15 - 14:30	pri ekološkem otoku pri HŠ 2
MORAVA		10:30 - 10:45		pri ekološkem otoku
MOZELJ	13:15 - 13:30			pri ekološkem otoku
KOBLARJI			8:00 - 8:15	pri ekološkem otoku pri barju
NEMŠKA LOKA	11:00 - 11:15			pri ekološkem otoku
NOVI LAZI		11:00 - 11:15		pri ekološkem otoku
PREDGRAD	12:00 - 12:15			pri Kulturnem domu
SLOVENSKA VAS			8:30 - 8:45	pri ekološkem otoku
STARA CERKEV			14:45 - 15:30	na parkirišču ob pokopališču
ŠALKA VAS			12:15 - 12:30	pri Gasilskem domu
ŠTALCERJI		12:30 - 12:45		pri trgovini
ŽELJNE			12:45 - 13:00	pri bivši trgovini

Prosimo, da ob oddaji odpadkov nosite maske in ohranjate varnostno razdaljo!

Odprtje novega TIC-a destinacije Kočevsko

Zavod Kočevsko je v ponedeljek, 15. marca, na Železniški postaji Kočevje, ki je na naslovu Kolodvorska cesta 16 a, odprl nov turistično-informativni center (TIC) destinacije Kočevsko, kjer bo kmalu možen tudi nakup voznic za vožnjo s potniškim vlakom.

Destinacija Kočevsko je s tem postala bogatejša za še en nov in sodoben TIC, ki je na obrobju mesta Kočevje, v neposredni bližini Železniške postaje Kočevje. Zaradi ukrepov, povezanih z zavezitvijo širjenja epidemije koronavirusa, je odprtje TIC-a potekalo brez slovesnosti, kljub temu pa ga je že prvi dan obiskalo nekaj radovednih obiskovalcev. V novo urejenih prostorih TIC-a, ki je v mestu Kočevje že tretji po vrsti, bodo na voljo različni spominki in izdelki lokalnih rokodelcev in umetnikov, obiskovalci pa bodo tukaj prejeli

Na železniški postaji Kočevje smo odprli nov TIC destinacije Kočevsko.
Foto: Arhiv Zavoda Kočevsko

tudi številne informacije in usmeritve glede turistične ponudbe celotne destinacije Kočevsko, naših naravnih in kulturnih znamenitosti ter kulinskih posebnosti.

Tako kot v ostalih TIC-ih destina-

cije Kočevsko bodo obiskovalci tudi tukaj dobili osebna in prilagojena priporočila glede izbire nastanitev in doživetij, ki najbolj ustrezajo njihovim željam in pričakovanjem, prevzeli pa bodo lahko tudi brezplačne prospekte

ali številne druge turistične in informativne materiale. Od druge polovice aprila dalje bodo v TIC-u na prodaj tudi vstopnice za vožnjo z vlakom, ki ima z letošnjim letom ponovno vzpostavljeno redno potniško povezavo iz Kočevja v smeri Ljubljane.

TIC na Železniški postaji Kočevje je poleg TIC-ev Hostel Bearlog, Jezero in Kočevska Reka že četrti TIC Zavoda Kočevsko, kjer lahko gostje spoznajo ponudbo naše destinacije ter prejmejo številne turistične informacije. Zaradi svoje lokacije bo TIC Železniška postaja Kočevje tako za domače kot tuje goste, ki bodo Kočevsko obiskali na bolj trajnosten način, z vlakom, pomemben vir informacij o ponudbi in doživetjih, ki jih lahko obiskovalci izkusijo na Kočevskem, v Skrivnostnem gozdu Slovenije.

Nadija Kolmanič

Gostinska akademija Kočevsko

V okviru izvajanja projekta Doživi te skrivnostno Kočevsko v objemu gozdov in v digitalni obliki bo Zavod Kočevsko za zaposlene na področju gostinstva znotraj destinacije Kočevsko v naslednjem mesecu pripravil serijo izobraževanj in usposabljanj, ki smo jih poimenovali Gostinska akademija Kočevsko. S tem želimo gostincem iz naše destinacije pomagati pri ponovnem zagonu poslovanja po sprostitev ukrepov za blaženje širjenja epidemije koronavirusa, izboljšati kompetence zaposlenih v gostinstvu ter v sodelovanju s ponudniki nadgraditi obstoječo gostinsko ponudbo. Z

izobraževanjem želimo izboljšati tudi celotno izkušnjo gostov na destinaciji ter gostincem z usposabljanjem kadra pomagati pri pripravi na ponovni zagon poslovanja in njihovih dejavnosti po koncu pandemije.

Izvedbo akademije načrtujemo v dveh izobraževalnih sklopih. Prvi sklop na temo organizacije dela in strežbe ter optimizacije poslovanja ob vnovičnem zagonu dejavnosti bo izveden individualno in v gostinskih obratih ponudnikov, z vsaj enim specializiranim coachingom za poslovanje in gostoljubje v gostinstvu. Program bo izvedel strokovnjak z

ustrezno izobrazbo in izkušnjami na področju gostinstva, izobraževanje zaposlenih pa bo potekalo na podlagi analize situacije predhodnega stanja. Vsak gostinec bo prejel tudi zbirnik priporočil, ki jim bo pomagal pri pripravi na vnovični zagon dejavnosti.

Drugi del izobraževanj na temo splošnih standardov gostoljubja in komunikacije z gosti bo namenjen predvsem vodilnim kadrom ter kuharjem s ciljem nadgrajevanja obstoječe kulinarne ponudbe in vpeljave Gozdnih okusov na njihove menije – to so recepti za gozdne jedi, ki jih

je v letu 2019 za destinacijo Kočevsko razvil vrhunski chef Luka Košir. Ta del bo vključeval tudi delavnico na temo spoznavanja vin z vodeno degustacijo.

Načrtujemo, da bomo v sklopu teh izobraževanj znotraj destinacije Kočevsko izobrazili zaposlene pri 10 ponudnikih gostinskih storitev. Izobraževanja bomo izvedli v sklopu Javnega razpisa za preoblikovanje turistične ponudbe v vodilnih turističnih destinacijah v letih 2020-2021 zaradi epidemije covida-19, ki ga sofinancira MGRT.

Nadija Kolmanič

Usposabljanje turističnih delavcev destinacije Kočevsko

Poleg Gostinske akademije Kočevsko bomo v prihajajočih mesecih izvedli tudi izobraževanja za turistične delavce, ki v tej panogi delujejo znotraj destinacije Kočevsko. S tem želimo turističnim podjetjem in delavcem pomagati pri ponovnem zagonu poslovanja po sprostitev ukrepov za blaženje širjenja epidemije koronavirusa, jim svetovati, kako v poslovanje vključiti standarde Slovenske turistične orga-

nizacije Green&Safe za varno obratovanje in varnost obiskovalcev, ter znotraj destinacije izboljšati kakovost izvajanja turističnih storitev in s tem izboljšati celotno izkušnjo gostov ob obisku destinacije Kočevsko.

Izobraževanja bodo namenjena zaposlenim v zavodih za turizem, turističnim društvom, lokalnim turističnim vodnikom, ponudnikom nastanitev ter drugim turističnim

ponudnikom destinacije Kočevsko, ki jih želimo še naprej spodbujati k razvijanju turističnih produktov in sodelovanju k njihovem izvajanju.

Izobraževanje turističnih delavcev bo osredotočeno na štiri sklope, ki bodo obsegali: razvoj in predstavitev 5-zvezdničnih doživetij; opredelitev trajnostnih turističnih produktov ter vključevanje gozda in naravnega okolja kot enega od elementov turistične

ponudbe; oblikovanje cen in cenovne politike v turizmu ter osnove prihodkovnega menedžmenta; neverbalno komunikacijo za zaposlene v turizmu.

Izobraževanje bomo izvedli v okviru Javnega razpisa za preoblikovanje turistične ponudbe v vodilnih turističnih destinacijah v letih 2020 in 2021 zaradi epidemije covida-19, ki ga sofinancira MGRT.

Nadija Kolmanič

GV SERVIS d.o.o., Reška cesta 21a, 1330 Kočevje

DELOVNI ČAS

8:00 - 16:00

KONTAKT SERVIS

041-532-666

podpora@vidrih.si

www.vidrih.si

Svetovanje pri nakupu nove opreme
Namestitev operacijskega sistema
Vzdrževanje programske in strojne opreme
Vzpostavitev domačega ali brezžičnega omrežja
Postavitev računalniškega omrežja na domu
Nastavitev in priklop omrežnih naprav
Namestitev gonilnikov
Odstranitev virusov, trojanskih konjev, spyware in adware
Čiščenje registra

Za pripravo ponudbe nam
pišite na:
info@storitve-lebar.si

Reška cesta 15
1330 Kočevje
01/89 355 97

Najboljša spletna trgovina za vse
ljubitelje sestavljanek (puzzle)

SLIKOPLESKARSKA DELA
IZDELAVA TOPLOTNO
IZOLACIJSKIH PISAD
UOKVIRJANJE SLIK
STEKLO IN STEKLARSKA
DELA
stekleni nadstreški, ograje, pregradne stene,...
steklene stene za tuš kabine
steklene kuhinjske stenske obloge

KCK-JEVA NAPOVED DOBITNIKOV LETOŠNJIH OSKARJEV

V lanskem letu, ko so bile kinodvorane doma in po svetu zaradi epidemije koronavirusa večino leta zaprte, smo bili filmoljubci prikrajšani za marsikateri filmski naslov in visokoproračunski holivudski spektakel, kljub temu pa so nastali številni celovečerci, ki so nam v tem času nudili oporo ter pobeg v namišljeno-realne svetove in boljše čase.

Prvi meseci leta so v filmskem svetu posvečeni svečanim podelitvam nagrad dejavnim ustvarjalcem, ki so s svojimi izdelki bolj ali manj zaznamovali svet. Pridružite se nam pri napovedi dobitnikov letošnjih oskarjev v spodnjih kategorijah in nam svoje utemeljitve skupaj s kontaktnim podatkom pošljite na e-naslov: info@kck.si – če se izkaže, da so bile vaše napovedi v vseh kategorijah pravilne, boste osvojili dve brezplačni vstopnici za ogled željenega filma v kinu KCK.

NAJBOLJŠI FILM

The Father
Judas and the Black Messiah
Mank
Minari
Nomadland
Promising Young Woman
Sound of Metal
The Trial of the Chicago 7

Mank je črno-bela drama o Hollywoodu, ki med letošnjimi nominiranci prejel kar 10 nominacij, in ga je režiral priznani režiser David Fincher, pod scenarij pa se je podpisal njegov pokojni oče Jack Fincher. - Nadija

NAJBOLJŠA REŽIJA

Thomas Vinterberg, Nažgani
David Fincher, Mank
Lee Isaac Chung, Minari
Chloe Zhao, Nomadland
Emerald Fennell, Promising Young Woman

Nomadland / Dežela nomadov upravičeno velja za letošnjega favorita kritikov in gledalcev, režiserka Chloe Zhao pa si nagrado zasluži za svoj prepričljiv melanholični prikaz ameriškega delavskega razreda v času finančne krize 2008 in s tem postane šele druga ženska režiserka s tem kpicem. - Nadija

NAJBOLJŠA IGRALKA V GLAVNI VLOGI

Viola Davis, ma Rainey's Black Bottom
Andra Day, The United States vs. Billie Holiday
Vanessa Kirby, Pieces of a Woman
Frances McDormand, Nomadland
Carey Mulligan, Promising Young Woman

Frances McDormand, ki je v preteklosti že osvojila dva oskarja, v filmu Nomadland uprizarja žensko, ki zapusti svoj dom in v iskanju novih priložnosti v času finančne krize po letu 2008 odide na zahod ZDA. - Mateja

NAJBOLJŠI MEDNARODNI FILM

Bosna in Hercegovina: Quo Vadis, Aida?, r. Jasmila Žbanić

Danska: Nažgani (Another Round / Druk), r. Thomas Vinterberg

Hong Kong: Boljši časi (Better Days / Shaonian de ni), r. Kwok Cheung Tsang

Romunija: Kolektiv (Colectiv), r. Alexander Nanau

Tunizija: Mož, ki je prodal svojo kožo (The Man Who Sold His Skin; r. Kaouther Ben Hania

Oskarja za najboljši mednarodni film si zasluži danska komična drama Nažgani, ki na ganljivo iskren način prikazuje dobre, predvsem pa slabe strani alkoholizma, beg pred odgovornostjo, vprašanja depresije in krize srednjih let, kjer pijača nudi način za spopadanje s svetom. - Nadija

NAJBOLJŠI IGRALEC V GLAVNI VLOGI

Riz Ahmed, Sound of Metal

Chadwick Boseman, Ma Rainey's Black Bottom

Anthony Hopkins, The Father

Gary Oldman, Mank
Steven Yeun, Minari

Oskarja za najboljšega igralca v glavni vlogi si zasluži Riz Ahmed, ki v filmu Sound of Metal čustveno upodobi glasbenika, ki se spopade z nenadno izgubo sluha ter čez noč izgubi vse kar je imel rad. - Nadija

NAJBOLJŠI IZVRNI SCENARIJ

Judas and the Black Messiah
Minari
Promising Young Woman
Sound of Metal
The trial of the Chicago 7

Scenaristka in režiserka filma Promising Young Woman / Obetavna mlada ženska je Emerald Fennell, ki je ustvarila celovečerni prvenec filma v žanru ženskega maščevanja, kjer glavni lik igralka Carey Mulligan moške sooča z njihovimi (potencialno) nasilnimi spolnimi dejanji. - Nadija

NAJBOLJŠI ANIMIRANI CELOVEČEREC

Onward
Over the Moon
A Shaun the Sheep Movie: Farmageddon
Soul
Wolfwalkers

Soul je film, ki bo osvojil oskarja za najboljši animirani celovečerec, saj je primer najbolj avtentične animacije doslej. Ne le zaradi omenjenega fotorealističnega prikaza newyorških ulic in jazzovskega kluba, ampak je tudi igranje glasbenikov do najmanjše podrobnosti (položaji prstov na inštrumentih, fizične značilnosti, ki jih oblikujejo določeni inštrumenti na glasbenikih) usklajeno z resničnostjo. - Anja

Kulturni
Center
Kočevje

Ste vedeli? O ravnanju z biološkimi odpadki

V deželo se počasi vrača pomlad in z njo opravila na vrtovih, kar nas je spodbudilo, da ponovno napišemo nekaj besed o bioloških odpadkih. Ti so z 976.600 kg v letu 2020 predstavljali približno 17 % masnega deleža komunalnih odpadkov, ki ste jih povzročili naši uporabniki. Slabih 87 % bioloških odpadkov je bilo zbranih s praznjenjem bioloških zabojnikov, nekaj manj kot 8 % pa ste jih uporabniki pripeljali v Zbirni center Mozelj. Preostali biološki odpadki so nastali pri urejanju javnih površin, za kar poskrbijo naši zaposleni. Povprečen prebivalec občine Kočevje je v letu 2020 povzročil dobrih 58 kg bioloških odpadkov, kar je primerljivo z letom 2019.

padka ni možno predelati. V primeru kompostiranja biološki odpadki tako nastopajo kot surovina za pridelavo komposta. Če pa jih odložite med mešane komunalne odpadke ali celo v zabojnike za druge vrste odpadkov, pa tu gnijejo, povzročajo smrad in okoliščine za razvoj glodavcev, močno zmanjšujejo kakovost odpadka kot vhodne surovine za predelavo ter s tem tudi povečujejo stroške ravnanja z odpadki.

Gospodinjstva v blokih biološke odpadke oddajate v biološki zabojnik z rdečim pokrovom. Da boste biološke odpadke lahko ustrezno oddali v zabojnik, jih je treba pravilno pripraviti že takoj, ko nastanejo. Priporočljivo je imeti posodico ali košek samo za bi-

in podaljšuje proces kompostiranja, zmanjšuje izplen komposta, odstranjevanje plastičnih ostankov iz komposta pa povečuje stroške predelave bioloških odpadkov. Pogled na kompostni kup, ki je videti kot kup zmletih vrečk, je prav žalosten in skrb vzbujajoč. Za odlaganje bioloških odpadkov v zabojnik uporabite biorazgradljive ali papirnate vrečke, primeren je tudi časopisni papir. Naj v biološkem zabojniku končajo le biorazgradljivi odpadki. Saj tudi v avtomobil, ki ga poganja bencinski motor, ne natočite dizelskega goriva, mar ne?

Vsi tisti, ki kompostirate doma, te dileme nimate – veste, da boste morali plastične vrečke odstranjevati iz kupa, če ne prej, pa pri sejanju.

pravilno mešanico ogljika in dušika. Ogljik predstavljajo suhe snovi, kot so časopis, karton in slama, dušik pa mokre, kot so ostanki sadja in zelenjave, jajčne lupine, kavne usedline, trava in listje. Idealno razmerje med mokrimi in suhimi snovmi je 1 : 25. Če je v kompostu premalo suhih snovi, bo postal premoker, takšen kompost pa začne smrdeti. Zelo veliko dušika ima npr. sveže pokošena trava, zato je priporočljivo, da travo zmešate s celim kompostnim kupom oziroma jo na kup v manjših količinah mečete več dni. S pravilnim nalaganjem odpadkov na kompostnik boste zagotovili zadostno količino kisika in preprečili gnitje odpadkov.

V procesu razgradnje, ki poteka pri temperaturi med 50 in 60 °C, bakterije, glive in drugi organizmi proizvajajo humus in hranljive snovi. To temperaturo je treba ohranjati. Enostavno jo preverite tako, da v kup naredite luknjo in ji približate roko. Začutiti morate toploto. Če je kup hladen, dodajte več mokrih odpadkov. Vedno pa mora biti kup vlažen, a hkrati ne premoker. Če je presuh, mu dodajte malo vode.

Kompostni kup zaključite v jesenskem času, ko začne odpadati listje z dreves. Tega lahko uporabite za zaključno plast kompostnika in kompost se bo že lahko začel razkrajati.

Ko je hišni kompostnik poln oziroma približno po pol leta, njegovo vsebino preložite. S tem ga dodatno prezračite in še pospešite razkroj odpadkov. Dozorel kompost presejte, priporoča se sito z odprtinami 15 do 20 mm, preostanek pa uporabite za nadaljnji razkroj kot strukturni material.

Več na <http://www.komunala-kocevje.si/organski-odpadki/>

Saša Kljun

Ostanki sadja in zelenjave spadajo na kompostnik ali v biološki zabojnik. • Foto: Komunala Kočevje

Vsi biološki odpadki se sprejmejo v kompostarno Mozelj, kjer se predelajo v kompost. Letno se proizvede tudi do 700 ton komposta.

Da je treba biološke odpadke ločeno zbirati, najbrž vemo že vsi. Ne samo zato, ker tako pravi zakonodaja in nam grozi s kaznijo. Pisali smo že, da so proces kompostiranja poznali že stari Rimljani, saj ga je že v 1. stoletju opisoval Plinij. Vsi tisti, ki kompostirate doma na lastnem kompostniku, veste, da s kompostiranjem bioloških odpadkov pridobimo kompost. Zrel kompost uporabite na svojem vrtu za dognojevanje, za sajenje rož, grmovnic ipd. Zadržuje vodo in toploto ter tako podaljšuje rastno sezono. Vsebuje veliko hranilnih snovi, zato nadomešča umetna gnojila in zemlji vrača, kar smo ji s pridelki odvzeli.

Vseeno pa je treba vedeti, da je zakonodaja precej stroga in prepoveduje biološke odpadke mešati z drugimi odpadki. Zasleduje se namreč strategija, da je treba odpadke usmerjati v ponovno uporabo in v predelavo. Končno odstranjevanje (odlaganje ali sežiganje) se lahko uporabi le, če od-

loške odpadke, ki jih nato izpraznite v biološki zabojnik (oz. kompostnik). Zakonodaja je tu jasna:

- biološke odpadke moramo do odlaganja v biološki zabojnik (oz. do kompostiranja) hraniti ločeno, tako da se ne mešajo z drugimi odpadki,
- bioloških odpadkov ne smemo mešati z drugimi odpadki (mešanimi komunalnimi odpadki ali ločeno zbranimi frakcijami odpadkov), če je zaradi mešanja onemogočena njihova predelava v kompost,
- bioloških odpadkov ne smemo rezati, drobiti ali mleti ter redčiti z namenom, da se z odpadno vodo odvajajo v javno kanalizacijo, greznice, nepretočne greznice ali neposredno v vode.

Večjo količino bioloških odpadkov ali večje biološke odpadke pripeljite v Zbirni center Mozelj.

Naj pri tem opozorimo na velikokrat ugotovljeno nepravilnost, ko uporabniki biološke odpadke odlagajo v plastičnih vrečkah. Plastična vrečka ni biorazgradljiva, razpada neprimerno dalj časa kot biološki odpadki. Moti

Tistim, ki postavitev kompostnika šele načrtujete, svetujemo, da:

- je kompostnik dovolj velik (vsaj 1 m³),
- je dostopen z vsaj ene strani, zaščiteno pred dežjem, snegom, vetrom in direktnim soncem,
- ima kompostnik odprto dno, da lahko odteče odvečna voda in da v kompostni kup vstopijo organizmi (npr. deževniki), ki sodelujejo pri razgradnji,
- skrbite za dobro prezračevanje, saj organizmi za razgradnjo odpadkov potrebujejo zadostno količino kisika (to zagotovite npr. s premetavanjem njegove vsebine),
- odpadke v kompostnik nalagate v plasteh, pri tem pa večje odpadke razrežite na manjše dele,
- vlažni nestrukturni material (trava, kuhinjski odpadki) in suhi strukturni material (veje in zeleni obrez) med seboj mešate,
- ostanke hrane prekrivate z listjem, zemljo, travo ali rahlo zagrebete ter tako preprečite neprijetne vonjave in neželene goste (ptice, glodavci). Kompost mora ves čas vsebovati

Biološki odpadki iz kuhinje:

zelenjavni in sadni odpadki vseh vrst, jajčne lupine, kavna in čajna usedlina, filter vrečke, prehranski izdelki, kuhani ostanki hrane, papirnati robčki in brisačke, moker papir, leseni zobotrebci ipd.

Biološki odpadki z vrtov:

ostanki pridelkov, vejevje, trava, listje, stara zemlja lončnic, rože, plevel, gnilo sadje, lesni pepel, stelja rastlinojedih živali ipd.

DELOVNI ČAS ZBIRNEGA CENTRA MOZELJ

Zimski 7.00 – 17.00
Letni 7.00 – 19.00
Sobota 9.00 – 13.00

Ob nedeljah in praznikih zbirni center ne obratuje.

Spoznajmo čmrlje in čebele samotarke

Ko govorimo o opravljanju, največkrat pomislimo samo na medonosno oziroma kranjsko čebelo. Ta je pomembna opravevalka, a še zdaleč ni edina. Vsaj polovico opravljanja v kmetijstvu namreč opravijo divji opravevalci, v naravi pa je njihov delež še precej večji.

Opravljanje žuželk je pomembno tako za kmetijstvo kot naravo oziroma biodiverzitet. Potrebuje ga namreč približno 80 % kmetijskih in divjih rastlin. Opravljanje ne vpliva samo na količino, ampak tudi na kakovost hrane. Ugotovili so, da se na cvetovih, ki so bolje opravljeni, razvijajo ne le večji, ampak tudi lepši, bolj obstojni in bolj hranljivi plodovi.

Divji opravevalci zmorejo več

Poleg medonosne čebele, ki je najbolj znana opravevalka, je bilo v Sloveniji doslej najdenih še več kot 570 vrst divjih čebel. Mednje spadajo čmrlji in čebele samotarke. Čmrlje gotovo poznate, verjetno pa ne veste, da v Sloveniji živi kar 35 vrst. Podobno kot medonosna čebela tudi čmrlji živijo v družinah, ki jih sestavljajo matica, delavke in del leta tudi samci. So pa družine čmrljev veliko manjše in štejejo največ nekaj sto osebkov, medtem ko je v čebelji družini več deset tisoč delavk. Druga razlika pa je, da so čmrlje družine kratkotrajne. Nastanejo pomladi in najpozneje jeseni propadejo. Pri čmrljih namreč prezimijo samo v zadnjem letu izgle matice. Vsi čmrlji, ki jih vidimo zgodaj spomladi, so torej matice.

Nasprotno pa večina drugih divjih čebel živi samotarsko. Vsaka čebela skrbi za svoje gnezdo, ki je v luknji v lesu,

v votlem rastlinskem stebelu ali tleh. V gnezdu samica pripravi zalogo hrane in odloži jajčeca, nato pa ga zapečati in skrb za potomstvo je tako zaključena. Pri večini vrst nova generacija iz gnezda izleti šele prihodnje leto. So zelo

Cvet lahko tudi stresejo, kar še izboljša opravljanje, pri nekaterih rastlinah, npr. paradižniku pa je to nujno. So tudi zelo marljivi, opravljujejo od zgodnjega jutra do poznega večera. En čmrlj tako opravi veliko več dela kot ena čebela.

Opravevalcem moramo zagotoviti hrano, prostor za gnezdenje in zdravo okolje. Ključno je ohranjanje pisanih cvetočih travnikov, ki so najpomembnejši življenjski prostor opravevalcev. Tako bodo imeli hrano tudi

Foto: Danilo Bevk

raznolike. Najmanjše so velike samo tri milimetre in jih zlahka spregledamo, največje lesne čebele pa kar 25 mm.

Čmrlji in čebele samotarke so izvrstni opravevalci. Čmrlji na prvi pogled delujejo nerodni in počasni, a v resnici ni tako. Če jih opazujemo, vidimo, da so zelo hitri. V enakem času opravi dva- do štirikrat toliko cvetov kot čebele, kljub hitrosti pa na cvetu pustijo več cvetnega prahu, kar je za opravljanje najpomembnejše.

Tudi čebele samotarke so izjemno učinkovite. Ena samotarka lahko opravi delo kar stotih medonosnih čebel.

Pomagajmo opravevalcem

Spremembe v okolju so opravevalce v zadnjih desetletjih zelo prizadele. Pisanih cvetočih travnikov je čedalje manj. Ogrožajo jih tudi nepravilna uporaba pesticidov in bolezni. Čmrlji in čebele samotarke tudi vedno težje najdejo primerno mesto za gnezdenje.

potem, ko bo sadno drevje odcvetelo. Na takih travnikih številni opravevalci tudi gnezdi. Samotarkam lahko pripravimo tudi gnezdilnice. Prehranske razmere lahko izboljšamo tudi s sejanjem medovitih rastlin. Če uporabljamo fitofarmacevtska sredstva, pa moramo ravnati strogo v skladu z navodili. Le tako bodo opravevalci lahko še naprej opravljali svoje pomembno poslanstvo. **dr. Danilo Bevk, Nacionalni inštitut za biologijo**

Naj drevo

V občini Kočevje začnemo izbor naj drevesa leta. Sodelujte in predlagajte svojega kandidata!

Drevo je lahko izjemno zaradi svoje velikosti, starosti, oblike, zgodbe, vpliva na sosesko ali vas ... Pomembno je le, da je drevo javno dostopno, saj je namen izbora promocija naših izjemnih dreves in ozaveščanje o njihovem pomenu za prostor in človeka.

Svoj predlog za kočevsko naj drevo nam do 1. 9. 2021 pošljite na naslov obcina@kocevje.si ali oddajte na povezavi tukaj. Predlogu priložite kakovostno fotografijo, opis lokacije in razlog, zakaj je to drevo izjemno, posebno, vredno naziva naj drevo. Prispele predloge bo strokovna komisija pregledala in neustrezne izločila iz nadaljnjega izbora (gozdna drevesa ali nezdrava drevesa). Za naj

drevo leta pa bomo oktobra glasovali skupaj.

Naj drevo bo dobilo posebno ozna-

ko, na spletu pa bomo gradili karto izjemnih dreves kočevske občine. S tem želimo povečati vrednost dreves

Foto: Občina Kočevje

v naseljih, saj ljudem pomembno izboljšujejo življenjske razmere. **K. G.**

Vsi v mesto! Akcija!

Oživljanje mestnega jedra Kočevja se nadaljuje. Pozimi je bil izdelan Akcijski načrt, ki predvideva izvajanje ukrepov na področju urejanja prometa, javnega prostora in grajenega okolja, programov in uporabnikov. Potekajo že priprave na testiranje prometne ureditve v središču, ki bo razbremenila središče negativnih vplivov tranzitnega prometa in poskrbela za povečanje zanimivosti in uporabnosti jedra. Ukrep se ujema tudi s strateškimi cilji Celostne prometne strategije občine Kočevje, ki so zagotavljanje večje prometne varnosti, zmanjšanje negativnih vplivov prometa na okolje in zdravje ter vzpostavljane živahnega okolja po meri ljudi.

Občina Kočevje v času Evropskega tedna mobilnosti vsako leto že preverja učinke omejevanja tranzitnega prometa skozi mestno jedro. Prebivalci v središču z ureditvijo prometa med Evropskim tednom mobilnosti niso povsem zadovoljni, je pa rešitev učinkovita pri preusmerjanju tranzitnega prometa. Zdaj je izziv, kako omogočiti vsakdanje življenje stanovalcev in povečati privlačnost središča za izvajanje in razvoj dejavnosti. Izkušnje mest, ki so v središču umirila promet in jih namenila predvsem hoji in kolesarjenju, kažejo, da tako središče postane tišje in bolj prijetno, zato se ljudje v njem več in raje srečujejo, lokalno gospodarstvo pa beleži višje prihodke.

Želja občine Kočevje je, da se v okviru projekta Vsi v mesto! V središču mesta testira prometna ureditev mestne-

ga jedra in za daljši čas ustvari varen in prijeten prostor za živahen vsakodnevni utrip mesta in za to, da pot v mesto peš ali s kolesom preide v navado čim več prebivalcem. Seveda mora prometna ureditev biti pripravljena s posebnim poslušom za potrebe stanovalcev središ-

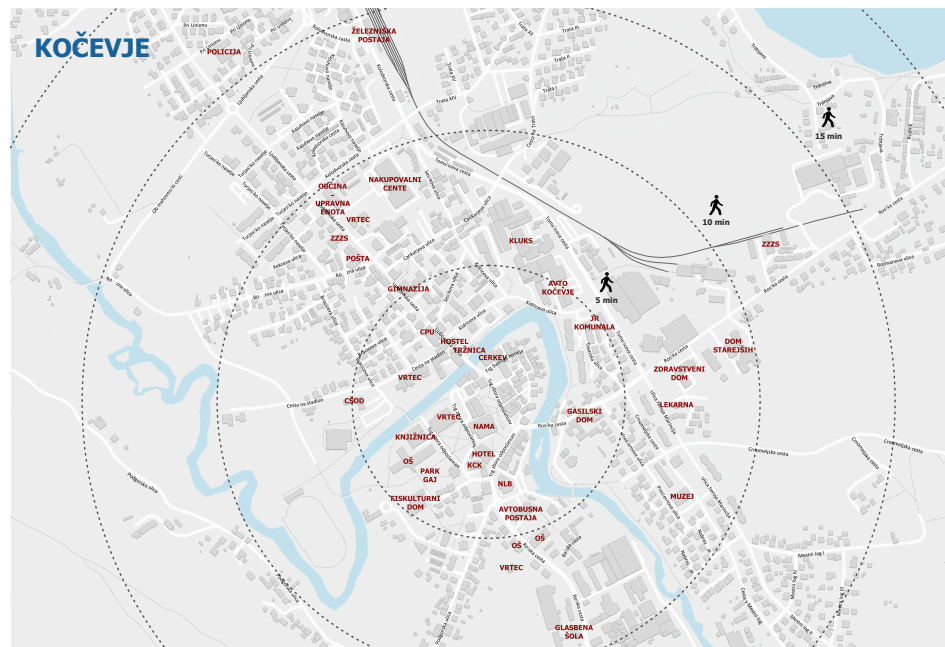

Foto: Inštitut za politike prostora

ča in zagotoviti dobro dostopnost tudi izvajalcem dejavnosti in intervencijskim ekipam v primeru nesreč. Rešitve se poleg sistema vodenja lokalnega in tranzitnega prometa dotikajo tudi sistema organizacije parkiranja za obiskovalce središča. Parkiranje v jedru Kočevja ni večji problem. Parkirišča so slabo zasedena, kjer so težave, jih občina z uvajanjem parkirnih režimov uspešno

razrešuje. Je pa v Kočevju precej javnega prostora okrog stavb namenjenega parkiranju, parkirišča so številna in precej razdrobljena po prostoru, kar pa otežuje pešcem varne in kratke poti po mestu. Vozila na veliko mestih ovirajo pešce na pločnikih in pri uporabi

razdalj, to je v mestih, v katerih lahko prebivalci peš opravijo veliko vsakodnevnih poti, gredo v šolo, na delo, v trgovino ali v park. Danes je hoja prepoznana kot zdravju in okolju koristna potovalna praksa, poleg tega pa velja, da imajo pešci in kolesarji tudi pozitiven učinek na lokalno gospodarstvo. V Kočevju so samo v 15 minutah nenaporne peš hoje po ravnem iz središča mesta dosegljive praktično vse pomembne dejavnosti in programi od občinske stavbe in zdravstvenega doma do železniške in avtobusne postaje, tržnice, knjižnice, galerije, parka, številnih javnih uradov, trgovin, lokalov in kar nekaj vzgojno-izobraževalnih in varstvenih ustanov.

Občina Kočevje že sistematično izboljšuje kolesarsko infrastrukturo, zgradila bo novo brv čez Rinžo in z novo peš potjo povežala stari del mesta z zaledjem. V Kočevju je ponovno pripeljal vlak. Mesto je vse bolj povezano navznoter in navzven. Čas je, da se javni prostor središča prilagodi ljudem in da preneha služiti pretežno avtomobilom. Morda se lahko Kočevje celo pridruži najnaprednejšim mestom na svetu in postane prvo v Sloveniji, ki bo v celotnem središču mesta hitrost vožnje omejila na 30 km/h. Taka hitrost po mnenju strokovnjakov pomembno zviša stopnjo varnosti udeležencev v prometu ter izboljša pogoje za sobivanje pešcev, kolesarjev in drugih uporabnikov javnega prostora z avtomobilskim prometom.

Maja Simoneti

Veličanstvo avto, izvolite!

Avto je danes nepogrešljiv del našega življenja. Omogoča nam veliko svobodo mobilnosti, in ker je pogosto pred hišo že toliko avtov kot voznikov, imamo blažen občutek neodvisnosti. V tem nekritičnem zadovoljstvu in potrebi po avtu spregledamo temne plati in nesmisle avtomobilskega udobja.

Začnimo pri denarju. Štirikolesniki nam odnesejo nesorazmerno velik del družinskega proračuna. O onesnaževanju planeta tokrat ne bi, tudi o velikih proizvodnih kapacitetah avtomobilske industrije, ki nam požira rodovitna polja, ne pa tudi o mreži cestne infrastrukture, ki se je kapilarno zajedla v zadnje skrite kotičke naše dežele, ne.

V vseh teh velikih pločevinastih škatlah, težkih najmanj tona in pol, se v 99 % prevaža le ena oseba. Ves čas potrebujejo veliko prostora, ki jim ga tudi zelo velikodušno namenjamo. Z avtom se je treba pripeljati prav do vhodnih vrat. Gospod avto mora biti parkiran vsaj na asfaltu ali tlakovcih. Imeti mora nadstrešek za tistih pet dni v letu, ko je, če sploh, nekaj snega. Izginjajo zelenice pred hišami, okrog šol, vrtcev, poslovnih

Parkirišče sejmišča Milano - povozna trava in senca dreves. • Foto: Stojan Črnko

objektov. Pravico do parkirnega mesta na delovnem mestu imajo tudi samo nekaj sto metrov oddaljeni zaposleni. Pod puščavo asfaltnih parkirišč okrog trgovskih centrov za vedno izginjajo najboljše njive, padajo drevesa ...

Zelenic, dreves in trave investitor pač ne more prodati z dobičkom. Nadležno košenje, odpadlo listje, morda kdaj odlomljena veja pa kapljica olja, pluzenje ... Vse to so zagovori asfaltnih površin brez dreves. Še vedno

prevladuje filozofija, da sta asfalt in beton napredek.

V idealnem mestu bi moral biti avtomobil neviden. Verjetnost, da bi bila parkirišča v našem kraju pod zemljo, je majhna, bolj realno pa pod krošnjami dreves na zeleni utrjeni površini. Z ozelenitvijo parkirišč je zagotovljeno senčenje, blaženje klimatskih ekstremov in zmanjšanje količine odtoka meteornih vod. Predvsem pa postaja zelenje največji bivalni standard so-

dobnih mest in sploh bivalnega prostora. Primeri iz dežel, ki jih imamo za zgled, kažejo dobro prakso. Prostrano parkirišče na sejmišču v Milanu je prekrito z utrjeno travno površino pod drevoredi dreves. Veliki nakupovalni centri pri Palmanovi in Benetkah ravno tako. Poljakov sicer nimamo pogosto za zgled, v mestu, pobratnem s Kočevjem, kljub hladnejšemu podnebjju avtomobile parkirajo v vrsti ob cesti, pred hišami pa so prijazne zelenice. V mestecu vlada lep red. Nobenih nadstreškov. Še najbolj pa me je navdušila najnovejša IKEA na Dunaju, trgovski center brez parkirišč(!). Z novimi poslovnimi pristopi in hotenjem je vse mogoče.

Torej vse je stvar vrednostne presoje in odločitve.

Mateja Dekleva, Civilna iniciativa Uredimo in polepšajmo naše Kočevje

Avtohiša Vrtin
Kočevje 21
8340 Črnomelj

+386 (0)7 35 66 101
info@vrtin.si
041 782 167 Matic

NA ZALOGI PREKO 50 RABLJENIH VOZIL Z GARANCIJO

PRODAJA IN SERVISIRANJE VOZIL

KAROSERIJSKA POPRAVILA

SERVISIRANJE VSEH ZNAMK VOZIL

QUICK CHECK CENITVE POŠKODOVANIH VOZIL

UVOZ VOZIL PO NAROČILU

ZA VAS POSKRBI MATIC OBRANOVIČ, KI VAŠE VOZILO
ODPELJE IN PRIPELJE BREZ DOPLAČILA

**ŽE ZA
15.590 €**
Z BOGATO OPREMO*
Z UGODNOSTMI DO 2.700 €

*Cena velja za model Renault Captur limited tce 90 in se vsebuje redni popust v višini 500 €, ter dodatni popust v višini 800 €, ki velja ob nakupu z Renault financiranjem. Ostalih 1400 € ugodnosti sestavljajo subvencionirano obvezno in cenevno kasko zavarovanje za 99 €, v vrednosti 351 €, podaljšano jamstvo (5 let ali 100.000 km, kar koli se zgodi prej), v vrednosti 500 € in vzdrževanje za motor tce 90 po polovični ceni (5 let ali 100.000 km, kar koli se zgodi prej) v vrednosti 550 €. Pogoji akcije je sklenitev finančne pogodbe z minimalno financirano vrednostjo 8.000 €, minimalnim trajanjem 36 mesecev z Renault financiranjem, pridržujemo si pravico do napak, več informacij o pogojih nakupa in pogojih nakupa je na voljo na renault.si. Poraba pri mešanem ciklu: 5,7-6,5 l/100 km, emisije CO₂: 129-145 g/km, emisjska stopnja: Euro6dhtil, emisije NOx: 0,0214-0,0338 g/km, emisija trdnih delcev: 0,00022-0,00033 g/km, število delcev (x10¹¹): 0,4-0,55, vrednosti meritev porabe in emisij ustrezajo novemu standardu meritev WLTP oglikov dioksid (CO₂) je najpomembnejši toplogredni plin, ki povzroča globlino segrevanje, emisije onesnaževal zunanega zraka iz prometa pomembno prispevajo k poslabšanju kakovosti zunanjega zraka, prispevajo zlasti k izjemno povišanim koncentracijam premernega ozona, delcev PM₁₀ in PM_{2,5}, ter dušikovih oksidov, slika je simbolna. Renault Nissan Slovenija d.o.o., Dunajska 22, 1000 Ljubljana.

Renault priporoča **Castrol**

RENAULT CAPTUR

več na renault.si

AVTOHIŠA VRTIN D.O.O.

Kočevje 21, 8340 Črnomelj, tel: 07 35 66 101, mob: 040 454 020

SAMO 39 KM IZ KOČEVJA

Bodi 'in', postani prostovoljec!

V okviru projekta Prostovoljci, temelj organizacije, ki ga OZRK Kočevje izvaja s partnerji v konzorciju šestih humanitarnih organizacij, nastaja Strategija vključevanja mladih v prostovoljstvo. Gre za eno od aktivnosti, ki jih sofinancira Ministrstvo za javno upravo v okviru javnega razpisa za razvoj in profesionalizacijo v NVO in prostovoljstva 2019.

Kako pomembni so za družbo prostovoljci, se velikokrat izkaže v kriznih razmerah, še posebej je bilo to opaziti lani in letos. Njihovo število v zadnjih letih sicer narašča, vendar bolj v vrstah starejših, predvsem upokojencev. Skoraj 70 odstotkov teh, ki brezplačno delajo v dobrobit celotne družbe, je starejših od 60, le trije odstotki pa so mlajših od 18 let. Zato se vse bolj pojavljajo potrebe po zapolnjevanju mladinskih vrst, pa tudi po inovativnem razmišljanju novih generacij. "Na Rdečem križu si prizadevamo obuditi aktivnosti za vključitev mladih, s katerimi bi jih lahko pritegnili in vključili kot aktivne člane družbe ter prispevali k njihovem pridobivanju humanitarnih vrednot, osebnostni rasti, izboljšanju samopodobe, samozavesti in izvajanju družbeno koristnih dejanj," je zapisano v strategiji kočevske organizacije.

Sam dokument, ki obsega obdobje med letoma 2019 in 2025, vključuje konkretne vsebinske ukrepe in cilje, ki bi jih radi dosegli, ter se ukvarja s tem, kako mlade med 15. in 35. letom aktivirati za prostovoljske dejavnosti. Med drugim uvaja realizacijo novih in nadgradnjo že obstoječih vsebin v vrtcih, osnovnih ter srednjih šolah in skupno oblikovanje partnerskih projektov z nevladnimi organizacijami v lokalnem prostoru. Vključuje oblike usposabljanj in podpore mladim pri pridobivanju

kompetenc, znanj in veščin, ki jih bodo lahko uporabili v tem in drugih okoljih ter življenjskih situacijah. Prostovoljsko delo namreč prinaša večjo samozavest, socialne spretnos-

čega križa, v katerih sodeluje devet učiteljic - mentoric. V osnovnošolski oz. srednješolski ekipi PP se naučijo osnov prve pomoči, ob čemer pridobivajo veščine iz zdravstvene stroke.

Mladi člani ekipe Prve pomoči z OŠ Zbora odposilancev. • Foto: Alenka Bunderla

ti, motivacijo za učenje, mlade učiti odgovornosti, iznajdljivosti, ustvarjalnosti, altruizma in empatije. Prek interakcij z ljudmi različnih starosti iz različnih okolij širijo svojo socialno mrežo, krepijo medsebojne vezi in kakovostno preživljajo prosti čas.

Strategija RK Kočevje obravnava mlade kot prostovoljce, kot uporabnike in voditelje, med primeri obstoječih dobrih praks pa je cel spekter dejavnosti. Rdeči križ z osnovnimi šolami mlade k prostovoljstvu in solidarnosti navaja že v kroških rde-

Duh solidarnosti ob dnevu kruha gradijo z akcijo Drobtinica, v kateri učenci zbirajo prispevke za šolski sklad, ta pa se nato lahko uporabijo za otroke, ki težko plačujejo obveznosti za šolo v naravi, prehrano ali druge stroške. Zbiranja prispevkov, s katerimi letovanje omogočijo tudi tistim, ki si tega sicer ne bi mogli privoščiti, se lotevajo z akcijo Zaigraj z nami. Redno zbirajo oblačila, šolske potrebščine, igrače, ki jih nato RK razdeli tistim, ki si takšne in druge nujne pripomočke sami težko kupijo.

Aktivni so tudi dijaki Gimnazije in srednje šole Kočevje, kjer RK enkrat letno organizira motivacijsko predavanje s predstavitev krvodajalstva. Lani so motivatorji postali dijaki sami, svoje sošolce pa so k tej plemeniti dejavnosti nagovarjali z zanimivim filmčkom na temo krvodajalstva. Nekoliko starejša mladina se lahko preizkusi celo v vlogi vzgojitelja na vsakoletnem letovanju otrok, s katerim pridobijo uporabne izkušnje.

Dodatna dela, ki bi se jih lahko lotila naša mladina, so še pomoč starejšim (enkratna pomoč pri čiščenju, pospravljanju, košnji trave), pisanje prispevkov za objavo na Facebooku, fotografiranje ... Manjka tudi tistih, ki bi se preizkusili v vlogi voditeljev različnih delavnic, seminarjev, poto-pisnih predavanj, ter prostovoljcev s področja zdravstva, ki bi bili pripravljeni demonstrirati prvo pomoč in oživljanje.

Če se starejši za prostovoljsko delo odločajo zaradi zapolnjevanja prostega časa, družabnosti in občutka koristnosti, se mlajši predvsem na željo po spreminjanju sveta. Če se v kateri od naštetih vlog vidiš tudi ti ali si želiš pridobiti kakšno od naštetih kompetenc in razširiti svojo socialno mrežo, se nam pridruži.

Info: kocevje.ozrk@ozrks.si, http://kocevje.ozrk.si/sl/Prijavnica_za_prostovoljce/, facebook stran RK Kočevje.

bgm

KOČE
VJEM
ESTO
Σ550

"Prišli smo postaviti rekord,"
je rekla groznovilca.
"Dobro," je odvrnila vidra,
"a postavite ga tako,
da se bo ujemal z okolico."

Jana Bauer, Groznovilca v Hudi hosti

OBČINA KOČEVJE

Jogurtov medeni šarkelj

RECEPT

Sestavine:

- 3 jajca
- 200 gramov sladkorja
- 150 gramov medu
- 500 gramov moke
- 1 pecilni prašek
- 1 vanilin sladkor
- 200 ml olja
- 360 ml jogurta
- naribana limonina lupinica
- malo soli
- 400 gramov rozin

Recept je pripravila Bojana Klepac

Priprava

Jajca malo posolimo in stepemo. Dodamo sladkor, med in vanilin sladkor ter vse skupaj mešamo, dokler se masa ne zgosti. Masu dodamo olje, jogurt, limonino lupinico ter moko pomešano s pecilnim praškom. Na koncu primešamo še rozine, ki smo jih eno uro namakali v vodi in rumu. Dobro premešamo ter zlijemo v namaščen model za šarklje. Pečemo na 180 stopinj 45 minut (odvisno od pečice). Ohlajen šarkelj stresemo iz modela in posujemo s sladkorjem v prahu. Namesto rozin lahko uporabimo brusnice ali kombinacijo obeh.

-30%

BRBL FIREWOOD

17,49 €

Navedene cene so v evrih in imajo obračunan DDV.

Obiščite nas na spletni strani www.brbl.net

POLICIJSKA POSTAJA KOČEVJE – OBVESTILO ZA OBČANE

PREMISLI IN OBJAVI

Otroci in mladostniki vse več uporabljajo pametne naprave in svetovni splet. V zadnjem obdobju je bil to tudi edini stiki s sošolci, prijatelji in sorodniki. Prek spleta je potekalo šolanje na daljavo, virtualno druženje, nakupovanje in druge podobne aktivnosti, ki jih omogoča splet. Verjamemo, da to okolje prinaša veliko prednosti, a hkrati pomeni tudi nevarnost in različne pasti za nevešče ali lahkomišelnne uporabnike. Tega se moramo zavedati tako starši kot otroci.

Pri svojem delu se policisti mnogokrat srečujemo s tem, da nas otroci oziroma mladostniki zaprosijo za pomoč, ko se med uporabo spleta znajdejo v težavah. Največkrat se ta težava pojavi, ko z njimi v stik stopijo osebe, za katere se je pozneje izkazalo, da njihov namen ni vzpostavitev nekega prijateljskega in pristnega odnosa, temveč so v ozadju lahko tudi različne oblike izkoriščanja. Težave pogosto nastanejo, ko si taki osebi zaupata preveč svojih osebnih podatkov, pogosti pa so tudi primeri, ko si izmenjajo tudi svoje intimne fotografije. Poznamo tako primere izsiljevanja zaradi takšnih fotografij kot tudi različnih oblik predvsem medvrstniškega nasilja. Zaradi tega se pri otrocih lahko pojavijo hude travme ali psihične težave in stiske.

Beležimo tudi primere, ko so se mladostniki razšli s fantom ali punco, pred tem pa sta si izmenjala intimne fotografije. Nato se pojavljajo grožnje z objavo teh fotografij na spletu ali grožnjo, da bodo posredovane različnim osebam kot maščevanje za razhod.

Vsi bi se morali zavedati, da nad poslanimi fotografijami nimate več nadzora, kar pomeni, da ne veste, komu bo ta fotografija posredovana, kdo jo lahko vidi in kje se bo pojavila. Kmalu se lahko zgodi, da bo tvojo intimno fotografijo videl kdo od tvojih prijateljev, sošolcev, staršev, razrednikov, sosedov, praktično vsak, ki ima dostop do spleta.

Si lahko predstavljate svoje občutke ob tem?

Splošno veljavno pravilo pravi, da je najboljša zaščita pred takšnim pojavi preprečitev, da se sploh zgodijo. Zato vam policisti svetujemo, da premislite, preden pošljete neko fotografijo, vprašajte pa se naslednje:

- Bi fotografijo pokazal svoji babici?
- Ali s fotografijo razkrivam svoje osebne podatke, svoj obraz ali celo svoje intimne dele?
- Ali s fotografijo širim sovražno govor?
- Kakšne bodo posledice, če se ta fotografija znajde v napačnih rokah oziroma uide izpod nadzora?
- Bo ta fotografija kdaj vplivala na mojo podobo v javnosti?

Seveda to niso vsa vprašanja, na katera je treba odgovoriti. Če te pri katerem koli od teh vprašanj prevzame občutek nelagodja, potem slika zagotovo ni primerna za splet! Vedno je potreben skrben premislek, kajti ko enkrat sliko pošljemo ali objavimo, tega ne moremo več spremeniti.

Za spletne zlorabe velja, da čas ne zaceli vseh ran, saj se občutek nelagodja pojavi vsakič, ko bo nekdo ponovno delil fotografije. Svetujemo vam, da ste pri objavi svojih osebnih podatkov izredno previdni in jih posredujete samo osebam, ki jim zaupate in za katero ste prepričani, da je prava. Nikoli ne objavljate fotografij, s katerimi o sebi razkrijete več, kot je zaželeno in nujno potrebno.

Če se znajdete v težavah, poiščite pomoč. Starši, skrbniki, učitelji ... vsi vam bodo lahko podali pravilen nasvet, le povedati je treba za svoje težave. Tudi če je najprej težko, verjemite, da na koncu le s tem lahko rešimo vsako neprijetno situacijo. Tudi policisti smo vam vedno na voljo za odgovore na vaša vprašanja, ko ne veste, kako naprej. Svetujemo vam, da se pogovorite z odraslo osebo ali pokličete na številko 113. Policisti vam bomo pomagali. Starši, pomagajte otrokom pri varnem spletnem brskanju. Tudi sami se izobrazite na tem področju, da boste lahko bolj pozorni na nevarnosti, ki prežijo na vaše otroke.

Moramo se zavedati, da lahko za svojo spletno varnost največ naredimo sami, in sicer z upoštevanjem zgoraj navedenih nasvetov. Nekateri nasvete pa lahko najdete na spletnih straneh policije in naslednjih povezavah:

<https://www.policija.si/svetujemo-ozavescamo/policija-za-otroke/6020-stari-in-otroci-zavarujte-se-pred-zlorabami-na-internetu-policija-svetuje>

Marjan Ferko, vodja policijskega okoliša

NOVA ŠKODA OCTAVIA

ŠKODA

JORAS CENTER
Ob železnici 7, Ribnica
tel.: 01 836 90 40

Kombinirana poraba goriva in izpusti CO₂: 4,9–3,9 l/100 km in 113–91 g/km, emisijska stopnja: EURO 6, specifična emisija dušikovih oksidov (NOx): 0,0461–0,0291 g/km, trdi delci: 0,00038–0,00012 g/km, število delcev: 2,14–0,04 x 10¹¹. Ogljikov dioksid (CO₂) je najpomembnejši toplogredni plin, ki povzroča globalno segrevanje. Emisije onesnaževal zunanjega zraka iz prometa pomembno prispevajo k poslabšanju kakovosti zunanjega zraka. Prispevajo zlasti k čezmerno povišanim koncentracijam prizemnega ozona, delcev PM₁₀ in PM_{2,5} ter dušikovih oksidov.

Tuja superživila po slovensko

JEZIKOVNI
NASVET

Superhrana in superživila so vsa tista živila, ki so hranljiva ali kako drugače koristna za zdravje in boljše počutje. Superživila vsebujejo različne vitamine, minerale, fitokemikalije, encime in druge snovi, ki izboljšajo naše počutje. Zagotovo ste že naleteli na kakšno, če ne drugje, pa v reklamah, saj so ta živila odlični tržni produkt. Med superhrano ali superživila spadajo recimo tudi kop-riva, regrat, česen, borovnice ... To so živila, ki jih najdemo na vsakem koraku, saj uspevajo tudi pri nas in so nam domača. Tukaj z zapisom in izgovarjavo nimamo težav. Zaplete pa se pri živilih, ki prihajajo iz različnih koncev sveta in se pogosto zapis razlikuje od izgovarjave. Poglejmo nekaj primerov, da bomo naslednjič znali trgovki pravilno izgovoriti ime živila, ki ga iščemo.

Açaí (jagode asaj)

To je vrsta jagod, ki jih prav tako uvrščamo med superživila, zapisujemo pa jih fonetično, torej po izgovoru: **jagode asaj**. Dobesedni prevod iz jezika Indijancev bi bil: sadje, ki joka. Baje se na vročini iz teh jagod cedi sok. Zasledimo tudi zapis asajeve jagode, ki je prav tako pravilen.

Goji (jagode goji)

Goji izgovarjamo na dva načina, in sicer kot goji ali gódži. Izgovor z *dž* je sicer pri nas še vedno pogosto manj zaželen, podobno kot v primeru *judo* ali *džudo*. Pogosto je uporabljena napačna raba **goji jagode**, saj mora prilastek stati desno od jedra, torej jagode goji, in ne goji jagode. Rastlina je znana pod imenom navadna kustovnica, jagode pa imenujemo tudi volčje jagode.

Chia (semena čija)

Angleški zapis chia po slovensko preberemo *čija*, nekateri pa ga zapisujejo tudi *čia*, vendar je to le delno slovenjenje besede. Semenom čija v slovenščini rečemo tudi semena oljne kadulje.

Maca

Maca je superživilo iz Andov. Po slovensko preberemo maka in jo tako lahko tudi zapišemo. Živilo poznamo tudi pod imenom perujski ginseng, latinsko *Lepidium meyenii*.

Kadar živila poimenujemo latinsko, prvi del poimenovanja zapišemo z veliko, drugega pa z malo začetnico, sklanjamo pa obe sestavini imena. Na primer: **Allium sativum** je v latinščini česen.

Opravičilo

V prejšnji številki časopisa Kočevska smo objavili prispevek Medobčinskega inšpektorata in redarstva občin Kočevje, Kostel in Osilnica, a je pri postavitvi prišlo do neljube napake, saj je bil članek narobe naslovljen. Pravi naslov članka je bil Ravnanje s komunalnimi odpadki. Za napako se avtorju in bralcem opravičujemo.

Kočevska je časopis Občine Kočevje, vpisan v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo RS, pod zaporedno številko 1955 • Kočevska, št. 64, marec 2021 • Naklada 6500 izvodov • Gospodinjstva na območju občine Kočevje jo prejmejo brezplačno • Izdajatelj: Občina Kočevje, Ljubljanska cesta 26, 1330 Kočevje / zanj župan dr. Vladimir Prebilič • Odgovorni urednik: Žarko Nanjara • Oblikovna zasnova, prelom in priprava za tisk: WooCHE, oblikovanje, Marko Vovk, s. p. • Lektorica: Saša Erjavec Kobe • **Kontakt: info@kocevski.si • Časopis Kočevska, Ljubljanska cesta 26, 1330 Kočevje** • Trženje: Matej Kosten, 040-652-837, marketing@kocevski.si • Tisk: DELO časopisno in založniško podjetje, d. d., Dunajska cesta 5, 1509 Ljubljana • Ponatis celote ali posameznih delov in njihova uporaba v drugih medijih je dovoljena le s predhodnim pisnim dovoljenjem izdajatelja. Uredništvo si pridržuje pravico sprejeti v objavo ali zavrniti poslano gradivo v skladu s svojo uredniško politiko. Pridržujemo si tudi pravico spreminjanja naslova ter krajšanja člankov. Kadar gre pri naštetem za večje spremembe, se bomo skušali posvetovati z avtorjem, vendar je končna odločitev naša. ISSN številka tiskane izdaje: 2591-0744; ISSN številka spletne izdaje: 2591-0752

KNJIŽNICA KOČEVJE PRIPOROČA

Janko Bizjan
Madagaskar
Hostel 24, 2021

Madagaskar, četrti največji otok na svetu, otok neskončnih peščenih plaž in velikanskih rib ... Otok, na katerem so ljudje kljub pomanjkanju in nizkemu življenjskemu standardu srečni in nasmejani. Potopis Madagaskar je prvenec avtorja Janka Bizjana, v katerem je ustvaril mešanico potovalnega priročnika, potopisa in vodnika. Navdih za pisanje knjige je črpal iz lastnega potovanja, zato je knjiga včasih tudi osebna izpoved, spominska zgodba z nasveti vseh vrst. Skozi fotografije in pisateljeva doživetja spoznavamo vsakdanje in nevsakdanje življenje na Madagaskarju. Obenem pa je to tudi zgodba, polna optimizma, prijetno in poučno branje za vse ljudi dobre volje, ki radi potujejo po toplih krajih.

Olga Babnik
Škotske korenine
Ved, 2007

Potopisni roman Škotske korenine je prvenec avtorice Olge Babnik, v katerem nam na zanimiv način predstavi čarobnost škotske dežele, njene naravne lepote, običaje, jedi, opisuje zgodovinske zanimivosti ter krajevne legende. Avtorica nas s knjigo popelje na sprehod po Škotskem višavju.

Rosie Kugli, Marijana Pleše
Hoja po robu
Forma7, 2020

Hoja po robu je mladinski roman, ki sta ga napisali dve hrvaški avtorici, pravica Rosie Kugli in novinarka Marijana Pleše. Kruta usoda glavnega junaka Jakoba, ki jo avtorici opisujeta z veliko mero avtentičnosti in sočutja. Najstnik Jakob je doma v naši bližini, na drugi strani Kolpe, Brodu na Kolpi. Srečno otroštvo prekine smrt matere, na katero je zelo navezan. Po končani osnovni šoli se mora preseliti v Zagreb, ker je oče tam dobil službo. To okolje mu ne prinese sreče, oče se zapije, sam pa zapade v slabo družbo. Zanj se začne začarani krog nasilja, drog in kriminala, ki ga pripelje v zapor. Na srečo mu ob strani stoji sosed, novinarka Josipa, ki se zanj zavzame in mu tudi pomaga kot starejša sestra, če bi jo imel. Njuno druženje mu pomaga, da se v mladinskem zaporu zbere, postavi cilje v življenju, naredi mizarsko šolo in se zaljubi. Po vrnitvi iz zapora je videti, da se bo vse uredilo, toda kmalu ga obtožijo zločina, ki ga ni storil. Do konca ne vemo, kako se bo končalo in ali se bo Jakob le vrnil na Brod, kjer je lahko srečen? Knjiga je primerna za starejše mladostnike in tudi za odrasle.

Charlie Mackesy
Fant, krt, lisica in konj
Učila, 2020

To je prav posebna knjiga, ki jo težko primerjamo s katerokoli, ki jo poznamo. Avtor je znani britanski ilustrator Charlie Mackesy, takoj je postala svetovna uspešnica, prevedena je v številne svetovne jezike, dobila vsemo-goče nagrade in prodana v milijon in pol izvodih. Svojo pot je začela na družbenih omrežjih. Modre misli in sporočila iz knjige so še vedno značilne za izobražene uporabnike teh storitev. Glavni junaki so: radovedni fant in njegovi prijatelji krt, lisica in konj. Vsak udeleženec razmišlja po svoje, deli nam humorne nasvete in življenjske modrosti. Sicer potujejo, vendar je potovanje pomembnejše od cilja. "Kaj želiš biti, ko boš odrasel?" Vpraša krt fanta, ko se srečata. "Prijazen," je odvrnil fant. Vsak dialog je zanimiv in globokoumen in vsaka prebrana ali pregledana stran nas navdahne in obogati. Risbe so večinoma črno-bele, le redke so barvne, besedilo je napisano s čopičem v pisanih črkah. Knjiga, za katero v resnici rečemo, da je primerna za vse generacije, od otrok, ki so se komaj naučili pisanih črk.

Utrinek

"Lepemu svetu ni nič tako neznosno kot pojasnjevanje. Meni samemu je dovolj grozno, kadar kdo začne pojasnjevati, saj za silo razumem vse sam."

(G. W. F. Hegel)

Anekdota

Bila sta precej nenavaden prijateljski par, a ko so Alberta Einstein vprašali, koga v Hollywoodu si želi spoznati, je dejal, da je to le Charlie Chaplin. Einstein je takrat že doživljal svetovno slavo ekscentričnega znanstvenika in promotorja znanosti. Chaplin pa je svet očaral na drugačen način, brez besed, s situacijsko komiko, ki je navduševala stare in mlade vseh slojev in ni bila nema tudi za človekove tegobe. Njegovo spretnost pojasnjuje tudi njegova izjava: "Človek potrebuje dve leti, da se nauči govoriti, vendar potrebuje 50 let, da se nauči molčati."

Leta 1931 je Chaplin Einsteina povabil na premiero svojega filma Luči velemeda. Mediji in navdušena množica so jima sledili na vsakem koraku, Einstein pa naj bi ob tej priložnosti Chaplinu dejal: "Pri vaši umetnosti mi je najbolj všeč to, da ne spregovorite niti besede, a vas razume ves svet!"

Chaplin mu je odvrnil: "Vaša slava je še večja! Vam ploskajo, čeprav vas nobeden ne razume!"

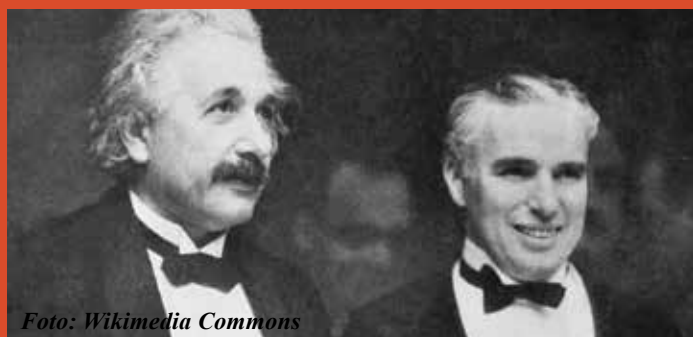

Foto: Wikimedia Commons

Albert Einstein in Charlie Chaplin na premieri filma Luči velemeda.

Zanimivosti

Rekonstrukcija mehanizma iz Antikythere. • Foto: Tony Freeth/UCL

Leta 1900 se je grška ladja nabiralcev spužev vračala iz tunizijskih voda, a jih je nevihta pregnala na otok Antikythera, ki leži severovzhodno od Krete, prav na glavni trgovski poti med vzhodnim in zahodnim Sredozemljem, ki je zaradi nesrečne lege, čeri in spremenljivih tokov postal grob številnih ladij. Po nevihti so se nabiralci odločili, da raziščejo globine, a so namesto spužev našli grško ladjo iz 1. stoletja pr. n. št., ki je tovorila amfore, množico kipov in majhno bronasto mehanično napravo, obdano s školjkami in morskimi usedlinami, iz katerih je štrlel zobnik.

Najdba dva tisoč let stare ladje je bila tisti čas precej odmevna, namen nenavadne mehanične naprave pa je dolgo ostal skrit. 'Stroj iz Antikythere' danes slovi kot prvi 'analogni računalnik', mehanični planetarij, ki je z zasukom ročice Grkom prikazal gibanje nebesnih teles, Sonca, Zemlje, Lune ter petih planetov, z njim naj bi lahko napovedovali tudi sončne mrke. Stoletje raziskav nenavadne naprave je bilo težavno, saj je bilo ohranjena le 82 delčkov ali le tretjina skrivnostne tridimenzionalne sestavljanke. Najprej je bil zaprt v leseni škatli, rentgenski žarki pa so razkrili zapleten mehanizem, popisan z navodili, ki vsebuje več kot 30 zobnikov, kazalcev in številčnic. Natančna raba mehanizma pa vseeno ni znana, mogoče je bil le igrača ali učni pripomoček, vsekakor pa ostaja enkraten mehaničen dosežek, primerljiv z astronomskimi urami, ki so nastala v 14. stoletju.

Skok čez plot

Urejanje vrtov je na Japonskem pomembna umetnost, ki se je izpopolnjevala vsaj tisoč let. Najzgodnejši vrtovi so bila sveta mesta v divjini, ki so jih obiskovalci označili in okrasili s prodniki. Ti izvirajo še iz časov pred kitajskim kulturnim vplivom, številni so na svetih mestih šintoizma. V japonskih vrtovih so izjemno pomembni religiozni motivi, budizem, ki je v šestem stoletju prišel na Kitajsko, je vplival tudi na zasnovu vrtov.

Najpogostejša vrtna motiva sta sveta gora, ki so jo opredelili s pokončnimi skalami, in bajeslovni otok nesmrtnosti, velikokrat umetni otok sredi jezera.

Bogato plemstvo si je gradilo velika bivališča, vrtove v bližini palač so krasili ribniki in potoki, ki so jih prečili številni okrašeni mostovi. Aristokracija je v mirnih obdobjih vrtove urejala za razvedrilo in oddih, v času vojn in družbenih napetosti pa je vse bolj postajal pomemben njihov religiozni namen. Budistični vrtovi so ponazarjali čisto deželo, mistični paradiz razsvetljenja in kraj onstran trpljenja fizičnega sveta.

Tudi zen budizem je vplival na obliko vrtov, mnogokrat so bili zgrajeni v bližini templjev ter niso bili namenjeni razvedrilo, temveč meditaciji in duhovnim vajam. Zen vrtovi so postali tudi manjši, preprostejši in minimalistični, nekateri so vrtno okrasje nadomestili le s kamenjem, peskom in gruščem. Skale so najpomembnejše gradivo japonskih vrtov, vulkanska dežela namreč ponuja raznovrstne kamnine različnih oblik in barv, ki jih

Kočica na jezeru vrta Kenroku-en v Kanazavi. • Foto: pixabay.com

Tudi Kinkaku-ji ali Zlati tempelj v Kjotu obkroža urejen vrt.

mnogokrat okrasijo z mahom, posebno veljavo pa imajo vedno zelena drevesa, kot sta bor in bambus, mnogokrat najdemo češnje in magnolije, zaradi lepih jesenskih barv je priljubljen tudi javor.

V 16. stoletju so vrhunec razvoja doživeli čajni vrtovi, preprosti in majhni vrtovi s čajno hišico, kjer so obiskovalci izvajali čajni obred. Aristokrati so okoli svojih gradov gradili velike sprehajalne parke z jezeri, umetnimi otoki in hribi, meščanom pa so na dvoriščih urejali majhne vrtove, ki so v natlačena predmestja vnesli duh narave.

Japonski vrtovi so priljubljena turistična destinacija, veliko jih je še vedno ohranjenih okoli nekdanje prestolnice Kjoto, kjer si je plemstvo urejalo svoje rezidence. Vrtovi obkrožajo številne templje, kot trije najlepši vrtovi na Japonskem pa slovijo Kenroku-en v Kanazavi, ki je zaradi pestre izbire dreves zanimiv vse letne čase, Kairaku-en v kraju Mito, ki slovi po nasadu več kot tri tisoč japonskih sliv, ter Koraku-en pri slavnem gradu Okajama.